

MYKOLO ROMERIO UNIVERSITETAS

TEISĖS FAKULTETAS

BAUDŽIAMOSIOS TEISĖS IR KRIMINOLOGIJOS KATEDRA

JURGA ČENIENĖ

TEISĖS FAKULTETAS

BAUDŽIAMOSIOS TEISĖS IR KRIMINOLOGIJOS IŠTĚSTINĖS STUDIJOS

**BAUDŽIAMOJI ATSAKOMYBĖ UŽ ŽIAURŲ ELGESĮ SU GYVŪNAIS PAGAL
LIETUVOS IR UŽSIENIO VALSTYBIŲ ĮSTATYMUS**

Magistro baigiamasis darbas

Darbo vadovas –

Profesorius dr. Olegas Fedosiukas

Recenzentas –

Doc. dr. Laurynas Pakštaitis

Vilnius, 2012

TURINYS

ĮVADAS	3
I DALIS. GYVŪNŲ APSAUGOS ISTORINĖ RAIDA	7
II DALIS. UŽSIENIO TEISĖS AKTŲ ANALIZĖ	10
1. Jungtinės Amerikos Valstijos (JAV)	10
2. Rusijos Federacija (Rusija)	14
3. Vokietijos Federacija (Vokietija)	20
4. Europos Sąjunga (ES)	24
III DALIS. LIETUVOS TEISĖS AKTŲ ANALIZĖ	26
1. Humaniško elgesio su gyvūnais teisinė reglamentacija Lietuvoje	26
2. Lietuvos Respublikos Gyvūnų gerovės ir apsaugos įstatymo projektas	29
3. LR BK 310 str. sudėties analizė	36
3.1 Objektyvieji nusikalstamos veikos sudėties požymiai	38
3.1.1 Žiauraus elgesio su gyvūnais priskyrimo nusikaltimams dorovei problema	38
3.1.2 Gyvūno sąvokos samprata baudžiamosios teisės kontekste	39
3.1.3 LR BK 310 straipsnio dispozicijoje numatytos veikos alternatyvos, padariniai ir jų priežastinis ryšys	40
3.2 Subjektyvieji nusikalstamos veikos numatytos LR BK 310 straipsnyje požymiai	44
3.2.1 Kaltė ir pakaltinamumas	44
3.2.2 Baudžiamosios atsakomybės už žiaurų elgesį su gyvūnais taikymas juridiniams asmenims	48
3.2.3 Bausmė už žiaurų elgesį su gyvūnais	50
4. Gyvūnų numarinimas (eutanazija) –žiaurus elgesys ar humanizmas	53
IŠVADOS IR PASIŪLYMAI	61
LITERATŪROS SĄRAŠAS	64
SANTRAUKA	71
SUMMARY	72

ĮVADAS

Jeigu būtybė kenčia, negali būti jokio moralaus pasiteisinimo į tą kančią nekreipti dėmesio. Nesvarbu kokia tos būtybės prigimtis, lygybės principas reikalauja, kad jos patiriama kančia būtų vertinama tiek pat kiek ir kitų kančia...

[Peter Singer]

Žiaurus elgesys su gyvūnais ir jų kankinimas pasireiškia visuomenėje netoleruotinais veiksmais, kuriais demonstruojamas nepateisinamas žiaurumas ir savivalė gyvūnų atžvilgiu. Tai gyvūno mušimas, smaugimas, atėmimas galimybės judėti, marinimas badu, naudojimas jo sveikatai kenkiantiems sunkiems darbams ir pan.¹

Gyvūnų teisių apsauga – nuolat besivystantis procesas. Vienas pagrindinių gyvūnų teisių šalininkų argumentų yra tas, kad gyvūnai, kaip ir žmonės, gali jausti skausmą, turi emocijas, individualius poreikius, yra sąmoningi. Tai laikoma pakankama priežastimi juos vertinti kaip teises turinčias asmenybes, o ne kaip žmonių nuosavybę.² Idėjas suteikti gyvūnams tam tikras teises palaiko teisininkai bei teisės akademikai Alan Dershowitz, Laurence Tribe, Gary Lawrence Francione, sociologas Roger Yates, politikos mokslų profesorius Robert Garner ir kiti. Gyvūnų teisių praktinis pritaikymas reikalauja nenaudoti gyvūnus kaip priemones tikslams pasiekti: neįkalinti, nežaloti, neišnaudoti, nežudyti. Visame pasaulyje nuolat vyksta diskusijos šia aktualia tema, priimami sprendimai ir tarptautiniai susitarimai, tobulinami teisės aktai. Gyvūnų teisių paskaitos yra skaitomos 121 iš 180 JAV teisės mokyklų. Šį susidomėjimą gyvūnų teisių apsaugos problemomis didele dalimi lėmė aktyvėjančių gyvūnų teisių apsaugos organizacijų darbas. Žinoma įtaką turi ir visuomenės informavimo priemonės, atskleidžiančios netinkamo ir žiauraus elgesio su gyvūnais atvejus.

Analizuojant pastarųjų metų įvykius Lietuvoje, susijusius su smurtu prieš gyvūnus, peršasi išvada, kad vis daugiau mūsų visuomenėje atsiranda šaltų ir bejausmių, ciniškų žmonių, kuriems nieko nereiškia gyvūno kančia ir gyvybė. Darytina prielaida, kad tokiam asmeniui ir žmogaus gyvybė yra bereikšmė. Tai neabejotina elgesio deviacija ir jos ištakų nereikia toli ieškoti. Deviacija - tai elgesio nukrypimas nuo normos, kurį dauguma visuomenės narių vertina kaip smerktiną ir neleistiną.³

¹ Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso komentaras / [sudarytojas Jonas Prapiestis]. - Vilnius : Teisinės informacijos centras, 2004- [Kn.] 3 : Specialioji dalis : (213-330 straipsniai) .- 559 psl.

² "Animal Rights." Encyclopædia Britannica. 2007 <http://www.britannica.com/EBchecked/topic/25760/animal-rights> 2012.03.13 16:31

³ Kriminologija: vadovėlis. / Moksliniai redaktoriai Genovaitė Babachinaitė ir Alfredas Kiškis. – Vilnius: Mykolo Romerio universiteto Leidybos centras, 2010.- 577psl.

Temos aktualumas, teorinė ir praktinė nauda.

Intensyvus gyvenimo tempas sąlygoja nuolatinį įstatyminės bazės tobulinimą. Lietuvos Respublikos Seimo teisės ir teisėtvarkos komitetas jau kurį laiką vis grįžta prie žiauraus elgesio su gyvūnais problemos svarstymo tačiau iki šiol neranda geriausio sprendimo varianto tobulinant galiojančius teisės aktus. Gyvūnų globos draugijos, remiamos savanorių, gelbėja kankinamus gyvūnus ir peticijomis bando atkreipti visuomenės dėmesį į šią problemą.

Baudžiamoji atsakomybė už žiaurų elgesį su gyvūnais buvo numatyta senajame, 1961 m. Baudžiamajame kodekse, ši veika išliko kriminalizuota ir priėmus naująjį, 2003 m. Lietuvos Respublikos baudžiamąjį kodeksą. Nors Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso 310 straipsnis, numatantis baudžiamąją atsakomybę už žiaurų elgesį su gyvūnais, ne kartą visuomenės kritikuotas dėl savo netobulumo, minėto straipsnio redakcija nuo naujojo Baudžiamojo kodekso įsigaliojimo dienos iš esmės nekito.

Atskiri Seimo nariai bei gyvūnų teisėmis besirūpinančios organizacijos nuolat teikia pasiūlymus Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso 310 straipsnio pakeitimams, tačiau visi šie pasiūlymai kol kas lieka tik svarstymo Seimo komitetuose stadijoje.

Išanalizavus atskirų užsienio valstybių patirtį, sprendžiant žiauraus elgesio su gyvūnais klausimus teisinėmis priemonėmis ir Lietuvos įstatymus, reglamentuojančius baudžiamąją atsakomybę už minėtą veiką, šiame darbe bus pateikti pasiūlymai, kaip tobulinti Lietuvos įstatyminę bazę, kad už žiaurumą gyvūnų atžvilgiu asmenys neišvengtų pelnytų bausmės.

Tyrimo objektas. Šio magistrinio darbo objektas – baudžiamosios atsakomybės už žiaurų elgesį su gyvūnais samprata ir teisinis reglamentavimas Lietuvos ir užsienio įstatymuose bei teismų praktikoje.

Tyrimo dalykas.

1. Atsakomybės už žiaurų elgesį su gyvūnais teisinis reglamentavimas Jungtinių Amerikos Valstijų, Rusijos Federacijos, Vokietijos Federacijos ir Europos Sąjungos teisės aktuose bei geroji praktika.
2. Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso 310 straipsnio sudėties analizė išskiriant problemines reglamentavimo ir praktinio taikymo sritis.

Tyrimo tikslai. Remiantis Lietuvos Respublikos ir užsienio šalių teisės aktais bei patirtimi, šiame darbe siekiama giliau išnagrinėti žiauraus elgesio su gyvūnais teisinio reglamentavimo pakankamumo klausimą. Analizuojant nusikalstamos veikos sudėtį, už kurią baudžiamąją atsakomybę numato LR BK 310 straipsnis, siekiama atskleisti praktinio šio straipsnio taikymo problematiką. Pasitelkiant užsienio šalių teisinę patirtį, pateikti pasiūlymus LR BK 310 straipsnio redakcijos pakeitimams ir/ar papildymams.

Tyrimo uždaviniai.

1. Apžvelgti žiaurais elgesio su gyvūnais problemos atsiradimo istorines ištakas bei priežastis;
2. Išnagrinėti žiaurais elgesio su gyvūnais problemos sprendimo teisinę reglamentaciją užsienio šalių įstatymuose (Jungtinių Amerikos Valstijų, Rusijos Federacijos, Vokietijos Federacijos ir Europos Sąjungos teisės aktuose);
3. Išanalizuoti Lietuvos Respublikos teisės aktus numatančius atsakomybę už žiaurų elgesį su gyvūnais;
4. Išanalizuoti Lietuvos Respublikos teisės aktus reglamentuojančius baudžiamąją atsakomybę už žiaurų elgesį su gyvūnais;
5. Analizuojant nusikalstamos veikos sudėtį išskirti praktinio baudžiamosios atsakomybės taikymo už žiaurų elgesį su gyvūnais problematiką;
6. Pateikti pasiūlymus įstatyminės bazės tobulinimui.

Tyrimo hipotezė. Dėl nepakankamai detalios teisinės reglamentacijos kyla praktinių baudžiamosios teisės normų taikymo už žiaurų elgesį su gyvūnais problemų.

Tyrimo metodai. Tyrimas atliktas taikant istorinį, lyginamąjį - teisinį, loginį - analitinį, sisteminę analizę ir kt. metodus.

1. Istorinis metodas taikomas siekiant atskleisti žiaurais elgesio su gyvūnais, kaip nusikalstamos veikos sampratos formavimąsi ir raidą.
2. Lyginamuoju - teisiniu metodu darbe palyginami ir vertinami įstatymai, jų taikymo tendencijos. Tokio lyginimo pagrindu daromos išvados apie egzistuojančias baudžiamosios atsakomybės už žiaurų elgesį su gyvūnais reglamentacijos problemas.
3. Loginio - analitinio metodo pagalba siekiama analizuoti LR BK 310 straipsnio sudėtį tikslu išžvelgti šios teisės normos dispozicijos trūkumus ir pateikti pasiūlymus, kaip tuos trūkumus būtų galima pašalinti.
4. Sisteminę analizę metodas pasitelkiamas siekiant pateikti baudžiamosios atsakomybės už žiaurų elgesį su gyvūnais sampratą, analizuojant jos požymius bei galimas išraiškos formas. Šis metodas leidžia nagrinėti tyrimo objektą kaip sistemos dalį atskleidžiant jos elementų tarpusavio ryšius.
5. Lingvistinis (verbalinis) teisės aiškinimo metodas – tai teisės aiškinimas griežtai laikantis įstatymo raidės. Taikant šį metodą kartu su įstatymo leidėjo ketinimų metodu analizuojama formali įstatymų reglamentuojančių atsakomybę už žiaurų elgesį su gyvūnais samprata ir jos reikšmė praktiniam pritaikymui.

Darbo struktūra.

Darbą sudaro įvadas, trys dalys, išvados ir pasiūlymai. Antroji ir trečioji darbo dalis padalintos į potemes.

Pirmoje dalyje apžvelgiama gyvūnų teisių apsaugos istorinė raida pagrįste analizuojant užsienio mokslininkų ir mąstytojų, tokių kaip Pitagoras, Teofrastas, Jeremy Bentham ir kt. poziciją bei požiūrį į gyvūnų teises, ir į patį gyvūną kaip jaučiančią būtybę. Trumpai apžvelgiama Lietuvos Respublikos įstatyminė bazė reglamentuojanti atsakomybę už žiaurų elgesį su gyvūnais.

Antroje darbo dalyje analizuojama užsienio šalių patirtis ir atsakomybę už žiaurų elgesį su gyvūnais reglamentuojanti teisinė bazė. Dalis skirstoma į keturias potemes, kiekvienoje potemėje apžvelgiant atskiros šalies teisinę bazę, nuostatas ir praktiką.

Trečioji darbo dalis skirta Lietuvos Respublikos teisės aktų, reglamentuojančių atsakomybę už žiaurų elgesį su gyvūnais, apžvalgai ir analizei. Dalis skirstoma į keturias potemes, kuriose analizuojami galiojantys teisės aktai ir jų projektai. Atliekama detali nusikalstamos veikos numatytos LR BK 310 straipsnyje sudėties analizė, pateikiami pasiūlymai baudžiamosios teisės normos tobulinimui.

I DALIS. GYVŪNŲ APSAUGOS ISTORINĖ RAIDA

Vienas pagrindinių gyvūnų teisių šalininkų argumentų yra tas, kad gyvūnai, kaip ir žmonės, gali jausti skausmą, turi emocijas, individualius poreikius, yra sąmoningi. Tai laikoma pakankama priežastimi juos vertinti kaip teises turinčias asmenybes, o ne kaip žmonių nuosavybę.⁴ Gyvūnų teisių apsaugą reglamentuojantys teisės aktai reikalauja nenaudoti gyvūnų kaip priemonių tikslams pasiekti: neįkalinti, nežaloti, neišnaudoti, nežudyti.

Šiuolaikinė gyvūnų teisių samprata yra įtakota ilgų debatų, kildinamų iš antikos laikų, vykusių tarp teigiančių, jog gyvūnai nusipelno būti įtraukti į moralinę bendruomenę, ir jiems oponuojančių. Tokie mąstytojai kaip Pitagoras, Teofrastas ar Plutarchas nepateisino kai kurių elgesio su gyvūnais formų (pavyzdžiui, žudymo dėl mėsos), tačiau jų dėmesys labiau buvo sutelktas į gyvūnų gerovės gerinimą, nei į apsaugos nuo bet kokio išnaudojimo suteikimą. Plutarchas, veikalo „Moralia“ skyriuje „Apie gyvūnų protingumą“, tai buvo įvardinęs žodžiais „tiesa ta, kad blogai elgiasi ne tie, kurie naudoja gyvūnus, bet tie, kurie juos naudoja netinkamai, neapgalvotai ir žiauriai.“ Ši nuostata nesikeitė ir vėlesniais laikais. XVIII a. Žanas Žakas Ruso teigė, kad žmonės turi įsipareigojimus prieš gyvūnus vien dėl to, jog jie yra jaučiančios būtybės. Jam pritarė ir modernaus utilitarizmo pradininkas Jeremy Bentham pasisakęs už tai, kad elgesyje su gyvūnais privaloma atkreipti dėmesį į jų gebėjimą kentėti. 1822 m. Anglijoje buvo išleistas pirmasis pasaulyje žinomas gyvūnų apsaugos įstatymas, numatantis baudas už naminių gyvūnų mušimą, žalojimą ar kitokį blogą elgesį.⁵ Vėliau pastarasis įstatymas buvo kelis kartus atnaujintas, įtraukiant į jo turinį ne tik gyvūnų gerovės reikalavimus, bet ir uždraudžiant tam tikrą gyvūnų naudojimą: gaidžių, šunų kautytes bei gyvūnų pjūvymą šunimis. 1824 m. Londone buvo įsteigta pirmoji gyvūnų apsaugos organizacija - Karališkoji žiauraus elgesio su gyvūnais prevencijos asociacija, o JAV analogiška organizacija atsirado 1866 m.

XX a. ir toliau daugėjo gyvūnų apsaugos įstatymų, tačiau, Debbie Legge teigimu, egzistuojantys teisiniai aktai didžia dalimi buvo susieti su žmonių interesais tokiais, kaip nuosavybės gynimas, o ne tiesiogiai su įsipareigojimais gyvūnams.⁶ Be to, po Antrojo pasaulinio karo žymiai išaugo gyvūnų naudojimas žmonių reikmėms.

---

⁴ "Animal Rights." Encyclopædia Britannica. 2007 <http://www.britannica.com/EBchecked/topic/25760/animal-rights> 2012.03.13 16:31

⁵ Legge, Debbi and Brooman, Simon. Law Relating to Animals. Cavendish Publishing, p. 40 <http://books.google.lt/books?id=2Kt3uatLpQUC&printsec=frontcover&hl=lt#v=onepage&q&f=false> 2012.03.13 16:55

⁶ Legge, Debbi and Brooman, Simon. Law Relating to Animals. Cavendish Publishing, p. 50 <http://books.google.lt/books?id=2Kt3uatLpQUC&printsec=frontcover&hl=lt#v=onepage&q&f=false> 2012.03.13 16:56

XX a. pabaigoje gyvūnų teisės ir jų apsauga sulaukia nemažo dėmesio akademinėje, politinėje ir kitose sferose. JAV Šiaurės Karolinos universiteto profesorius Tom Regan 2001 m. rašė, kad per praėjusius 20 metų apie gyvūnų teises filosofai prirašė daugiau nei per 2000 metų prieš tai⁷, o žymus Kanados advokatas iš Toronto Clayton Ruby 2008 m. duotame interviu teigė, kad gyvūnų teisių klausimas išliks svarbus ir ateityje.⁸

Kiekvienas žmogus turi tam tikras dorovines nuostatas ir stengiasi jų laikytis, nes to reikalauja jo sąžinė ir vidinis įsitikinimas. Pasinėrę į pašėlusį gyvenimo ritmą, dažnai nieko nepastebime aplink save, ir stengdamiesi patenkinti tik savo poreikius aukojame amžinąsias gyvenimo vertybes ir paminame dorovinius principus. Ši problema galimai išplaukia iš dabartinės visuomenės svetimėjimo ir abejingumo. Filosofine prasme atsakomybė aiškinama kaip žmogaus suvokimas, jog jis yra atsakingas už savo veiksmus ir kad, priklausomai nuo savo veiksmų rezultatų, gali būti giriamas arba smerkiamas. Tokiu būdu realizuojama individo saviraiškos laisvė, kuri suteikia ne tik teises, bet ir pareigas ir suponuoja individo atsakomybę už savo veiksmus. Kiekvienoje visuomenėje, kiekvienoje žmonių grupėje ar net kiekvieno individo sąmonėje yra susiformavusi savita moralinių vertybių bei principų skalė, principų, kuriuos privalu gerbti ir laikytis. Tuo pasireiškia atskiro individo veiksmų laisvė. Tačiau yra moralinės nuostatos, bendražmogiškosios vertybės, kurios yra visuotinai pripažįstamos ir bet kokia visuomenė, nepriklausomai nuo jos išsivystymo lygio, reikalauja tų nuostatų laikymosi ir tų vertybių apsaugos teisinėmis priemonėmis. Viena tokių vertybių - tai draudimas elgtis su gyvūnais nehumaniškai ir sukelti jiems bereikalingas kančias. Ši plačiai paplitusi moralinė nuostata, daugelyje valstybių yra teisiškai įtvirtinta vadinamuosiuose „gyvūnų gerovės“ įstatymuose.

Mūsų šalyje žiaurus elgesys su gyvūnais priskirtinas nusikaltimams dorovei ir teisinę atsakomybę už šią veiką reglamentuoja Lietuvos Respublikos baudžiamasis kodeksas (toliau – LR BK), Lietuvos Respublikos administracinių teisės pažeidimų kodeksas (toliau- LR ATPK) ir, taip pat Lietuvos Respublikos įstatymai nustatantys gyvūnų globos, laikymo, pardavimo ir kitas taisykles (pavyzdžiui LR Gyvūnų globos, laikymo ir naudojimo įstatymas, LR Veterinarijos įstatymas). 2004 m. Lietuvai tapus Europos Sąjungos nare, šių vertybių apsaugą reglamentuoja ir Europos Sąjungos (toliau - ES) teisės aktai bei Europos Tarybos priimtose konvencijos kurias Lietuva yra ratifikavusi. Tačiau, kad visa apimtimi įgyvendinti Tarptautinių sutarčių nuostatas,

---

⁷ Regan, Tom. *Defending Animal Rights*, University of Illinois Press, 2001. 224p., ISBN: 0-252-02611-X p. 67 http://books.google.lt/books?id=NNPYOWKvAp4C&printsec=frontcover&hl=lt&source=gbs_ge_summary_r&cad=#v=onepage&q&f=false 2012.03.13 17:09

⁸ Dube, Rebecca. The new legal hot topic: animal law, *The Globe and Mail*, July 15, 2008. <http://www.theglobeandmail.com/life/article697917.ece> 2012.03.13 17:22

jas reikia integruoti į nacionalinę teisę keičiant ir koreguojant jau galiojančius nacionalinius teisės aktus. Minėtų teisės aktų paskirtis ginti gyvūnus ir juos saugoti. Tačiau jų efektyvumas bei reikšmingumas realiame gyvenime, kaip rodo pastarojo meto įvykiai, yra labai abejotinas, tiek dėl baudžiamojo nusikaltimo, kvalifikuojamo kaip lengvo bei baudžiamąją atsakomybę už minėtą veiką numatančio straipsnio formuluotės netobulumo sukeliančio praktinio taikymo sunkumus. Tiek dėl jau minėto abejingumo, kadangi gyvūnus kankinę ar kitaip žiauriai su jais pasielgę žmonės dažnai baudžiamosios atsakomybės išvengia ir lieka nenubausti. Lietuvos teisėkūroje jau kurį laiką netyla diskusijos apie atsakomybės už žiaurų elgesį su gyvūnais griežtinimą, LR BK 310 straipsnio redakcijos koregavimą ir pakeitimus. O tam tikra visuomenės dalis palaiko priešpriešinę nuomonę, jog kasdieniniame gyvenime yra žymiai aktualesnių klausimų nei gyvūnų gerovė.

Apibendrinant pažymėtina, kad nors pirmosios gyvūnų apsaugos idėjos siekia Plutarcho laikus, teisinį pavidalą jos įgavo tik XIX amžiuje, kai Anglijoje buvo išleistas pirmasis gyvūnų apsaugos įstatymas. Jis davė pradžią teisiniam gyvūnų teisių reglamentavimui. XX amžiuje, pradėjus gyvūnus traktuoti ne tik kaip žmogaus nuosavybę, bet ir kaip jaučiančias, gebančias kentėti būtybes, atsiranda įstatymai numatantys baudžiamąją atsakomybę už žiaurų elgesį su gyvūnais, kurie tobulinami iki šių dienų.

II DALIS. UŽSIENIO TEISĖS AKTŲ ANALIZĖ

1. JUNG TINĖS AMERIKOS VALSTIJOS

Daugelis išsivysčiusių šalių, tokių kaip Suomija, Vokietija ir kt., vykdo suderintą teisinę veiklą siekiant apsaugoti gyvūnus nuo žmogaus godumo. Didžioji pasaulio dalis pripažįsta, kad gyvūnai yra jaučiančios būtybės, vertos pagarbos ir užuojautos. Siekiant užtikrinti humanišką elgesį visų gyvūnų atžvilgiu pasaulyje kuriami gyvūnų apsaugos įstatymai. Pirmas žingsnis Jungtinėse Amerikos Valstijose (toliau- JAV) gyvūnų apsaugos linkme buvo žengtas daugiau kaip prieš šimtą metų, kai tuometinis JAV prezidentas, Abraomas Linkolnas ištarė frazę „Aš esu už gyvūnų teises, taip pat žmogaus teises“.

Per šimtą metų JAV federalinių gyvūnų apsaugos įstatymų bazė beveik nepasipildė naujais teisės aktais, o esami nebeaprepia visų sričių, kurioms reikalinga apsauga nuo ekonominio išnaudojimo ir bereikalingų kančių, ir skausmo. Gyvūnų teisių apsauga vykdoma per federalinius įstatymus ir reglamentus, papildant juos valstijų įstatymais galiojančiais tik juos priėmusios valstijos teritorijoje.

Siekiant suvokti šių teiginių prasmingumą, reikia paanalizuoti kelis pagrindinius federalinius įstatymus, tokius kaip: „1970 m. Gyvūnų gerovės įstatymas“(AWA), 1958 m. „Humaniško skerdimo įstatymas“(HSA), 1877 m. „Dvidešimt aštuonių valandų įstatymas“.

Gyvūnų gerovės įstatymas (AWA) iki mūsų dienų išlieka pagrindiniu JAV federaliniu teisės aktu, reguliuojančiu elgesį su gyvūnais, vykdant mokslinius tyrimus, rengiant parodas, transportuojant gyvūnus ir juos parduodant. Kituose įstatymuose, strategijose bei rekomendacijose gali būti papildomos nuostatos dėl atskirų veislių, ar reikalavimai gyvūnų priežiūrai ir naudojimui, tačiau visais atvejais vadovaujamosi Gyvūnų gerovės įstatymu, nurodančiu minimalius standartus.

1966 m. JAV Kongresas priėmė federalinį Laboratorinių gyvūnų gerovės įstatymą (FLAWA), kuris 1970 metais buvo pataisytas ir pervadintas Gyvūnų gerovės įstatymu (AWA). Ši pataisa išplėtė įstatymo taikymo sritį, ir įtraukė daugiau saugomų gyvūnų rūšių, tame tarpe ir naminius gyvūnus. Vėliau šis įstatymas buvo keičiamas dar penkis kartus (1976, 1985, 1990, 2002 ir 2007 metais).

Nepaisant to, kad pastarasis įstatymas yra nuolat tobulinamas, JAV akademinė visuomenė vis tiek lieka juo nepatenkinta. Pasak dr. Stephanie J. Engelsman⁹ Gyvūnų gerovės įstatymas (AWA) nenaudingas, nes į jį neįtraukiama 95% moksliniams tyrimams naudojamų gyvūnų ir 10

---

⁹ Dr. Stephanie J. Engelsman 2004m.apsigynė daktaro laipsnį Northwestern teisės koledže, aplinkosaugos ir gamtos išteklių srityje; gyvūnų apsaugos nuo žiauraus elgesio teisinės gynybos fondo tarnybos vadovė; Portlando, Oregono aplinkos ir gyvūnų teisinio centro vykdomoji direktorė.

milijardų gyvūnų paskerdžiamų kasmet ekonominėms reikmėms. Be to, šis įstatymas nereglamentuoja ūkio reikmėms laikomų ir skerdžiamų gyvūnų teisių apsaugos.¹⁰

Kitas svarbus ir ne mažiau kritikuojamas JAV federalinis įstatymas – *Humaniško skerdimo įstatymas (HSA)*. Pirmoji šio įstatymo redakcija priimta 1958 metais senatoriaus Hubert H. Humphrey iniciatyva skelbė, kad galvijai, veršeliai, arkliai, mulai, avys, kiaulės turi būti skerdžiami nesukeliant skausmo ir kančių, t.y. vienu smūgiu, šūviu, elektros srove, cheminėmis ar kitomis priemonėmis, ir tai turi būti atliekama greitai ir veiksmingai.¹¹

Iš pirmo žvilgsnio atrodo, jog tai ganėtinai nuoseklus ir plačią sferą apimantis dokumentas, tačiau šis aktas turi esminių spragų. Dr. Stephanie J. Engelsman analizės duomenimis, šis įstatymas negalioja ir JAV maždaug 90% visų gyvūnų per metus yra paskerdžiami ūkio reikmėms antihumaniškais būdais.¹² Minėtas įstatymas neapima tokių sferų kaip paukščių ūkiai, taip pat labai ribotai veikia kiaulininkystės srityje ir visai nereglamentuoja privačių ūkininkų veiklos.

Humaniško skerdimo įstatymas (HSA) buvo skirtas teisiškai reglamentuoti skerdimo procesą ir nustatyti ribas ritualiniam gyvūnų skerdimui. Kaip ir dera federaliniam įstatymui, šis teisės aktas palieka gana plačią diskrecijos teisę valstijoms pačioms organizuoti ir sutvarkyti ūkio ir religinėms reikmėms skerdžiamų gyvūnų klausimus.

Beje, apie religinio skerdimo (aukojimo) procesus reikėtų pakalbėti atskirai. Humaniško skerdimo įstatymas numato teisę atlikti ritualinius gyvūnų skerdimus ir įpareigoja juos atliekant laikytis humaniško skerdimo reikalavimų (HSA 7 USCA § 1906)¹³. Taip pat įstatymiškai numatytos galimos ritualinio skerdimo išimtys, kurios, beje, labiausiai kritikuojamos gyvūnų teisių gynėjų. Pasak jų, ši įstatyminė išimtis dar labiau sumažina Humaniško skerdimo įstatymu saugomų gyvūnų skaičių ir palieka teisę religinėms bendruomenėms atlikti savo religinius ritualus, kurie paprasto piliečio požiūriu atliekami ypatingai žiauriais būdais. Filosofijos daktaras, gyvulininkystės sektoriaus konsultantas, Temple Grandin, po apsilankymo ritualinio skerdimo įmonėse buvo šokiruotas, kai pamatė kaip taikoma Humaniško skerdimo įstatymo išimtis: penki gyvi jaučiai pakabinti už užpakalinių kojų laukė skerdimo. Pagal šį įstatymą, gyvūnai prieš skerdimą turi būti apsvaiginti, o čia gyvūnai daužėsi galvomis į sieną mėgindami ištrūkti. Tokių bandymų pasekmės dažnai būna kaulų lūžiai ir kitokios traumos, bet jos atrodytų

---

¹⁰ Dr. Stephanie J. Engelsman straipsnis "WORLD LEADER"--AT WHAT PRICE? A LOOK AT LAGGING AMERICAN ANIMAL PROTECTION LAWS 2005m.

<http://www.animallaw.info/articles/arus22paceenvtllrev329.htm> 2011.02.03.10:22

¹¹ Humane Slaughter Act <http://www.animallaw.info/statutes/stusfd7usca1901.htm> 2011.02.03 11:15

¹² Dr. Stephanie J. Engelsman straipsnis "WORLD LEADER"--AT WHAT PRICE? A LOOK AT LAGGING AMERICAN ANIMAL PROTECTION LAWS 2005m.

<http://www.animallaw.info/articles/arus22paceenvtllrev329.htm> 2011.02.03.11:05

¹³ Humane Slaughter Act <http://www.animallaw.info/statutes/stusfd7usca1901.htm> 2011.02.03 11:15

menkos palyginus su tuo, kas jų laukė ateityje. Gyvūno galva, kabliu traukiant už nosies, įtvirtinama įrengime ir suspaudžiama, po ko seka mirtis, ir ne visose religinio skerdimo apeigose paisoma įstatymo rekomendacijos „užmušti vienu smūgiu arba pjūviu“.¹⁴

Įgyvendinant Humaniško skerdimo įstatymą (HSA) buvo priimti keli reglamentai (1979, 1994 m.), kurie turėjo detalizuoti įstatymą, tačiau šie reglamentai taip ir neišaiškino bei nekonkretizavo atskirų įstatymo punktų bei sąvokų traktavimo ir taikymo ribų. JAV Žemės ūkio departamentas 2005 metais paskelbė Reglamentų įgyvendinimo įstatymą, tačiau ir tai neturėjo įtakos praktinio HSA taikymo kokybei.

Mėginimai keisti Humaniško skerdimo įstatymą (HSA) buvo daryti 1992 m., 1993 m. ir 1995 metais, tačiau taip ir nebuvo priimti pakeitimai, leidžiantys įstatymiškai reglamentuoti naminių paukščių skerdimą, uždraudžiant juos skersti be išankstinio nuskausminimo.

Humaniško skerdimo įstatymas (HSA) turi užtikrinti apsaugą „protingom jaučiančiom būtybėm“, o dėl įstatymo formuluočių aptakumo, o gal dėl šios sferos ūkio pramonės magnatų pelno, paukščiai šiai kategorijai nepriskiriami ir nėra jokio kito federalinio įstatymo, kuris nustatytų paukščių humaniško auginimo, laikymo, transportavimo ir skerdimo taisykles.

Nemažai diskusijų sukelia ir prieš 120 metų, o būtent 1877 metais priimtas *Dvidešimt aštuonių valandų įstatymas*. Nežiūrint į ilgą jo galiojimo laikotarpį ir gyvenimo bei ūkinės veiklos evoliuciją, įstatymas išliko praktiškai nepakitęs.

Šis teisės aktas nustato galimybę dvidešimt aštuonias valandas, transportavimo metu, neišlaipinant penkioms valandoms, laikyti gyvūnus transportavimo narvuose, be poilsio, nešertus ir negirdytus. Šiuolaikiniais tyrimais nustatyta, kad jau po keturiolikos valandų gyvūnui reikia poilsio maisto ir vandens. Jauniems gyvūnams šis laiko tarpas turi būti trumpinamas. Akivaizdu, kad dvidešimt aštuonių valandų transportavimo laikas negali būti vertinamas kaip humaniška priemonė. Tačiau federalinis įstatymas nustato atvejus, kai šis leidimas gali būti ilginamas net iki keturiasdešimt keturių valandų. Tai atvejai, kai yra transportuojamos avys, jas leidžiama vežti aštuoniomis valandomis ilgiau, jeigu kelionės tikslas pasiekiamas naktį. O taip pat numatoma įstatyminė išimtis transportuoti gyvūnus net trisdešimt šešias valandas, jeigu gyvūnų savininkas turi gavęs tokį leidimą.¹⁵

Dvidešimt aštuonių valandų įstatymas veikia tik transportuojant gyvūnus geležinkelio ar jūrų transportu, ir negali būti taikomas pervežant gyvūnus sunkvežimiais (autotransportu). Kadangi joks kitas federalinis įstatymas nereglamentuoja gyvūnų transportavimo autotransportu ar kitu

---

¹⁴ Special Report to EarthSave from Gene and Lorri Bauston of Farm Sanctuary: Brutality: Main Crop of Factory Farms? <http://www.earthsave.org/lifestyle/ff.htm> 2011.02.03 15:54

¹⁵ Twenty Eight Hour Law of 1877 <http://www.animallaw.info/statutes/stusfd49usc80502.htm> 2011.02.03 17:21

įstatyme nenumatytu transportu, galima drąsiai teigti, kad šiuo būdu vežami gyvūnai nėra apsaugoti ir gali būti transportuojami be poilsio, maisto ir vandens neribotą laiką.

Kiekviena valstija kovai prieš žiaurų elgesį su gyvūnais turi savo įstatymus, ir šie valstijų įstatymai daugeliu atveju yra tobulesni nei federaliniai gyvūnų apsaugos įstatymai. Tačiau nežiūrint į tai, kad kai kuriose valstijose taikomos griežtos sankcijos už žiaurų elgesį su gyvūnais, vis dar pasitaiko įstatyminių išimčių ir spragų. Paminėtinos tokios kaip: moksliniuose tyrimuose naudojamų gyvūnų apsauga, veterinarijos praktika, atskirų dresavimo metodų taikymas, zoologijos soduose gyvenančių gyvūnų apsauga ir laikymo bei priežiūros taisyklės, gyvūnų panaudojimas rodeo ir jų apsauga nuo žiauraus elgesio ir kančių.

Nors atskiros valstijos aktyviai tobulina savo gyvūnų apsaugos nuo žiauraus elgesio įstatymus, vis dar atsiranda išimčių, tokių kaip Meino valstijoje galiojanti išimtis, leidžianti nužudyti vieną iš savo šunų ar kačių, traktuojant gyvūną kaip turtą, o ne kaip gyvą jaučiančią būtybę. Kanzase nuo atsakomybės gali būti atleidžiamas pilietis nušovęs šunį neva kėlusį grėsmę gyvulių ar turto saugumui. Aidaho valstijoje leidžiami tam tikri dresūros metodai, kurių metu gyvūnas patiria skausmą.¹⁶

Daugelyje valstijų dar neatsisakoma įprastinės praktikos taikyti snapų vištoms pašalinimo, ar uodegų bei ausų šunims kirpimo procedūrų.

Keturiasdešimt penkiose valstijose ir Kolumbijos apygardoje žiaurumas gyvūnams yra traktuojamas kaip sunkus nusikaltimas. Sankcijos už žiaurų elgesį su gyvūnu atskirose valstijose labai įvairios, bet galima apibendrintai teigti, kad jos svyruoja nuo 50 iki 10000 JAV dolerių baudos ir/arba įkalinimo nuo 90 dienų iki vienerių metų. Atskirai išskiriamos sankcijos už gyvūno nepriežiūrą (Ajovoje - 50-500 JAV dolerių bauda ir/ar įkalinimas iki 30 dienų) ir gyvūno savininko pareigų nevykdymą (Ilinojuje - bauda iki 1500 JAV dolerių ir/arba įkalinimas iki 6 mėnesių). Žymiai griežtesnės sankcijos taikomos už nusikalstamos veikos pakartotinumą, gyvūno kankinimą, žiaurų elgesį su gyvūnų jeigu tai sąlygojo gyvūno mirtį ar suluošinimą. Tokiu atveju vyrauja baudos nuo 5000 iki 25000 JAV dolerių ir/arba įkalinimas nuo vienerių iki penkerių metų. Luizianoje, jei yra atsakomybę sunkinčių aplinkybių, už žiaurų elgesį su gyvūnu taikoma 500-25000 JAV dolerių bauda ir/ar įkalinimas 1-10 metų. Delavere, asmenims teistiems už žiaurų tyčinį elgesį su gyvūnu gali būti apribojama teisė turėti gyvūną nuo penkerių iki penkiolikos metų laikotarpiui. Kolorado valstijoje už žiaurų elgesį su gyvūnu skiriama nuo 400 iki 5000 JAV dolerių bauda ir nurodoma sumokėti iki 400 JAV dolerių Žiauraus elgesio su gyvūnais prevencijos fondui. Ajovoje už gyvūno kankinimą skiriama bauda nuo 500 iki 5000

¹⁶ Dr. Stephanie J. Engelsman straipsnis "WORLD LEADER"--AT WHAT PRICE? A LOOK AT LAGGING AMERICAN ANIMAL PROTECTION LAWS 2005m.

<http://www.animallaw.info/articles/arus22paceenvtllrev329.htm> 2011.02.03.18:00

JAV dolerių ir/ar įkalinimas iki dviejų metų, taip pat privalomas psichologinis gydymas.¹⁷ Organizuoti šunų kautynes draudžiama dvidešimt penkiose valstijose ir tokie renginiai vertinami kaip sunkus nusikaltimas. Keturiasdešimtyje valstijų yra reikalaujama suteikti tinkamą pastogę gyvūnui, kadangi žvarbiu oru gyvūnas gali susirgti.

JAV federaliniai įstatymai nepakankamai detalai reglamentuoja gyvūnų apsaugą nuo žiauraus elgesio, o atskirų valstijų įstatymai, papildantys ir detalizuojantys federalinių įstatymų nuostatas, jeigu ir nesuteikia gyvūnams teisių, tai nors užtikrina juridinę jų apsaugą. Šių įstatymų tikslas – įvedant bausmes sulaukyti žmones nuo smurto bei apginti gyvūnus nuo netinkamo elgesio ir žiaurumo.

2. RUSIJOS FEDERACIJA (RUSIJA)

Šiuolaikiniame Rusijos visuomenės vystimosi etape vykdomos radikalios ekonominės-socialinės reformos, vyksta visų visuomeninio gyvenimo sričių demokratizacijos procesai, kurie neįmanomi be geresnio teisinio reglamentavimo ir visuomeninės tvarkos palaikymo, piliečių konstitucinių teisių ir laisvių gynimo. Tačiau pastebimas ir gana ryškus kriminogeninės situacijos paaštrėjimas. Ši padėtis vertinama kaip gana aštri ir sudėtinga problema.

1997 m. sausio 1d. įsigaliojo naujas Rusijos Federacijos baudžiamasis kodeksas. Šis kodeksas tapo šeštuoju Rusijos baudžiamuoju kodeksu tame šimtmetyje (1903 m.; 1917 m. „Rukovodiaščije načiala“ (“Vadovaujantys pradai“) - įstatymas, kurį sunku pavadinti kodeksu, tačiau juo buvo vadovujamasi iki 1922 m., kuomet buvo priimtas naujas Rusijos baudžiamasis kodeksas; 1926 m.;1960 m.)¹⁸. Naujojo, 1996-ųjų metų, kodekso kūrimas praktiškai prasidėjo 1977 m., tačiau tik 90-aisiais metais šalyje pasikeitusi ekonominė ir politinė situacija pagreitino jo priėmimo procesą. Ankstesnis Baudžiamasis kodeksas, dėl savo pasenusių nuostatų ir nepakankamo reglamentavimo, jau nebegalėjo užtikrinti valstybėje tvarkos ir teisingumo.

Naujojo 1996 m. Baudžiamąjo kodekso priėmimas, tai didelis ir svarbus žingsnis teismų reformoje, asmens teisių ir laisvių apsaugos sistemos tobulinime, baudžiamosios teisėsaugos normų demokratizavime. Paskatintas kardinalių ekonominių, socialinių ir politinių permainų Rusijoje, šis kodeksas turi padėti įsitvirtinti naujai visuomeninei tvarkai, teisingumui, kertiniams tarptautinės teisės principams kurie reguliuoja žmogaus teises ir laisves.

Galiojantis baudžiamasis kodeksas gina ne tik žmonių, bet ir gyvūnų teises ir laisves. Tai atsispindi Rusijos Federacijos baudžiamąjo kodekso (toliau - RF BK) 245 straipsnio, kuris numato atsakomybę už žiaurų elgesį su gyvūnais, normose.

¹⁷ Cruelty Laws. Stray Pet Advocacy. http://www.straypetadvocacy.org/cruelty_laws.html 2011-02-14 12:53

¹⁸ Уголовный кодекс Российской Федерации. Общий комментарий. Сравнительная таблица. Научно-практическое пособие.- М.: Учебно-консультационный центр „ЮрИнфоР“, 1996.- 23-25 psl.

„RF BK 245 str. Žiaurus elgesys su gyvūnais.

1. Žiaurus elgesys su gyvūnais, kurio pasėkoje gyvūnas žuvo arba buvo sužalotas, jeigu ši veika atlikta iš chuliganiškų arba savanaudiškų paskatų, arba naudojant sadistinius metodus, arba mažamečių akivaizdoje.-
baudžiama nuo šimto iki dviejų šimtų minimalaus darbo užmokesčio arba algos arba kitų teisiemojo pajamų per laikotarpį nuo vieno iki dviejų mėnesių dydžio bauda arba pataisos darbais iki vienerių metų arba areštu iki šešių mėnesių.
2. Ta pati veika įvykdyta grupės asmenų, grupės asmenų iš anksto susitarus arba organizuotos grupės arba pakartotinai,-
baudžiama nuo penkių iki aštuonių šimtų minimalaus darbo užmokesčio arba algos arba kitų teisiemojo pajamų per laikotarpį nuo penkių iki aštuonių mėnesių dydžio bauda arba laisvės atėmimu iki dviejų metų.“¹⁹

Kadangi Rusijos įstatymų leidėjas traktuoja gyvūnus kaip daiktą, o daiktai ir turtas priskiriami civilinės teisės normoms, tai kai kuriuos klausimus, susijusius su elgesiu gyvūnų atžvilgiu reglamentuoja Rusijos Federacijos civilinis kodeksas (toliau – RF CK).

RF CK, kaip ir RF BK, įtvirtina humaniško elgesio su gyvūnais principą, kuris grindžiamas visuotinai pripažintomis moralės normomis. RF CK 137 straipsnis numato, kad gyvūnams taikomos bendros turtinės teisės normos, kadangi įstatymais ir kitais teisės aktais nėra nustatyta kitaip. Įgyvendinant šias teises draudžiamas žiaurus, prieštaraujantis humanizmo principams, elgesys su gyvūnais. RF CK 241 str., numato augintinių išpirkimo dėl netinkamo elgesio su jais galimybę. Tais atvejais, kai gyvūnų savininkas elgiasi su gyvūnais aiškiai nusižengdamas teisinėms ir moralinėms normoms, gyvūnai gali būti paimti juos išperkant asmens, kuris kreipėsi į teismą su tokiu reikalavimu (ieškiniu). Išpirkimo kaina yra nustatoma šalių susitarimu, ir kilus ginčui - ją nustato teismas. RF CK 231str. 2 dalis numato buvusio gyvūnų savininko teisę, po nuosavybės perdavimo kitam asmeniui, pareikalauti juos susigrąžinti, esant tam tikroms aplinkybėms, tokioms kaip išlikęs prieraišumas buvusiam savininkui arba esant duomenų apie naujojo savininko žiaurų elgesį su gyvūnais.²⁰

1999 m. gruodžio 1d. Rusijos Dūma priėmė ir Federacijos Taryba pritarė Federaliniam įstatymui Nr. 194-ФЗ „Dėl gyvūnų apsaugos nuo žiauraus elgesio“. Šio įstatymo tikslas - stiprinti visuomenės moralę ir humanizmą, išvengti gyvūnų kančių ir mirties dėl žiauraus elgesio su jais. Įstatymą galima traktuoti kaip RF BK 245 str. papildymą, kadangi jame detalizuojamas

¹⁹ УГОЛОВНЫЙ КОДЕКС РОССИЙСКОЙ ФЕДЕРАЦИИ (от 13.06.1996 N 63-ФЗ (принят ГД ФС РФ 24.05.1996)). Издательство „Брандес“. Москва, 1996.-113 psl.

²⁰ Гражданский кодекс РФ . Первая часть. Раздел 1. Основные положения. Глава 6. Общие положения. Статья 137. Животные. <http://www.gk-rf.ru/statia137> 2011-09-11 13:12

humanizmo principas, aiškinama žiauraus elgesio samprata, plačiau ir giliau analizuojami žiauraus elgesio su gyvūnais aspektai. Tačiau tuometinis Rusijos Prezidentas V.V.Putinas šį įstatymą atmetė ir nežiūrint deputatų, visuomenės ir visuomeninių organizacijų pastangų priimti ir pradėti įgyvendinti minėto įstatymo nuostatas, 2008 m. kovo 21 d. Valstybinės Dūmos sprendimu šio įstatymo svarstymas nutrauktas ir įstatymas perduotas į archyvą.²¹ Tai galima paaiškinti tik tuo, kad Rusijos visuomenėje ši problema nėra deramai įvertinta. Kadangi Rusija atsisakė pasirašyti tarptautinę konvenciją „Dėl namuose laikomų gyvūnų apsaugos“, o teisėsaugos institucijos dažniausiai atsisako nagrinėti žiauraus elgesio su gyvūnais atvejus, peršasi išvada, kad ir Rusijos valdžia nemato problemos aktualumo.

Gyvūnų gerovės klausimais susirūpinusi Rusijos visuomenės dalis nenuleidžia rankų, toliau nuolat kelia gyvūnų apsaugos nuo žiauraus elgesio su jais problemą, inicijuoja gyvūnų gerovės įstatymo rengimą. Pažymėtina, kad Rusijos Federacijos Administracinių teisės pažeidimų kodeksas nenumato jokių sankcijų už žiaurų elgesį su gyvūnais.²² Tokia atsakomybė gali būti numatoma tik federacijos subjektų lygyje priimant įstatymus Dėl administracinių teisės pažeidimų kurie numato atsakomybę tik tos Apskrities teritorijoje. Tačiau pavyzdžiui Sankt-Peterburgo apskrities Administracinių teisės pažeidimų įstatymas nenumato administracinės atsakomybės už žiaurų elgesį su gyvūnais.²³

Žiauraus elgesio su gyvūnais problema Rusijos teisėje nagrinėjama ne tik federacijos, bet ir sričių lygmenyje. Kostromos srities Dūma 2008 m. liepos 10 d. priėmė Kostromos srities įstatymą Nr. 352-4-3KO „Dėl administracinių teisės pažeidimų“ (įstatymas įsigaliojo 2008.07.21), kurio 48 straipsnis numato baudas už žiaurų elgesį su gyvūnais. Šis įstatymas taikomas tik tada, kai dėl žiauraus elgesio su gyvūnais pastarieji nebuvo sužaloti ir nemirė. Administracinė atsakomybė už žiaurų elgesį su gyvūnais kyla tiek fiziniams, tiek juridiniams asmenims ir griežtesnė sankcija numatoma pareigūnams žiauriai besielgiantiems su gyvūnais. Esant sunkesnėms šios veikos pasekmėms, kai gyvūnas žūna ar būna sužalotas, kyla baudžiamoji atsakomybė pagal Rusijos Federacijos baudžiamąjį kodeksą.

Nestabili padėtis šalyje, bendras visuomenės moralinis nuosmukis, dvasingumo praradimas iššaukė staigų nusikaltimų, kuriuos reglamentuoja RF BK 245 str., šuolį. Visuomenės ir teisininkų bendruomenės susidomėjimą šiuo straipsniu galima paaiškinti tuo, kad žiniasklaidoje

²¹ Законопроект № 97802163-2 „О защите животных от жестокого обращения“

[http://asozd2.duma.gov.ru/main.nsf/\(Spravka\)?OpenAgent&RN=97802163-2&02](http://asozd2.duma.gov.ru/main.nsf/(Spravka)?OpenAgent&RN=97802163-2&02) 2011.09.11 13:50

²² "КОДЕКС РОССИЙСКОЙ ФЕДЕРАЦИИ ОБ АДМИНИСТРАТИВНЫХ ПРАВОНАРУШЕНИЯХ" (КоАП РФ)(от 30.12.2001 N 195-ФЗ (принят ГД ФС РФ 20.12.2001) (действующая редакция) <http://www.consultant.ru/popular/koap/> 2011.09.11 14:33

²³ Rusijos laikraštis „Ochrannaja gramota“ 2010-09-27 (komentaras straipsnyje „Atsakomybė už žiaurų elgesį su gyvūnais rusijos įstatymuose“) <http://www.juryev.ru/publikacii/prochie/242-zhestokoe-obraschenie-s-zhivotnymi> 2012.01.03 14:59

padaugėjus žiauraus elgesio su gyvūnais atveju, teisinė statistika užfiksavo vos kelis atvejus, kai kalti asmenys buvo patraukti baudžiamojon atsakomybėn pagal RF BK 245 str. Analizuojant RF Aukščiausiojo Teismo praktiką galima daryti išvadą jog baudžiamoji atsakomybė pagal RF BK 245 str. dažniausiai kyla nagrinėjant bylas dėl kur kas sunkesnių RF BK pažeidimų. Dažni atvejai kai nusikaltėliai pradeda savo nusikalstamą veiką gyvūnų kankinimu ar mušimu, o pabaigia žmonių sužalojimu ar nužudymu ir kaip taisyklė šios veikos atliekamos neblaiviame stovyje. Kaip pavyzdys gali būti konkreti RF Aukščiausiojo Teismo 2006.07.03 byla Nr. 87-o06-8 kurioje teismas nustatė, kad prieš nužudant du žmones teisiamieji ilgai tyčiojosi iš šuns:

„...teisiamasis N. teismo salėje prisipažino, kad tą dieną (nusikalstamos veikos dieną- aut. past.) R. priklausantis šuniukas lyg ir suėdė jų užkandą. P. pradėjo mušti šuniuką rankomis ir kojomis. Jis (N.) apsukęs šuniuko kaklą virve pakėlė jį nuo žemės, o tuo tarpu P. Toliau mušė šuniuką rankomis ir kojomis bei smaugė...“²⁴

Tarprejoninis visuomeninis gyvūnų apsaugos judėjimą remiantis labdaros fondas „Akcija „Miloserdije“(„Akcija „Gailestingumas“) pateikė tokią statistiką: Rusijoje nuo 1996 m. pradėta keturiasdešimt bylų pagal RF BK 245 str., t.y. už žiaurų elgesį su gyvūnais. Daugiausia atvejų, dėl gyvūnų žūties, dalis jų įvykdyta nepilnamečių vaikų akivaizdoje. Tik dvidešimt keturiais atvejais iš užfiksuotų, kaltininkai buvo nuteisti. Ilgiausia paskirta laisvės atėmimo bausmė – 3,5 metų lygtinai (už sadistinių elgesį su jūrų kiaulyte). Fondo prezidentas Valerijus Perechodovas duodamas interviu laikraščiu „Delovaja chronika“ pažymėjo, kad „klausimas, ar Rusijoje gyvūnas yra teisės subjektas, netelpa juridinio mentaliteto rėmuose. Kol kas mes kovojame, kad būtų priimtos civilizuotos taisyklės reglamentuojančios elgesį su naminiiais gyvūnais..“²⁵

Tokia statistika verčia susimąstyti, kodėl RF BK 245 straipsnis neveikia, juk jo tikslas, baudžiamosiomis teisinėmis priemonėmis apsaugoti gyvūnus nuo žiauraus elgesio. RF BK 245 str. sudėtis kvalifikuota, be to pateikiama nemažai alternatyviųjų požymių, tokių kaip veikos atlikimas iš chuliganiškų paskatų, ar dėl savanaudiškumo, ar naudojant sadistinius metodus, ar nepilnamečių akivaizdoje, kurie straipsnio formuluotę daro sudėtingesne, tačiau praplečia taikymo ribas, numatant galimybę patraukti asmenį baudžiamojon atsakomybėn, už žiaurų elgesį su gyvūnais. Straipsnio antra dalis pateikia atsakomybę sunkinančias aplinkybes, tokias kaip: veika atlikta grupės asmenų, ar iš anksto susitarus, ar organizuotos grupės, arba pakartotinai. Labai svarbus aspektas, kad nežiūrint į tai, jog baudžiamoji atsakomybė už žiaurų elgesį su

²⁴ RF Aukščiausiojo Teismo 2006.07.03 byla Nr. 87-o06-8 (jos komentaras straipsnyje „Atsakomybė už žiaurų elgesį su gyvūnais rusijos įstatymuose“) <http://www.juryev.ru/publikacii/prochie/242-zhestokoe-obraschenie-s-zhvotnymi> 2011.01.26 16:25

²⁵ Rusijos Federacijos Jurisprudencijos leidinys „Вестник Воронежского института МВД России № 3 / 2008“/О.В. Саратова. Криминологическая характеристика преступлений, связанных с жестоким обращением с животными. - 47psl. [http://www.vimvd.ru/scientificwork/bulletin/3_2008/3_2008\(1\).pdf](http://www.vimvd.ru/scientificwork/bulletin/3_2008/3_2008(1).pdf) 2012.03.13 18:39

gyvūnais kyla tik atsiradus numatytiems pasekmėms (gyvūnas žuvo ar buvo sužalotas), ši veika būtina turi būti atlikta pasinaudojant nors vienu iš straipsnyje numatytų kvalifikuojančių požymių. Nesant veikoje nors vieno iš kvalifikuojančių požymių, net kilus pasekmėms asmuo išvengs baudžiamosios atsakomybės, kadangi nebus nusikaltimo sudėties.

Tokia baudžiamojo kodekso straipsnio formuluotė kelia nemažai jo taikymo problemų. Štai keletas žiauraus elgesio su gyvūnais atvejų aprašytų Rusijos centrinėje ir regioninėje žiniasklaidoje.

Barnaulo gyventojas Jurijus Nikitinas nuteistas už žiaurų elgesį su gyvūnais. Prokuroro padėjėjas, Valerijus Zijastinovas srities radijui pranešė, kad tyrimo metu nustatyta, jog keturiasdešimtmetis Jurijus Nikitinas rasdavo laikraščiuose skelbimus, kad į „geras rankas“ atiduoda šunis. Jis išpardavo suaugusius šunis ir jauniklius šuniukus už simbolinę kainą ir juos užmušdavo. Nudykęs kailius, jis tiekė mėsą savo pažįstamai, kuri šią mėsą turguje parduodavo kaip jautieną arba kiaulieną. Tyrimo metu nustatyta, kad iš dešimties šunų nužudymo atvejų, vieną iš šunų Nikitinas nužudė savo nepilnametės dukterėčios akivaizdoje (šį faktą teismas traktavo kaip kaltę sunkinančią aplinkybę). Barnaulo teismas nuteisė Nikitiną dviem metams laisvės atėmimo lygtinai. Atkreiptinas dėmesys į tai, kad laisvės atėmimo bausmė iki dviejų metų, tai didžiausia bausmė kurią gali skirti teismas už žiaurų elgesį su gyvūnais pagal RF BK 245 straipsnį. Šio straipsnio sankcijoje numatytos net kelios laisvės atėmimo bausmės alternatyvos. Teismas turi galimybę rinktis nuo baudos lygios vienam šimtui minimalių atlyginimų dydžio, arba pataisos darbų iki vienerių metų laiko trukmės, ar arešto iki šešių mėnesių, iki dviejų metų laisvės atėmimo bausmės už veiką kvalifikuotą pagal RF BK 245 str.2 dalį.

Trisdešimt penkerių metų Maskvos rajono gyventojas, būdamas neblaivus, žiauriai susidorojo su jų šeimos augintiniu, katinu Josifu: laikydamas gyvūną už užpakalinių kojų, vyras kelis kartus trenkė gyvūną į grindis, sieną ir duris, ko pasėkoje gyvūnas mirė. Nužudymas įvyko nuteistojo vienuolikmetės dukters akivaizdoje. Gelbėti gyvūną bandė nuteistojo žmona ir uošvė, bet pastarasis ir jas sumušė. Teismas pripažino jį kaltu padarius nusikaltimą numatytą RF BK 245 st. ir skyrė jam 10 000 rublių dydžio baudą.²⁶

Rusijos teismų praktikoje žinomas atvejis kai šuo buvo panaudotas kaip nusikaltimo įrankis, žiauraus elgesio su gyvūnu atveju. 1998 m. balandžio 10 d. pilietis vedžiodamas amerikiečių bulterjerų veislės šunį pamatė ant rūšio stogo katiną. Pilietis iš chuliganiškų paskatų nuvijo katiną ir nepilnamečių akivaizdoje paleido savo šunį nuo pavadėlio davęs jam komandą „dirbk“. Kai katinas išstrūko iš šuns ir pabėgo, šeimininkas nepaisydamas žmonių riksmų, nepašaukė šuns

²⁶ Барнаулская Газета. <http://altapress.ru/story/54843/> 2011.09.11 20:38

pas save, o leido jam vyti kainą iki rūsio. Šuo daugybiniais įkandimais sužalojo katiną, ko pasekoje gyvūnas mirė. Pilietis nuteistas pagal RF BK 245str.1d dviem mėnesiams pataisos darbų sumokant 350 rublių dydžio moralinės žalos kompensaciją.²⁷

Kadangi šiuo metu Rusija išgyvena krizę visose visuomeninio gyvenimo srityse, žiauraus elgesio su gyvūnais problema dėl jos mažareikšmiškumo dabartinei Rusijos visuomenei, užgožė tokios aktualesnės ir visuomenės požiūriu svarbesnės problemos kaip pasaulinis terorizmas, nusikaltimai informacinėje erdvėje, ekonominiai nusikaltimai. Teisinėje literatūroje pasigendama straipsnių nagrinėjančių žiauraus elgesio su gyvūnais problemą. Tik kartais periodiniuose leidiniuose galima rasti šiai temai skirtų publikacijų.

Nežiūrint į tai jog Rusijos teisininkai besidomintys žiauraus elgesio su gyvūnais problema ir visuomeninės, kovos už gyvūnų teises, organizacijos piktinasi įstatymų netobulumu, RF BK 245 straipsnis visgi veikia. Pastaraisiais metais žiniasklaidoje padaugėjo informacijos, kad pradėti ikiteisminiai tyrimai, dėl RF BK 245 str. pažeidimo. Labai gaila, kad daugelis tokių tyrimų greitai nutraukiami dėl „įrodymų stokos“ ar „nepasitvirtinusių faktų“. Peršasi išvada, kad nors naminis gyvūnas pagal RF CK yra šeimininko nuosavybė, įstatymas atsisako nagrinėti atvejus susijusius su žalos tai nuosavybei padarymu. RF BK 245 str. veikimas apribotas pačios straipsnio formuluotės, todėl dažnai tyrimas dėl šiame straipsnyje numatytos veikos nutraukiamas dėl nusikaltimo sudėties nebuvimo. Nei vienas katės ar šuns savininkas negali būti garantuotas, kad jo augintinis (naminis, skiepytas nuo visko nuo ko tik įmanoma, su antkakliu) nepapildys žiauriai nužudytų gyvūnų sąrašo, kadangi Rusijos teisėsaugos pozicija, surišta ne tik su ekonominėmis, bet ir su psichologinėmis moralinėmis priežastimis. Daugeliui žmonių kurie kreipiasi į teisėsaugos institucijas dėl žiauraus elgesio su gyvūnais ar dėl jų žudymo, teisėsaugos atstovai atsako: „žmonėmis neturim laiko užsiimti, o jūs dėl kažkokių šunų“.

Apibendrinant Rusijos Federacijos teisės aktų analizę, atkreiptinas dėmesys, kad Rusijos įstatymų leidėjas traktuoja gyvūnus kaip daiktus. Žiaurų elgesį su gyvūnais draudžia ne tik RF CK ir RF BK, bet ir sričių įstatymai. Sričių įstatymai „Dėl administracinių teisės pažeidimų“ numato baudas už žiaurų elgesį su gyvūnais, bet jeigu tų veiksmų pasekmė gyvūno žūtis arba suluošinimas minėtą nusikalstamą veiką reglamentuoja RF BK.

Žiauraus elgesio su gyvūnais problema neramina Rusijos visuomeninių organizacijų kovojančių už gyvūnų teises atstovus. 2011 m. gegužės 5-6 d. Vilniuje vykusioje tarptautinėje konferencijoje „Gyvūnų gerovė Baltijos regione: atsakingas laikymas ir geroji praktika“ pranešimą sakiusi Rusijos labdaros fondo „Pomošč bezdomnym sobakam“ („Pagalba benamiams šunims“) valdybos pirmininkė Tatjana Sheina pažymėjo, kad abejingas požiūris ir palaikymo iš

---

²⁷ Животные как орудия преступления / Законность .2004 №11. <http://pressa-lex.ru/index.php> 2011.01.06 16:25

aukščiausiųjų Rusijos vadovų stygius tikrai neveda link teisinio ir civilizuoto problemos sprendimo. Tai kad Rusijoje neprivaloma gyvūnų registracija ir ženklimas, neskiriamas pakankamas dėmesys vakcinacijai, trūksta prieglaudų benamiams ir žiaurų savininkų elgesį patyrusiems gyvūnams tik patvirtina šios problemos galias šaknis ir latentškumą. Tik gerinant visuomenės švietimą, skatinant humanišką elgesį su gyvūnais bei sulaukus aukščiausiųjų Rusijos vadovų pritarimo, pajudės iš mirties taško ir teisėsaugos požiūris į žiauraus elgesio su gyvūnais problemą.²⁸

3. VOKIETIJOS FEDERACINĖ RESPUBLIKA

Vokietijoje istoriškai susiklostė ypatingas dėmesys gyvūnų teisių apsaugai. Nors Adolfo Hitlerio valdymo metais buvo nužudyta milijonai žmonių, visgi negalima nepaminėti šio periodo kalbant apie gyvūnų apsaugą Vokietijoje. Pats būdamas vegetaras Hitleris inicijavo visą eilę gyvūnų apsaugos įstatymų. 1933-1945 metų Vokietija pirmoji atšaukė įstatyminių gyvūnų skirstymą į naminius ir laukinius bei įstatymiškai įtvirtino visų rūšių gyvūnų apsaugą. Buvo priimti griežti gyvūnų apsaugos įstatymai už kurių pažeidimą grėsė koncentracijos stovykla. 1933 m. priimtas įstatymas dėl skerdyklų, tais pačiais metais Germanas Geringas pranešė apie visišką vivisekcijos²⁹ uždraudimą. Tačiau 1933 m. rugpjūčio 16 d. įstatymas dėl vivisekcijos uždraudimo veikė tik tris savaites ir buvo pakeistas sudarius galimybes Reicho Vidaus reikalų ministerijai skirstyti leidimus kai kuriuose universitetuose ir mokslinių tyrimų institutuose atlikti eksperimentus su gyvūnais.³⁰ 1933 m. lapkričio 24 d. nacistinė Vokietija priėmė įstatymą, vadinamą Reicho Gyvūnų apsaugos įstatymas (Reichstierschutzgesetz). Šis teisės aktas numatė daug gyvūnų naudojimo draudimų, tame tarpe draudimą naudoti gyvūnus kinematografijos pramonėje, bei kituose viešuose renginiuose, jeigu tai sąlygoja skausmo sukėlimą gyvūnui.³¹ 1935 m. priimtas Reicho Gamtos apsaugos įstatymas (Reichsnaturschutzgesetz) kurio tikslas buvo gamtos apsauga, o ypatingai laukinių gyvūnų apsauga, ir medžioklės taisyklių nustatymas.³² 1937 m. priimtas dekretas „Dėl gyvūnų transportavimo ir medžioklės“. 1938 m. mokyklose ir universitetuose buvo įvesta privaloma gyvūnų teisių studijų disciplina.

Vokietijos baudžiamoji teisė laikoma labiausiai išvystyta teorine prasme. Nei viena Europos valstybė nėra sukūrusi tokio didelio baudžiamosios teisės teorinio pagrindo. Vokietijos

²⁸ 2011 m. gegužės 5-6 d. Vilniuje vykusios tarptautinės konferencijos „Gyvūnų gerovė Baltijos regione: atsakingas laikymas ir geroji praktika“ medžiaga. http://www3.lrs.lt/pls/inter/w2008_home.dabarseime 2011.05.05 - 06

²⁹ vivisekcija [lot. vivus — gyvas + sectio — perpjovimas], gyvo bandomojo gyvūno operavimas

³⁰ Frank Uekötter (2006). The Green and the Brown: A History of Conservation in Nazi Germany . Cambridge University Press. p. 56. ISBN 0521848199

³¹ 1933 Law on Animal Protection

<http://www.worldfuturefund.org/wffmaster/reading/germany/nazianimalrights.htm> 2012.01.03 15:44

³² Luc Ferry (1995). The New Ecological Order . University of Chicago Press. p. 91. ISBN 0226244830

baudžiamosios teisės šaltiniams yra priskiriama 1949 m. Vokietijos konstitucija, 1871 m. Baudžiamasis kodeksas (toliau - BK), specialūs federaliniai baudžiamieji įstatymai, žemių baudžiamieji įstatymai ir užsienio teisės aktai. Vokietijos Konstitucijoje yra įtvirtinta visa eilė baudžiamosios teisės principų, tokių kaip teisėtumo principas (103 str. 2d.), dvigubo baudžiamumo principas (103 str. 3d.). Vokietijos Konstitucija užtikrina ir gyvūnų apsaugą bei gerovę. Jos 20a straipsnyje įtvirtinta prigimtinių gyvūnų teisių apsauga.

„20 a straipsnis. Natūralių gyvybės egzistavimo prielaidų apsauga.

Valstybė, jausdama atsakomybę ir už ateities kartas, saugo natūralias gyvybės egzistavimo prielaidas ir gyvūniją neperžengdama konstitucinės santvarkos ribų per įstatymų leidžiamąją valdžią ir remdamasi įstatymu ir teise per vykdomąją ir teisminę valdžias.“³³

Vokietijai yra būdingas baudžiamosios teisės dualizmas. Lygiagrečiai čia egzistuoja federalinė baudžiamoji teisė ir žemių baudžiamoji teisė. Pagal 1949 m. Vokietijos Konstitucijos 74 str. 2 p. baudžiamoji teisė, taip pat ir bausmių vykdymo teisė priskiriama konkuruojančios įstatymų leidybos sričiai, t.y. gali būti reguliuojama tiek federalinių įstatymų, tiek atskirų žemių įstatymų. Baudžiamasis kodeksas yra pagrindinis baudžiamasis federacinis įstatymas. Jo pirmtakas yra 1870 m. Šiaurės Vokietijos Federacijos Baudžiamasis kodeksas, o pastarasis buvo stipriai įtakotas 1851 m. Prūsijos baudžiamosio kodekso. Nepaisant to 1871 m. Vokietijos BK buvo vienas iš pirmųjų teisės kodifikavimo pavyzdžių. Jis įsigaliojo 1871 m. gegužės 15 d. ir su pakeitimais galioja iki dabar.

Vokietijos baudžiamosios teisės kodifikacija yra nepilna. Baudžiamosios teisės normų yra ir kituose įstatymuose, kuriuose yra įtvirtinti tam tikri reikalavimai ir numatytos bausmės už tam tikrų veikų atlikimą. Tokios normos Vokietijos teisininkų yra vadinamos *papildoma baudžiamąja teise*. Įstatymų, kuriuose yra baudžiamosios teisės normų yra labai daug (apie 1000, apie 30 iš jų yra pagrindiniai).

Toks yra ir šiuo metu su pakeitimais ir papildymais galiojantis 1972 m. Gyvūnų apsaugos įstatymas (Tierschutzgesetz), kuris numato humanišką elgesį su gyvūnais, grindžiamą moralės ir atsakomybės principu. Vokietijos BK nėra normos numatančios atsakomybę už žiaurų elgesį su gyvūnais, tačiau Gyvūnų apsaugos įstatymas detaliai reglamentuoja tokią atsakomybę ir numato baudžiamąsias sankcijas.

Minėtas įstatymas numato, kad be rimtos priežasties niekas neturi teisės sukelti gyvūnui skausmą arba jam kenkti. Įtvirtinta specialioji teisės šaka – „Gyvūnų teisės“ (Tierrechte), pripažinta „Gyvūnų gynėjo“ profesija. Šioje srityje dirba advokatai, kurie padeda išspręsti gyvūnų

---

³³ Užsienio šalių konstitucijos. Mokomasis leidinys. Antarsis leidimas. / Rinkinio sudarytojai: doc. dr. Egidijus Jarašiūnas, doc. dr. Gediminas Mesonis-Vilnius, Lietuvos teisės universiteto Leidybos centras, 2004.- 48psl.

savininkų teisių pažeidimų klausimus bei patyčių iš jų augintinių atvejus. Jie tai pat gali padėti žmonėms įsigyti gyvūną. Griežtai draudžiama gaudyti ir namuose laikyti laukinius gyvūnus (išskyrus atvejus, kai jiems būtina suteikti pagalbą). Griežtai reglamentuojamas egzotinių ir naminių gyvūnų įvežimas į šalį, už šio reikalavimo nepaisymą numatyta pinigine bausme arba laisvės atėmimas.

Gyvūnų apsaugos įstatymas Vokietijoje reguliuoja eutanazijos problemą. Veterinarijos gydytojai neturi teisės užmigdyti sveiką gyvūną vien todėl, kad jis tapo nereikalingas savo šeimininkui. Uždraustas uodegų bei ausų kirpimas.

Pažymėtina, kad Vokietijos baudžiamieji įstatymai numato dvi bausmų rūšis: pinigine bausme (vok. Geldbusse) kuri taikoma už pažeidimą ir pinigine bausme (vok. Geldstrafe), kuri taikoma kaip bausmė už nusikaltimo ar baudžiamojo nusižengimo padarymą pagal baudžiamuosius įstatymus. Gyvūnų apsaugos įstatymo XII skirsnis reglamentuoja sankcijas ir bausmes už šio įstatymo pažeidimus. Atkreiptinas dėmesys, kad minėtas įstatymo skirsnis numato tiek bausmes už nusikaltimą ar baudžiamąjį nusižengimą, tiek sankcijas už įstatymo pažeidimus prilyginamus administraciniams teisės pažeidimams.

Gyvūnų apsaugos įstatymo 17 str. įtvirtintos nuostatos, kad kiekvienas padaręs šiame įstatyme numatytus nusikaltimus, tokius kaip stuburinių gyvūnų žudymas be rimtos priežasties, arba didelio skausmo ar kančių suteikimas, taip pat tai atliekant žiauriai, nuolat ar pakartotinai užtraukia baudžiamąją atsakomybę ir gali būti baudžiamas bausme (Geldstrafe) ir/arba laisvės atėmimu iki trejų metų. Jeigu 17 str. numatyta veika teisme nebuvo galutinai įrodyta ar dėl kažkokių priežasčių bausmės vykdymas negalimas, įstatymo 20 str. 1 d. numato profesinės veiklos apribojimo galimybę iki penkerių metų termino, kad būtų išvengta negatyvių veiksmų ir įstatymo pažeidimo pakartotinumai. Jeigu šis draudimas nevykdomas ar vykdomas netinkamai, vadovaujantis Gyvūnų gerovės įstatymo 20 str. 3 d. pažeidėjas turi būti baudžiamas laisvės atėmimo bausme iki vienerių metų ir /arba pinigine bausme (Geldstrafe).³⁴

Vokietija, kaip kitos 22 Europos valstybės, su tam tikromis išlygomis prisijungusi prie 1987 m. Europos tarybos konvencijos dėl gyvūnų apsaugos ir šios konvencijos nuostatas įgyvendina savo teisinėje sistemoje. Šalies specialistai priėjo išvados, kad gyvūnų gaudymas bei sterilizacija – tai kova su padariniais, todėl siekiama kovoti su tokių padarinių priežastimis, taikant prevencinius metodus: šviečiant visuomenę, dirbant su kiekvienu nauju žmogumi, kuris nusprendė laikyti gyvūną. Mokyklose yra privalomas „Gyvūnų apsaugos“ kursas (Tierschutzunterricht). Fuldos mieste veikiantis ekologinio švietimo centras rengia gamtos ir gyvūnų apsaugos seminarus,

---

³⁴ 1972.07.24 Tierschutzgesetz/ Ein Service des Bundesministeriums der Justiz in Zusammenarbeit mit der juris GmbH - <http://www.gesetze-im-internet.de/tierschg/BJNR012770972.html> 2012-01-03 20:37

skirtus vaikams ir suaugusiems. Centras buvo įkurtas padedamas Geseno krašto Švietimo ministerijos.

Tačiau nežiūrint istoriškai susiklosčiusių gyvūnų apsaugos tradicijų ir ganėtinai detalaus įstatyminio reglamentavimo, Vokietijos teisininkai ir visuomenė piktinasi dėl įstatyminių spragų. Nors Vokietijoje pagal įstatymus gyvūnai nėra prilyginami daiktams, tačiau pirkimo- pardavimo sutartys, kurių objektas – gyvūnai, teisėtai sudaromos. Tokiose sutartyse gyvūnams taikomos daiktinės teisės nuostatos ir tai įtvirtinta Vokietijos Civiliniame kodekse.

Vokietijos Heseno žemės gyvūnų gerovės ekspertė, Vokietijos Žemės ūkio ministerijos gyvūnų gerovės kontrolierė, Madeleine Martin, dalyvavusi 2011 m. gegužės 5-6 d. Vilniuje vykusioje tarptautinėje konferencijoje „Gyvūnų gerovė Baltijos regione: atsakingas laikymas ir geroji praktika“, pažymėjo kad šiuo metu pagrindinė problema yra valkataujančios katės (reikia paminėti, kad valkataujančių šunų problemos Vokietija neturi), veisiami šunys ir katės su sveikatos problemomis, seksualinis šunų išnaudojimas ir gyvūnų kolekcionavimas. Nežiūrint į gerą teisinę reglamentaciją, pranešėja pabrėžė, kaip svarbu į gyvūnų globą įtraukti kaip galima daugiau juridinį išsilavinimą turinčių žmonių. Tą Vokietija suprato dar prieš penkiolika metų ir sulaukė puikių rezultatų. Problematiką vokiečiai išvelgia tik teisėsaugos požiūryje į gyvūnų teisių pažeidimo problemą. Pasak Madeleine Martin „...jeigu jūs esate jaunas entuziastingas veterinaras, ir kreipiatės į teismą kad šuo, ar katė pavyzdžiui buvo numarinta badu, teisėjas pažiūrės į jus kaip į ateivį. Jis sakys „aš visą dieną teisiau žudikus, o tu man pateiki bylą dėl šuns kankinimo!“...“ Tai įrodo, kad Vokietijai reikia daugiau dirbti su teisėsaugos atstovais, o būtent su teisėjais ir prokurorais, kad į gyvūnų gerovės problemas būtų žiūrima rimčiau ir jų sprendimas nebūtų vilkinamas.³⁵

Apibendrinant Vokietijos Federacijos teisės aktų analizę atkreiptinas dėmesys į Vokietijai būdingą baudžiamosios teisės dualizmą ir nepilną baudžiamosios teisės kodifikaciją. Pagrindinis federacinis baudžiamasis įstatymas – Vokietijos Federacijos baudžiamasis kodeksas – nenumato baudžiamosios atsakomybės už žiaurų elgesį su gyvūnais. Tokia atsakomybė kyla vadovaujantis 1972 m. Gyvūnų apsaugos įstatymu (Tierschutzgesetz) , kuris detalai reglamentuoja baudžiamosios atsakomybės kilimo, bausmės skyrimo ir vykdymo už žiaurų elgesį su gyvūnais klausimus. Minėtas įstatymas reglamentuoja gyvūnų numaravimo (eutanazijos) procedūrą ir numato prevencinių priemonių dėl žiauraus elgesio su gyvūnais kryptis.

---

³⁵ 2011 m. gegužės 5-6 d. Vilniuje vykusios tarptautinės konferencijos „Gyvūnų gerovė Baltijos regione: atsakingas laikymas ir geroji praktika“ medžiaga. http://www3.lrs.lt/pls/inter/w2008_home.dabarseime 2011.05.05 - 06

4. EUROPOS SAJUNGA

Europos Sąjungoje priimta nemažai teisės aktų gyvūnų gerovės srityje. Jie yra privalomi visoms valstybėms – ES narėms, tarp kurių yra ir Lietuva.

1997 metais priimtas Protokolas dėl gyvūnų apsaugos ir gerovės prie Amsterdamo sutarties, iš dalies pakeičiančios Europos Sąjungos sutartį, Europos Bendrijos steigimo sutartis ir tam tikrus su jomis susijusius aktus numato Europos Sąjungos valstybių narių įsipareigojimus užtikrinti geresnę gyvūnų, kaip juslių gyvių, apsaugą ir pagarbą jiems. Amsterdamo sutartis prie Europos Bendrijos sutarties pridėjo nuostatą, kad “Rengdamos ir įgyvendindamos Bendrijos žemės ūkio politiką, transporto politiką, vidaus rinkos ir tyrimų politiką, Bendrija ir valstybės narės turi visokeriopai atsižvelgti į gyvūnų gerovės reikalavimus, taip pat gerbti valstybių narių įstatymus ir kitus teisės aktus, papročius, ypač susijusius su religinėmis apeigomis, kultūros tradicijomis ir vietos paveldu.” Ši nuostata yra perkelta ir į 2009 metais priimtos Lisabonos sutarties 13 straipsnį.

Kadangi Europos Sąjunga visų pirma ekonominė bendrija, rengiant strategijas ir teisės aktus gyvūnų gerovės srityje pirmiausiai atsižvelgiama į ūkinės paskirties gyvūnų apsaugą ir gerovę. Todėl ir Europos Sąjungos direktyvos ir konvencijos skirtos reguliuoti gyvūnų skerdimo procesus, nustato kiaulių, paršelių ir kitų ūkinės paskirties gyvūnų laikymo veisimo ir pervežimo tvarką.

Namuose laikomų gyvūnų (šunų, kačių ir pan.) apsauga ES teisės aktais reglamentuota nepakankamai. Šių gyvūnų gerovė, vadovaujantis ES steigimo sutartyse nurodytais principais, palikta valstybių narių priežiūrai.

Bet ši spraga nepaliekama be Europos Sąjungos dėmesio. 2010 m. spalio 27 d. Briuselyje praėjus vos keletui dienų po tarptautinės konferencijos "Atsakingas šunų laikymas Europoje", kurioje Europos Sąjunga buvo paprašyta perimti gyvūnų gerovės klausimą, istorinį sprendimą dėl naminių gyvūnų gerovės Europos Sąjungoje priėmė Europos Ministrų Tarybos Veterinarijos ekspertų darbo grupė. Šis sprendimas, kuris gali būti priimtas Europos Ministrų Tarybos, gali inicijuoti didžiausius pokyčius naminių gyvūnų gerovės srityje Europos istorijoje. Tarybos darbo grupė pripažino, kad šunų ir kačių gerovė yra sritis, kurioje skirtingų ES valstybių narių teisinis reguliavimas ženkliai skiriasi ir todėl valstybių narių teisės aktai privalo būti suderinti tarpusavyje. Šis sprendimas, kaip daugelį metų augančių ES įsipareigojimų gyvūnų gerovės srityje pasekmė, yra priimtas vadovaujantis nauju Lisabonos sutarties 13 straipsniu, kai kuriais teisės aktais, Pirmu Bendrijos gyvūnų apsaugos ir gerovės 2006-2010 veiksmų planu.

Helmut Dungler, VIER PFOTEN / FOUR PAWS International vadovas sakė: "Mes nuoširdžiai pritariame darbo grupės sprendimui, kuris pataria Tarybai suteikti Europos Komisijai įgaliojimus

pradėti Europos Sąjungoje teisės aktų harmonizavimo procesą, paremtą atsakingo naminių gyvūnų laikymo principais. Mes tikimės, kad netrukus Tarybos suteikti įgaliojimai leis mums bendradarbiauti su Europos Komisija dėl konkrečių veiksmų nukreiptų į šunų skaičiaus augimo valdymą, į žiaurų elgesį su gyvūnais, į nelegalią prekybą šuniukas ir į benamių gyvūnų kančias Europoje. Jau vykstantis bendradarbiavimas su Komisija per CAROdog svetainę gali tokiu būdu rasti naują ir platesnį praktinį pritaikymą”.³⁶

Pagrindinė gyvūnų apsaugos konvencija Europoje, nustatanti gaires atsakingam gyvūnų auginimui, tai 1987 m. Europos Tarybos priimta Europos konvencija Dėl namuose laikomų gyvūnų apsaugos. Jos tikslas užtikrinti, kad gyvūnams nereikėtų kęsti skausmo ir kančių, kad būtų atsižvelgiama į jų gyvybinius poreikius. Nors šia konvenciją ratifikavusios 22 Europos valstybės (tame tarpe ir Lietuva), ji nėra Europos Sąjungos teisinės bazės dalis, kadangi Europos Sąjunga iki šiol nėra jos pasirašiusi.

Europos Sąjungos teisės aktus privalo įgyvendinti ir inkorporuoti į savo nacionalinę įstatyminę bazę visos bendrijos narės. Šiuo metu ES įstatyminėje bazėje nėra teisės akto reglamentuojančio atsakomybę už žiaurų elgesį su gyvūnais. Kadangi ES, kaip vienalytis darinys yra daugiau ekonominė bendrija, jos teisės aktai nustato gaires ir reikalavimus ūkinės paskirties gyvūnų gerovei ir panaudojimui.

Atsakomybės už žiaurų elgesį su gyvūnais klausimas paliekamas spręsti šalims narėms tai įtvirtinant nacionaliniuose įstatymuose. Siekiant suvienodinti nacionalinių įstatymų nuostatas, ES, vadovaudamasi Lisabonos sutarties 13 straipsniu, nuo 2006 metų pateikia Bendrijos gyvūnų apsaugos ir gerovės veiksmų planus, kurie atspindi ES poziciją gyvūnų apsaugos ir gerovės klausimais bei rekomenduoja bendrijos šalims narėms teisės aktų tobulinimo gaires ir kryptis.

***

Visame pasaulyje žiaurus elgesys su gyvūnais smerkiamas, o baudžiamoji atsakomybė už minėtą veiką numatyta daugelio pasaulio šalių įstatymuose. Siekiant gerinti gyvūnų teisių apsaugą įstatymai nuolat tobulinami. Nagrinėjant užsienio šalių įstatymus reglamentuojančius atsakomybę už žiaurų elgesį su gyvūnais, darytina išvada, kad šios veikos teisinė reglamentacija labai skirtinga ir visose analizuotose šalyse yra įstatyminių spragų bei keistinių teisės normų.

---

³⁶ Historic Turning Point for Dogs and Cats in Europe in Sight - Council's Working Group Advises to Establish EU Legislation / date of publication: 27 October 2010 <http://www.carodog.eu/?p=5&s=1&a=&item=500> 2012.01.05 16:40

III DALIS LIETUVOS TEISĖS AKTŲ ANALIZĖ

1. Humaniško elgesio su gyvūnais teisinė reglamentacija Lietuvoje

Pirmieji šaltiniai apie gyvūnų gerovės tendencijas Lietuvoje siekia XVIII amžių. 1739 m. ant bažnyčių ir karčiamų durų buvo kabinami įsakai:

„Daug būrų šventomis ir jomarkų dienomis užsibūna karčiamose ir po to greit varo arklius. Sušilusius girdo šaltu vandeniu ir jie suserga. Šito daryti negalima.“

Pirmoji Gyvūnų globos draugija Lietuvoje įsteigta 1873 m. kunigaikščių Oginskių pastangomis, 1874 m. atidaromi draugijos skyriai Vilniuje ir Raseiniuose, 1893 m.- Kaune.

Draugijos veiklą nutraukė Pirmasis pasaulinis karas, o 1922 m. Lietuvai atkūrus nepriklausomybę draugijos veikla buvo atnaujinta. Pirmuoju atkurtos draugijos pirmininku tapo veterinarijos gydytojas, generolas, buvęs knygnešys Jonas Jurgis Bulota. Nuo 1937 m. draugijos globėju tapo prezidentas Antanas Smetona.

1940 m. draugijos veikla buvo nutraukta ir tik Lietuvai atkūrus nepriklausomybę, 1990 m. Lietuvos veterinarijos akademijos profesoriaus Kazio Vytauto Trainio pastangomis draugijos veikla vėl atkurta.

1991 m. gruodžio 17 d. buvo priimtas Lietuvos Respublikos veterinarijos įstatymas ir prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės įkurtas Veterinarijos departamentas kuriam ir buvo pavesta gyvūnų gerovės kontrolė Lietuvoje.

1997 m. lapkričio 6 d. priimtas Lietuvos Respublikos Gyvūnų globos, laikymo ir naudojimo įstatymas, kuris nustato fizinių ir juridinių asmenų elgesio su naminiiais, ūkinės paskirties, dekoratyviniais, laboratoriniais, nelaisvėje laikomais ir laukiniais gyvūnais bendruosius principus, kad gyvūnai būtų apsaugoti nuo kančių, žiauraus elgesio ir kitų neigiamų poveikių.

Įstatymas jau kelis kartus buvo keičiamas ir šiuo metu paruošti minėto įstatymo pakeitimai. Vadovaujantis L R Gyvūnų globos, laikymo ir naudojimo įstatymo 19 str. 3 d. LR Vyriausybė įgaliojo vykdyti šio įstatymo priežiūrą Valstybinę maisto ir veterinarijos tarnybą, bei Vidaus reikalų ministeriją, kurios ir turi užtikrinti jo įgyvendinimą.

Lietuva viena iš pirmųjų ratifikavo visas Europos konvencijas dėl gyvūnų apsaugos:

1. Europos konvencija dėl gyvūnų apsaugos tarptautinio vežimo metu. (ratifikuota 2003 m.)
2. Europos konvencija dėl gyvūnų, laikomų ūkininkavimo tikslams, apsaugos ir jos pakeitimo protokolas (ratifikuoti 2003 m.)
3. Europos konvencija dėl skerdžiamų gyvūnų apsaugos (ratifikuota 2003 m.)

4. Europos konvencija dėl namuose laikomų gyvūnų apsaugos (ratifikuota 2004 m.) pabrėžia namuose laikomų gyvūnų svarbą gerinant gyvenimo kokybę ir jų reikšmę visuomenei bei numato atitinkamus įpareigojimus konvenciją ratifikavusioms valstybėms.³⁷
5. Europos konvencija dėl eksperimentiniais ir kitais mokslo interesais naudojamų stuburinių gyvūnų apsaugos ir jos pakeitimo protokolas (ratifikuoti 2007 m.)

Tam, kad užtikrinti minėtų gyvūnų apsaugos įstatymų ir konvencijų vykdymą, tokias žalingas gyvūnams veikas kaip žiaurus elgesys, kankinimas, žūtis ir suluošinimas reglamentuoja Lietuvos Respublikos Administracinių teisės pažeidimų kodekso 90 str. ir Lietuvos Respublikos Baudžiamojo kodekso 310 str.

Atkreiptinas dėmesys į tai, kad LR ATPK numatyta diferencijuota atsakomybė už žiaurų elgesį su gyvūnais. Baudos dydis priklauso nuo to pilietis ar pareigūnas baudžiamas už minėtą veiką. Piliečiui baudos dydis svyruoja nuo 100 iki 1000 Lt., kai tuo tarpu pareigūnas gali būti baudžiamas nuo 1000 iki 2000 Lt. bauda (LR ATPK 90 str.). Tokia sankcija įsigaliojo nuo 2011 m. birželio 14 d. kai buvo priimti LR ATPK pakeitimai. Prieš tai buvusioje straipsnio redakcijoje baudos nebuvo diferencijuotos, o maksimali bauda siekė vos 300 Lt.³⁸ LR ATPK nėra paaiškintą žiauraus elgesio su gyvūnais sąvoka tik išskiriama alternatyvi žiauriam elgesiui veika – jų kankinimas.

LR BK specialiosios dalies XLIV skyriaus, kuris numato sankcijas už nusikaltimus dorovei, 310 straipsnis reglamentuoja baudžiamąją atsakomybę už žiaurų elgesį su gyvūnais taip pat jų kankinimą. Vienintelis skirtumas nuo LR ATPK 90 straipsnio dispozicijos tas, kad baudžiamoji atsakomybė pagal LR BK 310 straipsnį už minėtas veikas kyla atsiradus pasekmėms, t. y. jeigu dėl to gyvūnas žuvo ar buvo suluošintas.

Vilniaus apygardos administracinis teismas išnagrinėjo administracinio teisės pažeidimo bylą pagal Utenos regiono aplinkos apsaugos departamento Ignalinos rajono agentūros skundą (toliau – Utenos RAAD IRA) dėl Utenos regiono aplinkos apsaugos departamento Ignalinos rajono agentūros nutarimo, kuriuo J. V. buvo paskirta administracinė nuobauda, panaikinimo. Teisėja, išnagrinėjusi bylą nustatė, kad Utenos regiono aplinkos apsaugos departamento Ignalinos rajono agentūros vedėjas 2010-06-04 surašė administracinio teisės pažeidimo protokolą kuriame

³⁷ Europos konvencija dėl namuose laikomų gyvūnų apsaugos
http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=230381 2012.01.05 16:00

³⁸ Administracinių teisės pažeidimų kodekso 42, 46, 51, 51(2), 51(8), 51(10), 51(14), 52(2), 53, 61, 62(1), 67, 68, 70, 75, 76, 77, 77(1), 78, 78(1), 85, 86, 87, 88, 90, 159(3), 159(4), 162, 162(1), 163, 163(9), 163(13), 189(16), 221, 224, 232(1), 242, 246(3), 259(1), 264 straipsnių pakeitimo ir papildymo ir Kodekso papildymo 82(1) ir 269(1) straipsniais įstatymo projekto LYGINAMASIS VARIANTAS
http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=399130 2012.01.05 16:12

nurodė, kad J. V. padarė administracinį teisės pažeidimą, nustatytą Lietuvos Respublikos administracinių teisės pažeidimų kodekso 90 str. 1 d., nes jis 2010-05-27 apie 21.40 val. Švenčionių g. žiauriai suspardė, sutrypė katiną, t. y. žiauriai pasielgė su gyvūnu, dėl to gyventojai kreipėsi į veterinarijos gydytoją pagalbos, kad katinas būtų užmigdytas, nes gyvūnas buvo stipriai traumuotas (b. l. 2). Utenos RAAD IRA vedėjas, išnagrinėjęs administracinio teisės pažeidimo bylą, 2010-06-08 Nutarimu administracinio teisės pažeidimo byloje Nr. 88-(09-AB) AM 011343 J. V. paskyrė administracinę nuobaudą – 100 Lt dydžio piniginę baudą.

Iš pateikto pavyzdžio matyti, kad žiaurus elgesio su gyvūnu pasekoje gyvūnas dėl traumų buvo užmigdytas veterinarijos klinikoje, todėl atsižvelgiant į veikos ir padarinių priežastinį ryšį taikytinos LR BK 310 str. nuostatos, tačiau šio atveju buvo pritaikytas LR ATPK 90 straipsnis ir kaltininkui už žiaurų elgesį su gyvūnu paskirta tik administracinė nuobauda. Vilniaus apygardos administracinio teismo 2010-10-22 nutarimu šis sprendimas naikintinas. Vadovaujantis byloje esančiais įrodymais nustatyta, kad Utenos RAAD IRA vedėjo nutarimas priimtas 2010-06-08, o 2010-05-28 Utenos apskrities vyriausiojo policijos komisariato Ignalinos rajono policijos komisariato kriminalinės policijos skyriuje J. V. atžvilgiu buvo pradėtas ikiteisminis tyrimas medžiagoje Nr. 59-1-00140-10, pagal požymius nusikalstamos veikos, numatytos LR BK 310 str. (žiaurus elgesys su gyvūnais) (b. l. 4). Pagal LR ATPK 284 str., pareigūnas, nagrinėdamas administracinio teisės pažeidimo bylą, privalo išsiaiškinti, ar buvo padarytas administracinis teisės pažeidimas, ar asmuo kaltas jo padarymu, ar jis trauktinas administracinėn atsakomybėn, taip pat išsiaiškinti ir kitas aplinkybes, turinčias reikšmės bylai išspręsti. LR ATPK 250 str. nurodytos aplinkybės, darančios administracinio teisės pažeidimo bylos teiseną negalimą. Minėto straipsnio 1 d. 8 p. nurodyta, kad viena iš aplinkybių, darančių administracinio teisės pažeidimo bylos teiseną negalimą, jei dėl to pažeidimo iškelta baudžiamoji byla. Darytina išvada, kad aplinkybė, kai iki surašant administracinio teisės pažeidimo protokolą jau buvo pradėtas ikiteisminis tyrimas, administracinio teisės pažeidimo bylos teiseną darė negalimą. Kadangi tokia teiseną, pažeidžiant teisės aktus buvo pradėta, ji turi būti nutraukta. Esant šioms aplinkybėms, pareiškėjo prašymas tenkintinas LR ATPK 250 str. 1 d. 8 p. pagrindu ir Utenos RAAD IRA vedėjo nutarimas naikintinas.³⁹

Kitoje byloje Kauno apygardos administracinis teismas išnagrinėjęs administracinio teisės pažeidimo bylą pagal nukentėjusiosios A. G. skundą dėl Alytaus regiono aplinkos apsaugos departamento Alytaus rajono agentūros nutarimo, kuriuo Š. A. paskirta administracinė nuobauda, panaikinimo nustatė, kad 2010 m. vasario 25 d. Alytaus regiono aplinkos apsaugos departamento

---

³⁹ Vilniaus apygardos administracinio teismo 2010 m. rugsėjo 22 d. nutarimas, priimtas administracinio teisės pažeidimo byloje Nr. II-1384-95/2010 <http://www.infolex.lt/tp/174713>

Alytaus rajono agentūros nutarimu Š. A. pagal Lietuvos Respublikos ATPK 90 str. buvo nubaustas administracine nuobauda - 100 Lt bauda ir už tai, kad jis, žiauriai elgdamasis su A. G. priklausančiu šunimi, pažeidė Gyvūnų globos, laikymo ir naudojimo įstatymo 3 str. 1 d. reikalavimus. Nukentėjusioji skunde nurodo, kad jos nuomone, Š. A. žiaurus elgesys su šunimi nagrinėjamu atveju turi būti vertinamas ne kaip administracinis teisės pažeidimas, o kaip Lietuvos Respublikos Baudžiamojo kodekso 310 straipsnyje numatyta nusikalstama veika. Priimtas nutarimas, kuriuo Š. A. pagal ATPK 90 str. skirta administracinė nuobauda, užkerta jai kelią siekti kad Š. A. būtų nubaustas dėl BK 310 str. numatytos nusikalstamos veikos. Kauno apygardos administracinis teismas nustatė, kad nagrinėjamu atveju nėra jokių ATPK 250 straipsnyje numatytų aplinkybių, darančių administracinio teisės pažeidimo bylos teiseną negalimą. Pažymėtina, kad administracinės nuobaudos paskyrimas nėra aplinkybė, daranti baudžiamąją bylą negalimą. Baudžiamosios bylos iškėlimas sąlygoja administracinio teisės pažeidimo bylos negalimumą, tačiau administracinio teisės pažeidimo byla nėra kliūtis baudžiamajai bylai iškelti (Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2003 m. kovo 21 d. nutartis byloje Nr. 148-03, Administracinių teismų praktika Nr. 4, psl. 74-76). Pabrėžtina, kad priimta teismo nutartis nėra aplinkybė, galinti tiesiogiai įtakoti ikiteisminio tyrimo dėl Š. A. veikos nepradėjimą.⁴⁰

Pateikti pavyzdžiai iliustruoja, kaip dėl dispozicijų panašumo LR ATPK ir LR BK atsiranda neaiškaus teisinio reglamentavimo problema ir kyla klausimas, kurio kodekso normos turi būti taikomos sprendžiant asmens atsakomybės už žiaurų elgesį su gyvūnais klausimą.

2. Lietuvos Respublikos Gyvūnų gerovės ir apsaugos įstatymo projekto analizė.

Šiuo metu galiojantis Lietuvos Respublikos Gyvūnų globos, laikymo ir naudojimo įstatymas priimtas 1997 m. lapkričio 6 d. (toliau – Įstatymas) reglamentuoja asmenų elgesio su naminiiais, ūkinės paskirties, dekoratyviniais, laboratoriniais, nelaisvėje laikomais ir laukiniais gyvūnais bendruosius principus tačiau ne visiškai atitinką šiandieninius visuomenės poreikius.

Lietuvos Respublika 2004 m. balandžio 22 d. įstatymu Nr. IX-2157 (Žin., 2004, Nr. 80-2831) ratifikavo Europos konvenciją dėl namuose laikomų gyvūnų apsaugos, kuri pagal Lietuvos Respublikos Konstitucijos (toliau - LRK) 138 straipsnio 3 dalį yra sudedamoji Lietuvos Respublikos teisinės sistemos dalis. Tačiau LR Gyvūnų globos, laikymo ir naudojimo įstatymas nėra suderintas su minėta Europos konvencija ir kitais po įstatymo įsigaliojimo Lietuvos Respublikos ratifikuotais tarptautiniais teisės aktais. Jame nėra aiškiai apibrėžta valstybinių

---

⁴⁰ Kauno apygardos administracinio teismo 2010 m. balandžio 26 d nutartis priimta administracinio teisės pažeidimo byloje Nr. II-335-406/10 <http://www.infolex.lt/tp/176654>

institucijų ir savivaldybių kompetencija ir funkcijos, nereglamentuota gyvūnų globėjų veikla gyvūnų gerovės ir apsaugos srityje, taip pat neapibrėžtos gyvūnų laikytojų ir (ar) savininkų pareigos ir atsakomybė. Minėtas įstatymas nereglamentuoja gyvūnų veisimo, dresavimo, gyvūnų naudojimo cirkuose, zoologijos soduose ir kitų šiandien ypač aktualių veiklų, susijusių su gyvūnų gerove bei apsauga, taip pat neišsamiai detalizuoja gyvūnų registravimo ir ženklavimo tvarką.

Pažymėtina, kad dauguma Įstatyme įtvirtintų teisės normų yra blanketinės ir nurodo į kitus teisės aktus, todėl šią sritį daugiausia reglamentuoja įstatymo įgyvendinamieji teisės aktai, kas ne visada padeda užtikrinti gyvūnų gerovę ir apsaugą.

Todėl įvertinus kitų valstybių teisinę bazę ir patirtį užtikrinant gyvūnų gerovę ir apsaugą, Lietuvos Respublikos Seimo nario A. Auštrevičiaus 2009 m. gruodžio 16 d. rašte „Dėl gyvūnų gerovės politikos“ išdėstytiems faktams išnagrinėti ir problemoms spręsti, vykdant Ministro Pirmininko pavedimą, informintą Ministro Pirmininko kanclerio 2009 m. gruodžio 23 d. raštu Nr. 61-7720, kuriame buvo pavesta Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministerijai kartu su suinteresuotomis institucijomis, Lietuvos savivaldybių asociacija bei nevyriausybinėmis organizacijomis sudaryti tarpžinybinę darbo grupę, Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2010 m. kovo 1 d. įsakymu Nr. 3D-185 „Dėl darbo grupės sudarymo“ (Žin., 2010, Nr. 27-1252, Nr. 43-2088)⁴¹ buvo sudaryta darbo grupė, kuri parengė Lietuvos Respublikos Gyvūnų globos, laikymo ir naudojimo įstatymo pakeitimo įstatymo projektą (Lietuvos Respublikos Gyvūnų gerovės ir apsaugos įstatymo projektą).

Lietuvos Respublikos gyvūnų globos, laikymo ir naudojimo įstatymą (toliau – Įstatymas) siūloma keisti ir išdėstyti jį nauja redakcija.

Lietuvos Respublikos Gyvūnų gerovės ir apsaugos įstatymo projektas (toliau – Įstatymo projektas) žymiai detalesnis teisės aktas nei šiuo metu galiojantis Lietuvos Respublikos gyvūnų globos, laikymo ir naudojimo įstatymas. Jis nustato valstybės institucijų ir savivaldybių kompetenciją užtikrinant gyvūnų, kaip juslių būtybių, gerovę ir apsaugą, fizinių ir juridinių asmenų, kitų organizacijų ir filialų (toliau – asmuo) pareigas gyvūnų apsaugos ir gerovės srityje, bepriežiūrių gyvūnų gerovę ir apsaugą, bešeimininkių gyvūnų populiacijos mažinimo priemonės, humaniško elgesio su gyvūnais reikalavimus, kad gyvūnai būtų apsaugoti nuo žiauraus elgesio, kankinimo ir kitų neigiamų poveikių ir būtų užtikrintas žmonių saugumas.⁴²

---

⁴¹ Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2010 m. kovo 1 d. įsakymas Nr. 3D-185 „Dėl darbo grupės sudarymo“ http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=366427&p_query=&p_tr2=2 2012.02.07 11:11

⁴² Lietuvos Respublikos Gyvūnų gerovės ir apsaugos įstatymo projektas 1 str. 1d. http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=403129&p_query=gyv%FBn%F8%20gerov%EBs%20&p_tr2=2 2011.08.22 10:32

Įstatymo projekto 3 straipsnis skirtas valstybės institucijų ir savivaldybių kompetencijai reglamentuoti, tai labai svarbus žingsnis gyvūnų gerovei užtikrinti. Šio straipsnio 1 dalis konkrečiai nurodo institucijas atsakingas už gyvūnų gerovės ir apsaugos užtikrinimą Lietuvos Respublikoje (Lietuvos Respublikos Vyriausybė, Lietuvos Respublikos aplinkos ministerija ar jos įgaliotos institucijos, Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministerija ar jos įgaliotos institucijos, Lietuvos Respublikos susisiekimo ministerija, Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerija, Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerija ar jos įgaliotos institucijos, Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministerija ar jos įgaliotos institucijos, Valstybinė maisto ir veterinarijos tarnyba, savivaldybės). Kitos minėto straipsnio dalys detalizuoja šių atsakingų už gyvūnų gerovės užtikrinimą institucijų teises, pareigas ir kompetencijos ribas. Labai svarbus vaidmuo formuojant valstybės politiką gyvūnų augintinių ir ūkinių gyvūnų gerovės ir apsaugos srityje tenka LR Žemės ūkio ministerijai ir jos įgaliotoms institucijoms. Ši ministerija įpareigota organizuoti, koordinuoti ir kontroliuoti valstybės politikos gyvūnų gerovės ir apsaugos srityje įgyvendinimą.

Reikia paminėti, kad įstatymo projektas numato ir LR Švietimo ministerijos funkcijas humaniško elgesio su gyvūnais ir jų gerovės užtikrinimo politikoje. Šiuo metu galiojančio LR Gyvūnų globos, laikymo ir naudojimo įstatymo 18 str. nurodo, kad visuomenės švietimą gyvūnų globos, laikymo ir naudojimo klausimais organizuoja net keletas įstaigų ir organizacijų („...mokyklos ir kitos ugdymo įstaigos, Gyvūnų globos draugija ar kitos visuomeninės gyvūnų globos organizacijos, gamtininkų centrai, veterinarijos tarnybos, savivaldybės, visuomenės informavimo priemonės.“⁴³), bet įstatymas neįvardija vienos ši darbą organizuojančios ir koordinuojančios institucijos. Nagrinėjamo Įstatymo projekto 3 str. 7 d. numato imperatyvų reikalavimą įtraukti į formaliojo švietimo bendrąsias programas gyvūnų gerovės ir apsaugos temas. Tai nauja pakraipa Lietuvos Respublikos gyvūnų gerovės politikoje, kuri turėtų padėti įgyvendinti žiauraus elgesio su gyvūnais prevencijos priemonės, ugdant vaikų ir jaunimo humanistinę sampratą (tokia praktika jau daugelį metų sėkmingai taikoma Vokietijoje).

Dabar galiojančiame Lietuvos Respublikos gyvūnų globos, laikymo ir naudojimo įstatyme tik fragmentiškai paminėta, kad tam tikrus gyvūnų gerovės klausimus reguliuoja ar taisykles nustato „Vyriausybės įgaliotos institucijos“ visiškai neįvardinant tų institucijų ir nenustatant jų kompetencijos ribų.

Lietuvos Respublikos Gyvūnų gerovės ir apsaugos įstatymo projekte atskiras straipsnis skirtas žiauraus elgesio su gyvūnais ir jų kankinimo sąvokos ir pasekmių išaiškinimui. Reikia pastebėti,

---

⁴³ Lietuvos Respublikos Gyvūnų globos, laikymo ir naudojimo įstatymas 1997-11-06 Nr. VIII-500, (aktuali redakcija) http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=227203 2012.02.05 20:05

kad čia analizuojamas įstatymo projektas išplečia žiaurus elgesio su gyvūnais ir jų kankinimo sampratą (lyginant su samprata, kuri pateikiama Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso komentare⁴⁴). Žiauriu elgesiu su gyvūnais, jų kankinimu laikomi šie veiksmai:

- 1) sąmoningas gyvūnų padarymas bešeimininkiu ar bepriežiūriu;
- 2) veterinarinės pagalbos nesuteikimas, kai gyvūnams tokia pagalba būtina;
- 3) gyvūnų gąsdinimas, sužeidimas ar nužudymas, išskyrus teisės aktuose numatytus atvejus;
- 4) gyvūnų naudojimas taikiniams;
- 5) gyvūnų kovų ar kovų su gyvūnais organizavimas, gyvūnų treniravimas kovoms;
- 6) zoofiliniai veiksmai su gyvūnais;
- 7) gyvūnų skerdimas neapsvaiginus, išskyrus teisės aktuose numatytus atvejus;
- 8) gyvūnų operavimas nenuskausminus, išskyrus teisės aktuose numatytus atvejus;
- 9) veterinarinės procedūros, siekiant pakeisti gyvūnų išvaizdą (ausų, barzdelių, skiauterių, snapų, uodegų trumpinimas, balso stygų, ragų, nagų, sparnų, kanopų ir ilčių pažeidimas ar pašalinimas, plunksnų išpešimas ar pašalinimas kitu būdu ir kt.) ar gyvūnų fiziologines funkcijas, pažeidžiant gyvūnų kūno dalių, minkštųjų audinių ar kaulų struktūrą, išskyrus gyvūnų kastravimą ir kitus teisės aktuose numatytus atvejus arba veterinarijos gydytojo sprendimu dėl gyvūno sveikatos;
- 10) gyvūnų galimybes stimuliuojančių medžiagų, didinančių gyvūnų produktyvumą, darbingumą, sportinius rezultatus, naudojimas, išskyrus teisės aktuose leidžiamas medžiagas ar numatytus atvejus;
- 11) gyvūnų sveikatai žalingų ar erzinančių cheminių medžiagų bei kitų priemonių ir įrenginių, sukeliančių gyvūnams baimę, stresą, kančias ar žalingas pasekmes jų sveikatai ir gerovei, naudojimas;
- 12) gyvūnų mokymas ir dresavimas, sukeliantis skausmą ir baimę, naudojant dirbtinai žalojančias ar skausmą, kančią sukeliančias priemones;
- 13) gyvūnų agresijos kitų gyvūnų ar žmonių atžvilgiu skatinimas dresuojant gyvūnus, išskyrus tarnybiniiais tikslais naudojamų gyvūnų dresavimą;
- 14) gyvūnų veisimas, sukeliantis žalingas pasekmes gyvūnų sveikatai ir gerovei;
- 15) gyvūnų laikymas jų rūši, amžių, fiziologiją ir elgseną neatitinkančiomis teisės aktuose nustatytomis sąlygomis;
- 16) netinkamų, žalingų gyvūnų laikymo, priežiūros ar darbo įrenginių taikymas gyvūnams;
- 17) nepakankamas gyvūnų šėrimas ar girdymas;

---

⁴⁴ Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso komentaras / [sudarytojas Jonas Prapiestis]. - Vilnius : Teisinės informacijos centras, 2004- [Kn.] 3 : Specialioji dalis : (213-330 straipsniai) .- 559 psl.

- 18) poilsio laiko gyvūnams nesuteikimas, atsižvelgiant į jų fiziologinius poreikius;
- 19) gyvūnų naudojimas kitų gyvūnų maistui, išskyrus atvejus, kai toks maistas yra būtinas pagal maitinamų gyvūnų biologiją;
- 20) gyvūnų vežimas, pažeidžiant gyvūnų vežimą reglamentuojančių teisės aktų reikalavimus;
- 21) gyvūnų naudojimas reklamai, filmavimui, fotografavimui, parodose ir kituose renginiuose, jei dėl to gyvūnams sukeliama skausmas, baimė, kančia, gyvūnai verčiami pranokti jų įgimtus gebėjimus ar yra luošinami;
- 22) kačių ir šunų žudymas, siekiant gauti jų kailį, mėsą ar kitas kūno dalis;
- 23) laukinių gyvūnų, kurie buvo prižiūrimi žmogaus, paleidimas į laisvę, jei šie gyvūnai nebuvo tinkamai paruošti gyventi natūralioje aplinkoje;
- 24) gyvūno savininko ar laikytojo leidimas ar sąlygų sudarymas šios dalies 1–23 punktuose nurodytiems veiksams atlikti;
- 25) kiti veiksmai, sukeliantys gyvūnų žūtį, skausmą, kančią, pavojų gyvūnų sveikatai ar gyvybei, išskyrus teisės aktuose nustatytus atvejus.⁴⁵

Įstatymo projektas įtvirtina draudimą žiauriai elgtis su gyvūnais ir juos kankinti, bet kokiomis priemonėmis tiesiogiai ar netiesiogiai propaguoti ir skatinti žiaurų elgesį su gyvūnais, jų kankinimą, kurstyti smurtą prieš gyvūnus, numato kad už minėtą elgesį gyvūnų savininkams, laikytojams ar globėjams taikoma administracinė ar baudžiamoji atsakomybė.

Tokios dvi atsakomybės už žiaurų elgesį su gyvūnais ir jų kankinimą alternatyvos pagrįstos dabar galiojančia atsakomybės diferenciacija, kai baudžiamoji atsakomybė kyla atsiradus pasekmėms (t.y. dėl minėtų veiksnių gyvūnui žuvus ar tapus suluošintam). Kad būtų aiškesnė atskirtis vertinant pasekmes kurios atsiranda dėl gyvūno kankinimo, minėtą įstatymo projektą reikėtų papildyti gyvūno kankinimo sampratos išaiškinimu, paminint galimas kančios pasekmes, kurios užtrauktų kaltininkui baudžiamąją atsakomybę už jo veiksmus. Pavyzdžiui, gyvūnų mokymas ir dresavimas, sukeliama skausmą ir baimę, naudojant dirbtinai žalojančias ar skausmą, kančią sukeliančias priemones, vadovaujantis analizuojamu įstatymo projektu – tai žiaurus elgesys su gyvūnu ir jo kankinimas. Toks elgesys turėtų būti baudžiamas vadovaujantis LR ATPK 90 str. nuostatomis (užtraukti administracinę atsakomybę), tačiau tokio dresavimo kankinant pasekmė gali būti stipriai išreikštas gyvūno bailumas arba agresija, kinologai tai pavadintų sužalota psichika (kitais galimais pavadinti suluošinimu). Šios pasekmės gyvūnui ilgalaikės, o daugeliu atveju amžinos, esant pakartotinumui iš kartos į kartą, dažnai perduodamos

---

⁴⁵ Lietuvos Respublikos Gyvūnų gerovės ir apsaugos įstatymo projektas 4 str. 2 d.
http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=403129&p_query=gyv%FBn%F8%20gerov%EBs%20&p_tr2=2 2011.08.22 10:32

genetiškai. Tai turėtų būti traktuojama kaip gyvūno kankinimo pasekmė, o tai jau gali užtraukti baudžiamąją atsakomybę kankintojui.

Vadovaujantis Įstatymo projekto 4 str. 4 d., gyvūnų savininkų ar laikytojų, kankinančių gyvūnus ar žiauriai besielgiančių su gyvūnais, teismo sprendimu gyvūnai gali būti Lietuvos Respublikos įstatymų nustatyta tvarka paimti skersti, parduoti, perduoti kitam gyvūno laikytojui (įskaitant perdavimą gyvūnų globėjui) ar nugaišinti.

Pažymėtina, kad Lietuvos Respublikos Gyvūnų gerovės ir apsaugos įstatymo projekto 2 str., kuris pateikia šio teisės akto sąvokų išaiškinimą, net dvi sąvokos reiškia gyvūno mirtį, gyvūno nugaišinimas ir gyvūno žudymas. Jų skirtumas tik tas, kad gyvūno nugaišinimas reiškia numarinimą veterinariniais vaistais (2 str. 9 d.), o žudymas aiškinamas kaip gyvybės atėmimas gyvūnui, nedetalizuojant būdų (2 str.12 d.). Prie numarinimo veterinariniais vaistais lyg ir trūktų paaiškinimo, kad tai eutanazijos procesas, kuris savo prasme yra humaniško elgesio apraiška, nežiūrint į tai, kad tokio elgesio pasekmė yra gyvūno mirtis. Šiuo metu galiojantis Lietuvos Respublikos gyvūnų globos, laikymo ir naudojimo įstatymo 15 straipsnis taip pat reglamentuoja gyvūnų numarinimą, įvardinant tai kaip eutanaziją, kurią gali atlikti tik veterinarijos gydytojas ar jo pavedimu kitas asmuo, išskyrus skubius atvejus, kai siekiama nutraukti sunkiai sužeisto gyvūno kančias. Svarstant L R Gyvūnų gerovės ir apsaugos įstatymo projektą, LR Seimo kanceliarijos teisės departamentas pažymėjo dar vieną formuluotės netikslumą, t.y. įstatymo projekto 2 str. 12 d. paaiškinta sąvoka „gyvūno žudymas“ vartotina (ir turėtų būti suprantama) kaip procesas, veiksmai kurių tikslas yra gyvybės atėmimas, todėl žodis „žudymas“ keistinas terminu „nužudymas“ kuris reiškia analogišką situaciją - gyvūno gyvybės atėmimą, bet įvardina tai kaip baigtinį proceso veiksmą.

Atkreiptinas dėmesys ir į Įstatymo projekto 5 str., kuris nurodo kokie veiksmai nelaukiami žiauriu elgesiu su gyvūnais ir jų kankinimu. Čia diskutuotina 5 str. 2 dalyje suformuluota imperatyvaus pobūdžio nuostata, pagal kurią „Nugaišinti gyvūnus gali tik veterinarijos gydytojas, turintis veterinarijos praktikos licenciją ar jo pavedimu veterinarijos felčeris“. Šio straipsnio 3 dalyje numatytos išlygos iš 2 dalyje suformuluotos taisyklės: „Esant šio straipsnio 1 dalies 6 ir 7 punktuose nurodytoms aplinkybėms, kai veterinarijos gydytojo pagalba nėra galima, arba kitais teisės aktuose numatytais ypatingais atvejais, gyvūnus gali nužudyti kitas asmuo“. Pažymėtina, kad 5 straipsnio 3 dalyje vartojamas terminas „kitais teisės aktuose numatytais ypatingais atvejais“ sudaro prielaidas šiuos atvejus numatyti bet kuriame teisės akte – įstatyme, poįstatyminiame teisės akte, lokaliniame teisės akte ir t.t., kas reikštų, kad poįstatyminiais, žemesnę teisinę galią turinčiais teisės aktais gali būti iš dalies ar iš esmės paneigta įstatyme įtvirtinta imperatyvi taisyklė. Todėl siūlytina teikiamas nuostatas tikslinti ir „kitus ypatingus

atvejus“ numatyti šiame Įstatyme (kas derintųsi su jo paskirtimi ir tikslais), arba numatyti galimybę „kitus ypatingus atvejus“ numatyti tik įstatymuose.⁴⁶

Visiškai naują teisinį reguliavimą siekiama nustatyti Įstatymo projekto 4 str. 5 d., kur suformuluota nuostata, kad teismo sprendimu gali būti numatytas draudimas asmeniui, patrauktam atsakomybėn už žiaurų elgesį su gyvūnu ar gyvūno kankinimą, laikinai ar nuolat laikyti gyvūną. Šiuo metu galiojantys įstatymai tokio pobūdžio suvaržymų nenumato, todėl siūlomas teisinis reguliavimas laikytinas neišbaigtu, nes nėra aišku, kokiam terminui teismas galėtų uždrausti laikyti gyvūną, jei draudimas būtų laikino pobūdžio, tuo labiau, kad panašaus turinio terminuoti apribojimai (teisė verstis tam tikra veikla, teisė vairuoti transporto priemonę ir pan.) įstatymuose sietini su aiškiai apibrėžta jų trukme.

Lietuvos Respublikos gyvūnų globos, laikymo ir naudojimo įstatymo 19 str. numato, kad „šio įstatymo reikalavimus pažeidę fiziniai ir juridiniai asmenys yra traukiami atsakomybėn Lietuvos Respublikos įstatymų nustatyta tvarka“. Kadangi, kaip jau buvo minėta anksčiau, LR ATPK nenumato juridinių administracinės atsakomybės už žiaurų elgesį su gyvūnais ir jų kankinimą, o LR BK nebeliko normos numatančios juridinių asmenų baudžiamąją atsakomybę už minėtą veiką, tokia įstatymo formuluotė keistina. Įstatymo vykdymo priežiūrą ir atsakomybę už jo pažeidimus reglamentuoja LR Gyvūnų gerovės ir apsaugos įstatymo projekto šeštojo skirsnio 21 straipsnis, kurio 1 dalyje formuluojama blanketinė nuostata, kad „Šio įstatymo reikalavimus pažeidę asmenys atsako Lietuvos Respublikos įstatymų nustatyta tvarka“. Jau buvo minėta anksčiau, kad šiuo Įstatymo projektu siūloma įtvirtinti įvairius draudimus, ribojimus, praplėstas kai kurių sąvokų aiškinimas ir samprata, tačiau galiojantys įstatymai nenumato teisinės atsakomybės už šių draudimų ar ribojimų nepaisymą. Nors dalis visuomenės labai laukia LR Seimo pritarimo šiam įstatymo projektui, jo svarstymas gali užtrukti. Seimo statuto 135 straipsnio 5 dalyje nustatyta, kad „<...> Kartu su įstatymo projektu pateikiami kiti Seimo priimami teisės aktų projektai, pakeičiantys ar panaikinantys galiojančius teisės aktus, kuriuos būtina priimti, priėmus teikiamą projektą“⁴⁷. Projekto aiškinamajame rašte pateikiamas sąrašas teisės aktų, kurie bus keistini ar panaikunami priėmus šį įstatymo projektą⁴⁸, tačiau jokie lydintieji įstatymų projektai nepateikti.

---

⁴⁶ LR Seimo Teisės departamento išvada LR Gyvūnų globos, laikymo ir naudojimo įstatymo pakeitimo įstatymo projektui 2011-09-07 Nr. XIP-3404
http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=405885&p_query=gyv%FBn%F8%20globos%2C%20laikymo%20ir%20naudojimo&p_tr2=2 2012-02-05 19:09

⁴⁷ Lietuvos Respublikos Seimo statutas 1994 m. vasario 17 d. Nr. I-399 (aktuali redakcija)
http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=413077 2012-02-07 11:16

⁴⁸ Aiškinamasis raštas dėl Lietuvos Respublikos Gyvūnų globos, laikymo ir naudojimo įstatymo pakeitimo įstatymo projekto http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=403130 2012-02-05 21:04

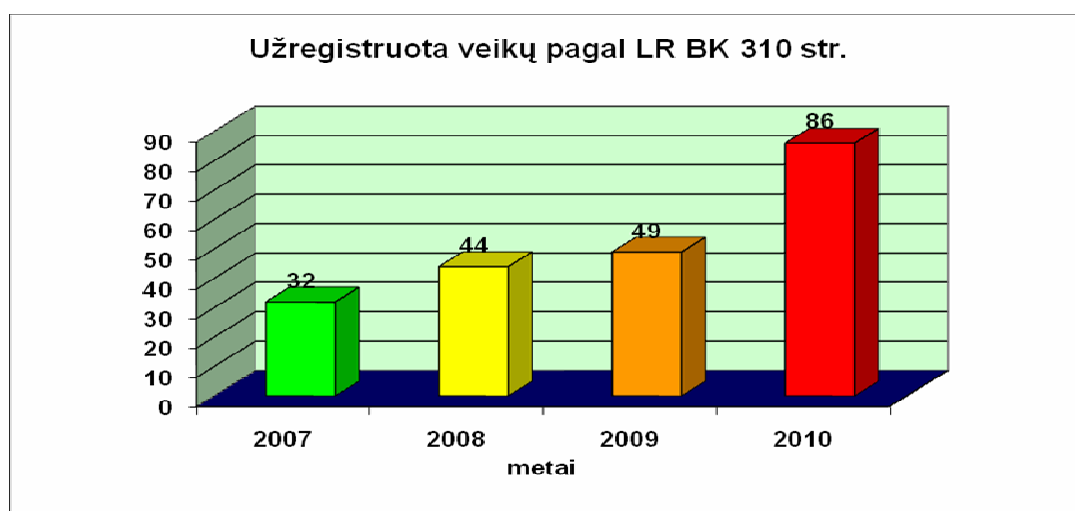
3. Lietuvos Respublikos Baudžiamojo kodekso 310 straipsnio sudėties analizė.

Kaip jau buvo minėta anksčiau, Lietuvos žiniasklaida ir visuomenė kelinti metai skiria padidintą dėmesį žiauraus elgesio su gyvūnais problemai. Nuolat keliami sankcijos griežtumo ir atsakomybės neišvengiamumo klausimai. Visuomenė tapo nepakantesnė žiaurumui gyvūnų atžvilgiu, o atsakingos institucijos pradėjo operatyviau reaguoti į pranešimus apie žiaurų elgesį su gyvūnais.

Statistikos departamentas kasmet leidžia leidinį „Nusikalstamumas ir teisėsaugos institucijų veikla“ Leidinyje pateikiama statistinė informacija apie nusikalstamumą, užregistruotus asmenis, nukentėjusius nuo nusikalstamų veikų, nuteistuosius, asmenis, įkalintus laisvės atėmimo įstaigose, ir teisėsaugos institucijų veikla, kai kurie nusikalstamumo ir baudžiamosios teisenos statistiniai rodikliai Europos Sąjungos šalyse.

Leidinyje „Nusikalstamumas ir teisėsaugos institucijų veikla 2010 metais“ pateiktais duomenimis Lietuvoje užregistruotų nusikalstamų veikų skaičius, 2008–2009 m. kasmet didėjęs 6–7 procentais, 2010 m. sumažėjo 7 procentais ir siekė 77,7 tūkst.⁴⁹ Analizuojant duomenis kiek užregistruota veikų pagal LR BK 310 straipsnį 2007-2010 m. pastebima akivaizdi didėjimo tendencija (žr. pavyzdį Nr.1).

Toks didėjimas pastebimas ir teismų praktikoje, nors INFOLEX duomenų bazėje esančių nutarčių pagal LR BK 310 straipsnį kiekis kur kas mažesnis nei pagal minėtą straipsnį užregistruotų veikų, darytina išvada jog ikiteisminės institucijos ir teismai rimčiau žiūri į žiauraus elgesio su gyvūnais problemą, o pradėjus dažniau taikyti baudžiamąją atsakomybę už žiaurų elgesį su gyvūnais, neišvengiamai susiduriama su teisinės reglamentacijos problema.

Pavyzdys Nr. 1

⁴⁹„Nusikalstamumas ir teisėsaugos institucijų veikla“ leidinių katalogas. Lietuvos statistikos departamentas. http://www.stat.gov.lt/lt/catalog/pages_list/?id=1345 2012.01.07 19:37

Jau 1961 m. Lietuvos Baudžiamajame kodekse buvo numatyta atsakomybė už žiaurų elgesį su gyvūnais. Tokią atsakomybę numato 1961 m. baudžiamajame kodekse, nusikaltimų visuomenės saugumui ir viešajai tvarkai skirsnys, esantis 250¹ straipsnis:

„Žiaurus elgesys su gyvūnais, sukėlęs jų žuvimą arba sužalojimą, taip pat gyvūnų kankinimas, padaryti asmens, kuriam per vienerius metus buvo taikoma administracinio poveikio priemonė už tokius pat veiksmus, -

baudžiami pataisos darbais iki šešių mėnesių arba bauda“⁵⁰

Akivaizdu, kad minimas senjo BK straipsnis gali būti taikomas tik esant žiauraus elgesio su gyvūnais pakartotinumui, o baudžiamoji atsakomybė asmeniui kyla tik tuo atveju jeigu jam jau buvo taikyta administracinė atsakomybė. Pagal dabar galiojantį BK šis nusikaltimas būtų laikomas tik baudžiamuoju nusižengimu, bet tuometiniame BK tokios diferenciacijos nebuvo ir veika numatyta LR BK 250¹ straipsnyje buvo priskiriama nusikaltimui.

2003 m. įsigaliojęs naujas LR BK pakeitė požiūrį į žiaurų elgesį su gyvūnais, visų pirma priskirdamas šia veiką nusikaltimams dorovei Tai, kad šį nusikaltimą įstatymų leidėjas naujajame BK priskyrė nebe nusikaltimams visuomenės saugumui ir viešajai tvarkai, o nusikaltimams dorovei, rodo jog visuomenė giliau pažvelgė į žiauraus elgesio su gyvūnais problemą. Dorovė prasideda nuo pagarbos sau, kitam žmogui, gyvūnui, gamtai. Bendriausia prasme dorovė – tai gyvenimo visuomenėje ir elgesio normos. LR BK XLIV skyriuje numatytos nusikalstamos veikos yra priešingos dorovei ta prasme, kad yra nepriimtinos visuomenėje pirmiausia dėl savo amoralaus pobūdžio. Baudžiamoji politika linkusi kriminalizuoti arba dekriminalizuoti tam tikras veikas – tai priklauso nuo visuomenėje egzistuojančių socialinių normų kaitos. Kriminalizavimas, tai baudžiamasis draudimas, veika pripažįstama kaip nusikalstama ir persekiojama baudžiamojo įstatymo nustatyta tvarka. Tai socialinės problemos sprendimas baudžiamojo įstatymo priemonėmis. Žiaurumas gyvūnų atžvilgiu nesiderina su visuomenėje priimtinais elgesio normomis, todėl baudžiamieji įstatymai kriminalizuoja tokio elgesio kraštutines formas.

„310 straipsnis. Žiaurus elgesys su gyvūnais

Tas, kas žiauriai elgėsi su gyvūnu, jeigu dėl to gyvūnas žuvo arba buvo suluošintas, arba kankino gyvūną,

baudžiamas viešaisiais darbais arba bauda, arba areštu, arba laisvės atėmimu iki vienerių metų“
(LR BK 310 str.)

---

⁵⁰ 1961 m. LR Baudžiamasis kodeksas http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=200093
2012.01.05 17:09

3.1 Objektyvieji nusikalstamos veikos sudėties požymiai.

3.1.1 Žiaurus elgesio su gyvūnais priskyrimo nusikaltimams dorovei problema.

LR BK 310 straipsnio saugoma vertybė – visuomenės dorovė, bendras interesas ugdyti visuomenės neabejingumą faunai ir rūpintis gamtos išsaugojimu. Dorovinių normų nepaisymas veda visuomenę demoralizacijos linkme. Žiaurumas ir abejingumas gyvūnui neišvengiamai gimdo kitą socialinę problemą, žiaurumą ir abejingumą žmogui ir visuomeninėms vertybėms.

Baudžiamojo įstatymo saugoma vertybė priskiriama prie pagrindinių nusikalstamos veikos sudėties požymių, kurie privalo būti įrodinėjami byloje tiriant kiekvieną nusikalstamą veiką. Visuomenės dorovė, tai tam tikrų elgesio normų ir taisyklių rinkinys, bet jis daugiau dvasinio (giluminio), o ne formalaus pobūdžio. Įrodinėti dorovinės normos pažeidimą ar nepaisymą nėra lengva užduotis. Priskirdamas žiaurų elgesį su gyvūnu ir jo kankinimą nusikaltimams dorovei įstatymo leidėjas formalizuoja šią moralinę normą, tačiau kaip ir visos dorovinės nuostatos ji gali būti ginčytina įrodinėjant nusikalstamą veiką. Tokie išskirtiniai atvejai gali būti tam tikros visuomenės dalies religiniai įsitikinimai ir papročiai. Lietuvos Respublikos Konstitucijoje įtvirtinta kiekvieno žmogaus teisė laisvai pasirinkti bet kurią religiją arba tikėjimą ir vienam ar su kitais privačiai ar viešai ją išpažinti, atlikinėti religines apeigas, praktikuoti tikėjimą ir mokyti jo (LRK 26 str.). Valstybė pripažįsta tradicines Lietuvoje bažnyčias bei religines organizacijas,⁵¹ o kitas bažnyčias ir religines organizacijas – jeigu jos turi atramą visuomenėje ir jų mokymas neprieštarauja įstatymui ir dorai. (LRK 43 str.) Darytina išvada, kad jeigu asmuo vienas (asmeniškai), nepriklausydamas bažnyčiai ar religinei organizacijai, išpažįsta tikėjimą ir atlieką tam tikras apeigas, tai priskirtina Konstitucijos ginamai, neliečiama jo privataus gyvenimo sričiai, ir tikėjimo laisvė šiuo požiūriu yra absoliuti. Neprieštaravimo įstatymui ir dorai reikalavimas šiuo atveju netaikytinas. Todėl už ritualinį skerdimą ar kitokį gyvūno kankinimą religinių apeigų metu asmuo gali išvengti baudžiamosios atsakomybės ir būti nubaustas tik administracine tvarka, nes neįrodžius pagrindinio nusikalstamos veikos sudėties požymio - objekto - tolimesnis baudžiamasis persekiojimas tampa neįmanomu.

Jeigu žiaurus elgesys su gyvūnu būtų priskiriamas nusikaltimams numatytiems LR BK XXXVIII skyriuje, t.y. nusikaltimams ir baudžiamiesiems nusižengimams aplinkai ir žmonių sveikatai, išvengtume straipsnio taikymo problemų, kai sunku įrodyti pagrindinį nusikalstamos veikos

---

⁵¹ Pagal Lietuvos Respublikos religinių bendruomenių ir bendrijų įstatymo 5 str. tradicinėmis Lietuvoje religinėmis bendruomenėmis ir bendrijomis pripažįstamos devynios Lietuvos istorinio, dvasinio bei socialinio palikimo dalį sudarančios tradicinės Lietuvoje egzistuojančios religinės bendruomenės ir bendrijos: lotynų apeigų katalikų, graikų apeigų katalikų, evangelikų liuteronų, evangelikų reformatų, ortodoksų (stačiatikių), sentikių, judėjų, musulmonų sunitų ir karaimų.

1995 m. spalio 4 d. Lietuvos Respublikos religinių bendruomenių ir bendrijų įstatymas Nr. I-1057 (aktuali redakcija) http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=363706 2012.02.16 18:21

sudėties požymį. Gyvūnas – gamtos objektas, o gamtoje visi procesai turi vykti harmoningai. Žiaurumas gamtos tvarinių atžvilgiu negali būti pateisinamas, nes jis suardo natūralų gamtinį balansą, o tai kenkia tiek žmogui, tiek gamtai. LR BK 272 straipsnis kalba apie nusikaltimus laukinei gyvūnijai, tačiau šie teiginiai taikytini ir kalbant apie žiaurų elgesį su gyvūnais apskritai. Juk gyvūnija tai visa kas gyva ir nepriskirtina pagal savo fiziologines ar kitas savybes žmonijai. LR BK 310 str. kriminalizuojama veika – žiaurus elgesys su gyvūnais, o vadovaujantis LR Gyvūnų globos, laikymo ir naudojimo įstatymo 2 str. gyvūnai – tai visų rūšių laukiniai gyvūnai, taip pat gyvūnai kurių auginimu ir laikymu rūpinasi žmogus.

Ši problema aktuali daugeliui pasaulio šalių. Pavyzdžiui Rusijos gyvūnų teisių apsaugos organizacijos mato ritualinių skerdimų žalą visuomenės moralei ir pasaulėžiūrai, tačiau dėl teisėsaugos organizacijų nelankstumo ir nenoro kištis, bei įstatymų leidėjo abejingumo žiauraus elgesio su gyvūnais problemai, šio klausimo sprendimas lieka tik diskusijų lygmenyje.

3.1.2 Gyvūno sąvokos samprata baudžiamosios teisės kontekste.

Nusikaltimo dalykas, fakultatyvus objektyvusis nusikalstamos veikos sudėties požymis ir privalomas įrodinėti tik jeigu įstatymų leidėjas suformuluoja jį straipsnio dispozicijoje. Jeigu normos dispozicijoje aprašytas požymis neįrodomas, tai neįrodoma ir visa konkrečios nusikalstamos veikos sudėtis.

Nagrinėjamo nusikaltimo dalykas yra bet koks laukinis arba naminis gyvūnas (gyvuliai, paukščiai, laukiniai žvėrys žuvys ir kt.).⁵² Nors nei baudžiamasis įstatymas, nei jo komentaras plačiau nedetalizuoja „gyvūno“ sąvokos, gana detalų išaiškinimą pateikia šiuo metu galiojantis LR gyvūnų globos, laikymo ir naudojimo įstatymo 2 straipsnis, kuris paaiškina ne tik kas laikytina gyvūnu, bet ir pateikia laukinių, naminių, ūkinės paskirties, dekoratyvinių, laboratorinių (eksperimentinių), benamių, nelaisvėje gyvenančių bei pavojingų gyvūnų sampratą.⁵³

Kadangi nagrinėjamas LR BK straipsnis kalba apie žiaurų elgesį su gyvūnais, nusikaltimo dalyką – gyvūną – reikėtų nagrinėti siaurąja prasme, taip kaip gyvūno sąvoką apibūdina LR Gyvūnų globos, laikymo ir naudojimo įstatymo 2 str. 1 d. Tačiau ir tokia nusikaltimo dalyko samprata keltų nemažai keblumų taikant baudžiamąją atsakomybę už žiaurų elgesį su gyvūnais. Siūlytina LR BK papildyti straipsniu apie sąvokų išaiškinimą ir jame pateikti „gyvūno“ sąvoką baudžiamosios teisės kontekste, t.y. už kokių gyvūnų kankinimą, ar žiaurų elgesį su jais kyla baudžiamoji atsakomybė. Tai svarbu, kad ateityje nekiltų kuriozinių situacijų, kai gali būti pradedamas ikiteisminis tyrimas pagal LR BK 310 straipsnį už tai, kad asmuo, savo namuose ar

⁵² Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso komentaras / [sudarytojas Jonas Prapiestis]. - Vilnius: Teisinės informacijos centras, 2004- [Kn.] 3 : Specialioji dalis : (213-330 straipsniai) .- 559 psl.

⁵³ Lietuvos Respublikos Gyvūnų globos, laikymo ir naudojimo įstatymas 1997-11-06 Nr. VIII-500, (aktuali redakcija) http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=227203 2012.02.16 19:53

ūkyje, spąstais ar nuodais pavyzdžiui naikino peles ar kitus parazituojančius gyvūnus. Pagal dabartinę gyvūno sampratą pateikiamą LR BK komentare, galimybė taikyti baudžiamosios teisės normas už pavyzdyje paminėtus veiksmus išlieka.

3.1.3 LR BK 310 straipsnio dispozicijoje numatytos veikos alternatyvos, padariniai ir jų priežastinis ryšys.

Nagrinėjamo nusikaltimo sudėties objektyvieji požymiai yra dvi alternatyvios veikos (žiaurus elgesys su gyvūnu ir gyvūno kankinimas), padariniai ir jų priežastinis ryšys. Aiškių kriterijų pagal kuriuos galima būtų atriboti žiaurų elgesį su gyvūnu ir gyvūno kankinimą nėra. Pagal LR BK 310 str. prasmę skiriasi tik šių veikų padariniai. Žiauraus elgesio su gyvūnu atveju būtina, kad gyvūnas žūtų arba būtų suluošintas, o gyvūno kankinimas pripažįstamas nusikaltimu net ir neatsiradus minėtų padarinių. Kitą vertus, gyvūno kankinimas taip pat suponuoja tam tikrus padarinius, nes šiais veiksmais gyvūnui sukeliama didelis fizinis skausmas arba kitos fizinės kančios, o psichika suluošinama negrįžtamai (atsiranda didelis bailumas arba agresija).

„M. S. pripažintas kaltu ir nuteistas už tai, kad 2006 m. gruodžio mėnesio viduryje (tiksliai data nenustatyta), veikdamas bendrininkų grupę kartu su A. B., būdamas apsvaigęs nuo alkoholio, kas turėjo įtakos nusikaltimo padarymui, J. B. priklausančiame ūkiniame pastate, esančiame (duomenys neskelbtini), A. B. padavus peilį, jis (M. S.) pjovė vokiečių aviganių veislės šuniui gerklę, bandydamas nupjauti galvą, o nepavykus, M. B. kirvio bukąja dalimi sudavė nenustatyta skaičių smūgių šuniui į galvą, dėl kurių gyvūnas žuvo.“⁵⁴

Svarbu suprasti ką įstatymų leidėjas supranta kaip žiaurų elgesį gyvūnų atžvilgiu. Šios sąvokos paaiškinimo nepateikia nei Baudžiamasis, nei Administracinių teisės pažeidimų kodeksas, nei LR Gyvūnų globos, laikymo ir naudojimo įstatymas, nei Europos Tarybos Konvencija dėl namuose laikomų gyvūnų apsaugos. Tik Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso komentaras pateikia tokį sąvokos išaiškinimą:

„Žiaurus elgesys su gyvūnais ir jų kankinimas pasireiškia visuomenėje netoleruotinais veiksmais, kuriais demonstruojamas nepateisinamas negailestingumas ir savivalė gyvūnų atžvilgiu. Abi veikos gali būti gyvūno mušimas, smauginimas, pakabinimas, galūnių sukinėjimas, atėmimas galimybės judėti, laikymas labai blogomis sąlygomis, marinimas badu, privertimas tenkinti iškreiptus žmogaus seksualinius poreikius, naudojimas jo sveikatai kenkiantiems sunkiems darbams, rizikingiems azartiniais žaidimams ir panašiai.“⁵⁵ Ši sąvoką gali būti aiškinama

⁵⁴ Lietuvos apeliacinio teismo 2008 m. birželio mėn. 13 d. nutartis, priimta baudžiamojoje byloje Nr. 1A-224/2008 <http://www.infolex.lt/tp/87494>

⁵⁵ Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso komentaras / [sudarytojas Jonas Prapiestis]. - Vilnius: Teisinės informacijos centras, 2004- [Kn.] 3 : Specialioji dalis : (213-330 straipsniai) .- 559 psl.

plečiamai, kadangi veikslių sąrašas nėra baigtinis. Tai leidžia daryti išvadą, kad LR BK pateikiama pakankamai plati veikos reglamentacija.

Sprendžiant iš to, kad žiaurus elgesio su gyvūnais ir jų kankinimo veikslių sąrašas nėra baigtinis, teismui palikta galimybė traktuoti minėta veiką plačiaja prasme. Todėl gyvūnų kankinimu, užtraukiančiu baudžiamąją atsakomybę asmeniui galima būtų priskirti gyvūnų nepriežiūrą, šėrimo ir girdymo neužtikrinimą, veterinarinės pagalbos susirgusiam ar susižeidusiam gyvūnui nesuteikimą, transportavimo pažeidimus ar laikymą tai rūšiai nepalankiomis sąlygomis.

Gyvūno kančios faktą labai sunku įrodyti nesant akivaizdžių pasekmių. Tik nustatius gyvūnų fizinį išsekimą, kurį nustato veterinarijos gydytojas, būtų galima teigti, kad nors gyvūnai nėra fiziškai negrįžtamai suluošinti, jie patyrė kančią. Tos kančios pasekmės yra fizinis išsekimas ir jas galima užfiksuoti veterinarijos gydytojo apžiūros protokolu. O kaip užfiksuoti kančios faktą, kol dar nėra išsivystę fiziniai pakitimai? Todėl siūlytina alternatyvią veiką – gyvūno kankinimą - susieti su dėl kankinimo patirtomis gyvūno fizinėmis kančiomis ir LR BK 310 straipsnio dispozicijoje įrašyti: „<...>, arba kankino gyvūną ir dėl to gyvūnas patyrė fizines kančias, <...>“. Bet koks žiaurus elgesys sukelia gyvūnui kančią, tik ne visos kančios palieka akiai matomus randus.

Baudžiamasis įstatymas ir joks kitas LR įstatymas ar ratifikuotas tarptautinis teisės aktas nekonkretizuoja veikslių kurie priskirtini žiauriam elgesiui su gyvūnais ir jų kankinimui, atsiranda LR BK 310 str. ir LR ATPK 90 str. kolizija, kai už nepriežiūrą, transportavimo pažeidimus ar laikymą blogomis, tai gyvūnų rūšiai netinkamomis sąlygomis bei už savalaikės veterinarinės pagalbos nesuteikimą taikoma tik administracinė atsakomybė Seimo narys Remigijus Žemaitaitis, 2010 m. birželio 18 d. savo pranešime nurodė akivaizdų teisinio reguliavimo neveiksmingumo pavyzdį, kad: „Šilutės rajone, Stumbrių kaime yra ūkininkas Stirbys. Šis ūkininkas jau dvejus metus administracine tvarka bylinėjasi teismuose dėl savo kenksmingo elgesio su gyvuliais, teisminiai ginčai vis vilkinami, o gyvūnai ir toliau kenčia. Stengiamasi sutramdyti ūkininką bent per žiniasklaidos priemones viešinant jo gėdingą, amoralų elgesį, tačiau toks asmuo nereaguoja, nes žino, jog blogiausiu atveju jam gresia administracinė atsakomybė.“⁵⁶ Valstybinės maisto ir veterinarijos tarnybos specialistų, taip pat policijos pareigūnų teigimu, administracinės sankcijos už piktybinius (nuolatinius) gyvūnų globos ir laikymo taisyklių pažeidimus nėra efektyvios ir atgrasančios. Remiantis ATPK 9 straipsnio 2 dalimi, „administracinė atsakomybė už šiame kodekse numatytus teisės pažeidimus atsiranda,

---

⁵⁶ Seimo nario R. Žemaitaičio pranešimas: ar prisiimsime adekvačią atsakomybę už kenksmingą elgesį su gyvūnais? http://193.219.60.233/pls/inter/w5_show?p_r=618&p_d=100406&p_k=1 2012.01.07 18:52

jeigu savo pobūdžiu šie pažeidimai pagal galiojančius įstatymus neužtraukia baudžiamosios atsakomybės“. Vadovaujantis šia nuostata, galiojančios redakcijos ATPK 90 straipsnis praktikoje išvis negali būti taikomas. Įstatymų leidėjui siūlytina išspręsti šią įstatymų normų konkurenciją diferencijuojant veikas, užtraukiančias administracinę ir baudžiamąją atsakomybę, arba ATPK 90 straipsnį pripažinti netekusiu galios.⁵⁷

Nagrinėjamas nusikaltimas gali būti tiek tęstiniai veiksmai (LAT 2008-06-13 nutartis byloje Nr. 1A-224/2008), tiek ir vienkartinis poelgis, pavyzdžiui, veiksmai, kuriuo gyvūnui atimama gyvybė arba jis suluošinamas (LAT 2005-05-11 nutartis byloje Nr. 1A-317).

„J.V. nuteistas už tai, kad 2004 m. sausio mėn., laikotarpiu nuo 3 d. iki 5 d., tikslesnė data ir laikas tyrimo nenustatytas, siekdamas atsikratyti nužudytajai E. S. priklausančio šuns, vardu P., nusivedė jį ant namo stogo ir tyčia šunį numetė ant žemės. Dėl žiauraus elgesio su gyvūnu šuo žuvo“⁵⁸

Nors kaip jau buvo minėta anksčiau, straipsnio taikymo sritis apima žiaurų elgesį su bet kokiais laukiniais ar naminiais gyvūnais, LR BK 310 str. netaikomas gyvūnų skerdimui, kai juo tenkinami žmonių poreikiai, medžioklei ir žvejybai, mokslinių bandymų su gyvūnais atvejais, naudojant gyvūnus atitinkamų rūšių sporto reikmėms. Žiauriu elgesiu ir kankinimu taip pat nelaikomas gyvybės atėmimas gyvūnui ar jo suluošinimas esant būtinajam ginčiam, būtinajam reikalingumui ir pan., pavyzdžiui ginantis nuo šuns užpuolimo, nušaukiant agresyvų šunį, atimant gyvybę ligotam gyvūnui ir pan.

Nagrinėjamas nusikaltimas baigtas, kai dėl žiauraus elgesio gyvūnas žūsta arba yra suluošintas, taip pat kai dėl kankinimo gyvūnas patiria didelį fizinį skausmą ar kitų fizinių kančių. Priežastinis pavojingos veikos ir baudžiamajame įstatyme numatytų padarinių ryšys yra objektyvusis nusikalstamos veikos sudėties požymis, įrodinėtinas tiriant nusikalstamų veikų, kurių sudėtys yra materialios, bylas. Nusikaltimo numatyto LR BK 310 str. sudėtis yra materialioji, todėl sprendžiant asmens baudžiamosios atsakomybės už žiaurų elgesį su gyvūnu ar jo kankinimą klausimą, būtina nustatyti ir įrodyti nusikalstamos veikos (žiauraus elgesio su gyvūnu ar gyvūno kankinimo) ir padarinių (gyvūno žūtis ar suluošinimo, ar kitų fizinių kančių patyrimo) priežastinį ryšį. Nenustačius arba neįrodžius priežastinio ryšio tarp veikos ir padarinių, kaltininkas už žiaurų elgesį su gyvūnu ar jo kankinimą gali būti baudžiamas tik administracine tvarka, baudžiamosios atsakomybės klausimas tokiu atveju nekyla. Nustatant priežastinį ryšį tarp žiauraus elgesio su gyvūnu ir jo pasėkoje gyvūno suluošinimo ar žūtis ypatingų problemų

⁵⁷ 2009.12.09 LRS Aplinkos apsaugos komiteto išvados dėl LR BK 310 str. pakeitimo įstatymo projekto Nr. XIP-1429 http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=360514 2010.11.16 11:41

⁵⁸ Lietuvos apeliacinio teismo 2005 m. gegužės mėn. 11 d. nutartis, priimta baudžiamojoje byloje Nr. 1A-317 <http://www.infolex.lt/tp/73394>

nekyla. Teismas gali vadovautis veterinarijos gydytojo ar teismo medicinos eksperto išvadomis. Keblesnė situacija, kai reikia nustatyti priežastinį ryšį tarp gyvūno kankinimo ir patirto didelio fizinio skausmo ar kitų fizinių kančių.

Panevėžio apygardos teismo nuosprendžiu A. K. nuteistas už tai, kad 2007 m. rugpjūčio mėnesio pradžioje, tiksliai ikiteisminio tyrimo metu nenustatytą dieną, Kėdainių mieste, gatvėje, prie upelio, žiauriai elgėsi su gyvūnu, tai yra nenustatytu degiu skysčiu apipylė A. P. ožką ir ją padegė, dėl to nuo dėl pusės kūno apdegimo ir patirtų kančių, ožka buvo užmigdyta. Nuteistasis A. K. apeliaciniu skundu prašo panaikinti Panevėžio apygardos teismo 2008 m. liepos 4 d. nuosprendžio dalį, kuria jis pripažintas kaltu pagal BK 310 straipsnį ir jį išteisinti. Apeliantas nurodo, kad jis nepagrįstai pripažintas kaltu pagal BK 310 straipsnį dėl ožkos apdegimo, nes to gyvūno jis nėra matęs, o tuo labiau nepadegė.

Apeliacinės instancijos teismo teisėjų kolegija konstatuoja, kad apygardos teismo nuosprendžio dalis, kuria A. K. pripažintas kaltu pagal BK 310 straipsnį ir nuteistas laisvės atėmimu 3 (trims) mėnesiams, pagrįsta ir teisėta, ką nepagrįstai apeliaciniame skunde ginčija nuteistasis A. K. . Panevėžio apygardos teismas išsamiai ir visapusiškai ištyrė nuteistajam A. K. inkriminuotos nusikalstamos veikos padarymo aplinkybes, nuosprendyje padarytos išvados dėl nusikalstamo įvykio, nuteistojo padarytos nusikalstamos veikos sudėties, jo kaltės padarius nusikalstamą veiką, numatytą BK 310 straipsnyje, pagrįstos išsamiai bei nešališkai ištirtais ir teisingai įvertintais įrodymais.

Iš baudžiamosios bylos medžiagos matyti, kad nors A. K. kaltu neprisipažino, parodė, kad apie ožką ir jos sudeginimą nieko nežino, ožkos nedegino ir apie tai niekam nekalbėjo, tačiau tokie jo parodymai paneigti kitais byloje surinktais įrodymais. Liudytojas R. L. parodė, kad 2007 m. rugpjūčio mėnesį sutiko A. P., kuris jam pasiguodė, jog kažkas padegė jo ožką. Liudytojui paprašius A. P. parodė jam apdegintą ožką, o liudytojas iškvietė policiją, kuri atvyko po valandos, nufotografavo ožką ir juos apklausė. Paskambino savo darbuotojams, jie nuvežė ožką pas veterinarą. Vėliau parvežė ožką pas save į namus. Leido vaistus ožkai, bet padėtis blogėjo ir veterinaras ožką užmigdė (t. 4, b. l. 58-59). Šią aplinkybę patvirtina ir Kėdainių PK informacijos knygos išrašė esantis įrašas Nr.6995, iš kurio matyti, kad 2007 m. rugpjūčio 8 d. 16.31 val. užregistruotas R. L., pranešimas, jog „benamio ožkos akys išdeginotos“, į įvykio vietą 16.33 val. atvyko tyrėjas V. B. - savininkas rašyti pareiškimą atsisakė, jam žala nepadaryta, ožką pasiėmė veterinaras, sakė, kad ožka išgis (t. 1, b. l. 27-29). Liudytojas E. E. patvirtino, kad 2007 m. rugpjūčio mėnesį jam buvo pristatyta gydymui stipriai apdegusi ožka, jos galva buvo užtinusi, akių nesimatė, galva ir nugara buvo nudegę, sužalojimai buvo terminiai - nudeginta karštu skysčiu, atvežus gyvūną, bandė gydyti – suleido vaistus, bet po dienos dėl stiprių terminių

pažeidimų ožką užmigdė (t. 4, b. l. 59). Liudytojai V. J. , A. Š. patvirtino, kad jiems padegęs degiu skysčiu ožką prisipažino A. K. (t. 4, b. l. 74-75, t. 4, b. l. 56-57). Liudytoja J. B. parodė, kad 2007 m. rugpjūčio mėn. girdėjo, jog žmonės kalbėjo apie ožkos deginimą. Apklausiamas liudytoju policijoje L. B. taip pat patvirtino, kad A. K. rodė jam apdegusią ožką ir sakėsi, kad tai jis padegė ožką (t.1 b.l. 94-95). A. K. motina K. L. taip pat patvirtino, kad jos duktė K. minėjo, jog ožką padegė A. K., ji matė bėgančią degančią ožką (t. 4, b. l. 54). Konstatuotina, kad apygardos teismui nebuvo pagrindo netikėti šiais liudytojų parodymais, nes jų parodymai sutampa tarpusavyje bei papildoma vieni kitus, pagrindo apkalbėti A. K. liudytojais neturi.

Kolegijos nuomone, apygardos teismas išsamiai ir visapusiškai įvertinęs aukščiau paminėtus įrodymus, pagrįstai konstatavo, kad A. K. 2007 m. rugpjūčio mėnesio pradžioje Kėdainių mieste, prie upelio, žiauriai elgėsi su gyvūnu, tai yra nenustatytu degiu skysčiu apipylė A. P. ožką ir ją padegė, dėl to, nuo pusės kūno apdegimo ir patirtų kančių, ožka žuvo (buvo užmigdyta veterinaro). A. K. papildomas ožką degiu skysčiu ir ją padegdamas, suvokė, kad žiauriai elgiasi su gyvūnu, suprato, kad gyvūnas gali žūti ir to norėjo, t. y. veikė tiesiogine tyčia. Todėl, kolegija konstatuoja, kad A. K. veika pagal BK 310 str. kvalifikuota teisingai.

Apeliacinės instancijos teismo teisėjų kolegija konstatuoja, kad teismas paskirdamas A. K. trijų mėnesių laisvės atėmimo bausmę už nusikalstamos veikos, numatytos BK 310 straipsnyje, padarymą, atsižvelgė į jo padarytos nusikalstamos veikos pavojingumo laipsnį, kaltės formą ir tyčios rūšį, atsakomybę lengvinančių ir sunkinančių aplinkybių nebuvimą, kaltininko asmenybę bei kitas reikšmingas bausmės dydžio parinkimui aplinkybes ir nepažeidė BK 54 straipsnyje numatytų bendrųjų bausmės skyrimo pagrindų.⁵⁹

Pateiktas pavyzdys rodo kaip sunku praktikoje įrodinėti gyvūno kančios dėl kaltininko veiksmų faktą. Šiuo atveju ožka dėl nudegimų ir patirtų kančių buvo užmigdyta, tai palengvino teismui priežastinio ryšio tarp veikos ir pasekmių įrodinėjimo našta. Kai nėra matomų ar specialisto dokumentuose užfiksuotų fizinių pažeidimų (suluošinimo fakto), asmuo kankinęs gyvūną gali išvengti baudžiamosios atsakomybės, todėl, kad gyvūno patiriamo dėl kankinimų skausmo ar kitų fizinių kančių faktą sunku įrodyti.

3.2 Subjektyvieji nusikalstamos veikos numatytos LR BK 310 straipsnyje požymiai.

3.2.1 Kaltė ir pakaltinamumas.

Nagrinėjant šią nusikalstamą veiką svarbu įrodyti asmens kaltę dėl žiauraus elgesio su gyvūnu. Kaltė yra pagrindinis subjektyvusis nusikalstamos veikos sudėties požymis. Ji būtinoji kiekvienos nusikalstamos veikos sudėties dalis, todėl turi būti įrodinėjama kiekvienoje

---

⁵⁹ Lietuvos apeliacinio teismo 2009 m. gegužės mėn. 28 d. nutartis, priimta baudžiamojoje byloje Nr. 1A-119/2009 <http://www.infolex.lt/tp/125829>

baudžiamojoje byloje. Kaltė baudžiamosios teisės teorijoje – tai asmens, padariusio pavojingą veiką, vidinis (psichinis) santykis su objektyviaisiais nusikalstamos veikos sudėties požymiais.⁶⁰ Nustatant (įrodinėjant) kaltę baudžiamosiose bylose turi būti nustatyta kaltės forma ir turinys. LR BK skiriamos dvi kaltės formos: tyčinė ir neatsargi. Viena nuo kitos jos skiriasi asmens psichiniu santykiu su daroma pavojinga veika ir dėl jos kilusiais pavojingais padariniais. Psichinis santykis su pavojinga veika bei priežastinio ryšio vystimusi teorijoje vadinamas intelektualiuoju kaltės momentu, o psichinis santykis su padariniais – valiniu kaltės momentu.

Žiaurus elgesys su gyvūnu bus laikomas nusikaltimu, o kaltininko baudžiamoji atsakomybė kils pagal LR BK tik įrodžius jo tyčinę kaltę. Tyčinė kaltė apibrėžiama LR BK 15 straipsnyje. Šio straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad „nusikaltimas ar baudžiamasis nusižengimas yra tyčinis, jeigu jis padarytas tiesiogine ar netiesiogine tyčia“. LR BK 15 straipsnio 2 ir 3 dalyse pateikiami tiesioginės ir netiesioginės tyčios apibrėžimai. Nusikaltimas padarytas tiesiogine tyčia, jeigu:

- jį darydamas asmuo suvokė pavojingą nusikalstamos veikos pobūdį ir norėjo taip veikti;
- jį darydamas asmuo suvokė pavojingą nusikalstamos veikos pobūdį, numatė, kad dėl jo veikimo ar neveikimo gali atsirasti šiame kodekse numatyti padariniai, ir jų norėjo (LR BK 15 str. 2 d.) (ši dalis taikoma įrodinėjant tiesioginę tyčia nusikaltimuose esant materialiai nusikalstamos veikos sudėčiai).

Nusikaltimas padarytas netiesiogine tyčia jeigu jį darydamas asmuo suvokė pavojingą nusikalstamos veikos pobūdį, numatė, kad dėl jo veikimo ar neveikimo gali atsirasti šiame kodekse numatyti padariniai, ir nors jų nenorėjo, bet sąmoningai leido jiems atsirasti. (LR BK 15 str. 3 d.).

Esant materialiai nusikalstamos veikos sudėčiai, kaip šiuo nagrinėjamu atveju, tiesioginės tyčios apibrėžimas apima tris sudedamąsias kaltės dalis: psichinį santykį su daroma pavojinga veika, psichinį santykį su baudžiamajame kodekse numatytų padarinių numatymu ir psichinį santykį su jų kilimu. Visos jos turi būti nustatytos. Nagrinėjamas nusikaltimas gali būti padarytas tiesiogine arba netiesiogine tyčia.⁶¹ Kaltininkas supranta, kad atlieka prieš gyvūną būtinumu nepagrįstus žiaurus pobūdžio veiksmus, numato, kad dėl to gyvūnas gali žūti ar būti suluošintas, jam sukeltas didelis fizinis skausmas ar kitos fizinės kančios, ir šių padarinių nori arba, kad ir nenori, tačiau sąmoningai leidžia jiems atsirasti.

Šiaulių apygardos teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus teisėjų kolegija teismo posėdyje apeliacine tvarka išnagrinėjo baudžiamąją bylą pagal nuteistojo A. A. apeliacinį skundą dėl Šiaulių miesto

⁶⁰ Piesliakas V. Lietuvos baudžiamoji teisė. Pirmoji knyga. Baudžiamasis įstatymas ir baudžiamosios atsakomybės pagrindai. Vilnius: Justitia, 2006. 416p. (336 psl.)

⁶¹ Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso komentaras / [sudarytojas Jonas Prapiestis]. - Vilnius: Teisinės informacijos centras, 2004- [Kn.] 3 : Specialioji dalis : (213-330 straipsniai) .- 559 psl.

apylinkės teismo 2008-05-21 nuosprendžio, kuriuo A. A. nuteistas pagal LR BK 310 str. laisvės atėmimu 4 mėnesiams. Šiuo nuosprendžiu J. D., vadovaujantis LR BK 38 str. (atleidimas nuo baudžiamosios atsakomybės, kai kaltininkas ir nukentėjęs asmuo susitaiko), buvo atleistas nuo baudžiamosios atsakomybės pagal LR BK 310 str., ir baudžiamoji byla nutraukta, tačiau jo atžvilgiu apeliacinis skundas nepaduotas. A. A. nuteistas už tai, kad jis, veikdamas kartu su J. D., 2008-03-03 apie 2.40 val., Šiaulių m., žiauriai elgėsi su gyvūnu – sudavė smūgius pagaliais kieme prie būdos pririštam nukentėjusiajai L. S. priklausančiam šuniui, dėl to šuo žuvo. A. A. padarė tyčinį nesunkų nusikaltimą dorovei, žiauriai elgėsi su negalinčiu pasipriešinti gyvūnu, be jokios priežasties jam suduodamas smūgius. Nuteistojo apeliacinio skundo argumentas, kad jis sudavė smūgius šuniui todėl, kad nuo jo gynėsi, paneigiamas byloje surinkta medžiaga. Tiek pats A. A., tiek J. D. parodė, kad šuo buvo pririštas, nieko jiems nepadarė, jie galėjo pro jį praeiti (b. l. 128-129). Taigi šuo jokio pavojaus negalėjo sukelti, netgi negalėjo pabėgti mušamas, todėl nebuvo ir jokio reikalo nuo jo gintis. Nors, pasak A. A., jis neturėjo tikslo užmušti šunį, net nenumatė, kad gali būti tokios pasekmės, tai neturi jokios reikšmės paskirtai bausmei. Teismas atsižvelgė į padarytos nusikalstamos veikos pavojingumo laipsnį ir pobūdį, kaltės formą ir rūšį, kaltininko asmenybę, jo atsakomybę lengvinančias ir sunkinančias aplinkybes. Kolegijos nuomone, apylinkės teismas bausmės skyrimą reglamentuojančias nuostatas įvertino bei pritaikė tinkamai ir nuteistajam A. A. paskyrė teisingą bausmę.⁶²

Baudžiamajame įstatyme draudžiamas pavojingas poelgis kuris daro žalą visuomenėje branginamoms ir dėl to baudžiamojo įstatymo saugomoms vertybėms. Tačiau siekiant tokį poelgį pavadinti nusikalstama veika reikia išanalizuoti ir įrodyti ne tik akiai matomą, objektyviąją to poelgio pusę, bet ir pašaliniai akiai nematomą subjektyviąją poelgio pusę. Subjektyvieji nusikalstamos veikos sudėties požymiai, tai požymiai, kurie apibūdina žmogaus vidinę – psichinę, savo elgesį suvokiančią, pateisinančią, nukreipiančią ir kontroliuojančią pusę. Subjektyvieji nusikalstamos veikos požymiai, pakaltinamumas ir kaltė, turi didžiulę reikšmę baudžiamojoje teisėje. Baudžiamoji atsakomybė už veiką padarytą nepakaltinamo asmens ar be kaltės, Lietuvos baudžiamojoje teisėje neįmanoma. Baudžiamosios teisės subjektai gali būti tik sąmoningi, normalios psichikos žmonės, nes tik tokiu atveju baudžiamojo poveikio priemonės gali pasiekti tikslą. Pakaltinamumas yra teisinė sąvoka, apibūdinanti asmens, padariusio baudžiamajame įstatyme numatytą veiką, psichinę būklę padarant veiką ir turinti esminę reikšmę jo atsakomybei.⁶³ Pakaltinamumas baudžiamojoje byloje preziumuojamas, jo įrodinėti nereikia.

⁶² Šiaulių apygardos teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus 2008 m. liepos mėn. 18 d. nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 1A-239-300/2008 <http://www.infolex.lt/tp/100061>

⁶³ Piesliakas V. Lietuvos baudžiamoji teisė. Pirmoji knyga. Baudžiamasis įstatymas ir baudžiamosios atsakomybės pagrindai. Vilnius: Justitia, 2006. 416p. (325 psl.)

Reikia įrodinėti asmens nepakaltinamumą, t. y. kad darydamas pavojingą veiką jis dėl psichikos sutrikimo negalėjo suvokti daromos veikos pavojingumo arba valdyti savo poelgio. Nepakaltinamumo apibrėžimas pateikiamas LR BK 17 straipsnio 1 dalyje, o minėto straipsnio 2 dalis numato, kokią reikšmę asmens baudžiamajai atsakomybei turi jo pripažinimas nepakaltinamu.

Panevėžio rajone buvo pradėtas ikiteisminis tyrimas dėl žiauraus elgesio su gyvūnais. Miestelio gyventojai skundėsi, kad sistemingai dingsta jų augintiniai, katės ir šunys. Tyrimo metu buvo nustatytas asmuo, kuris tuos augintinius viliojo į savo kiemą ir sugavęs nužudydavo. Tyrimas jau ėjo į pabaigą, medžiaga beveik buvo paruošta perduoti teismui, kai vienam iš tyrėjų iškilo asmens nepakaltinamumo klausimas. Visų apklausų metu asmuo elgėsi normaliai, atsakinėjo į klausimus, savo kaltės dėl nužudytų gyvūnų neneigė, todėl asmens nepakaltinamumo klausimo niekas iš tyrėjų nesvarstė, tuo labiau, kad nei įtariamą išvaizda, nei elgesys nekėlė įtarimų dėl asmens psichikos stovio. Duomenų apie to asmens buvimą psichoneurologijos dispenserio įskaitoje tyrėjai neturėjo. Tačiau atsiradus abejonėms, minėtas tyrėjas įtariamą tiesiog paklausė: „kodėl tu žudei kates ir šunis?“. Į šią klausimą įtariamasis atsakė, kad jis tai darė nes pastarieji esą šėtono pasiuntiniai. Po tokio atsakymo įtariamajam buvo skirta atlikti teismo psichiatrinė ekspertizė ir asmuo buvo pripažintas nepakaltinamu.⁶⁴ Nagrinėjamo nusikaltimo, baudžiamoji atsakomybė už kurį numatyta LR BK 310 straipsnyje, subjektu gali būti tik pakaltinamas asmuo. Asmens pripažinimas nepakaltinamu turi reikmės tik jo baudžiamajai atsakomybei, toks asmuo baudžiamajon atsakomybėn negali būti traukiamas. Už padarytą veiką jam taikomos tik priverčiamosios medicinos priemonės, kurios numatytos LR BK 98 straipsnyje. Jų taikymas neatitinka bausmės paskirties tikslų įtvirtintų LR BK 41 straipsnyje, nes jų tikslas yra ne nubausti, o pagydyti žmogų.

Tiriant nusikalstamą veiką daugiausiai dėmesio skiriama ją padariusiam asmeniui. Pagrindinis nusikaltimo sudėties požymis, apibūdinantis trauktiną baudžiamajon atsakomybėn asmenį ir įeinantis į visas nusikalstamų veikų sudėtis, yra tokio asmens amžius. Pagal baudžiamuosius įstatymus už padarytas pavojingas veikas gali atsakyti tik asmenys, sulaukę įstatymo nustatyto amžiaus. LR BK 13 straipsnyje teigiama, kad pagal baudžiamuosius įstatymus atsako asmenys, kuriems prieš padarant nusikaltimą yra suėję šešiolika metų. Už kai kurias nusikalstamas veikas, išvardytas BK 13 str. 2 d., baudžiamoji atsakomybė kyla nuo keturiolikos metų. Nagrinėjama nusikalstama veika nepapuola į BK 13 str. 2 d. veikų sąrašą, todėl baudžiamoji atsakomybė už žiaurų elgesį su gyvūnais kyla asmeniui, kuriam iki nusikaltimo padarymo buvo suėję šešiolika

---

⁶⁴ Mykolo Romerio universiteto, baudžiamąjo proceso katedros docentės dr. Snieguolės Matulienės paskaitų ciklo „Atskirų nusikalstamų veikų kriminalistinė charakteristika ir jų tyrimo problemos“ medžiaga.

metų. Tai, kad įstatyme nustatytas asmens, trauktino baudžiamojon atsakomybėn, amžius reiškia, kad įstatymų leidėjas preziumuoja, jog sulaukęs šešiolikos metų asmuo, nors ir būdamas nepilnametis, jau yra pakankamai protiškai išsivystęs, taigi jau gali suprasti savo veiksmų pobūdį ir esmę ir atsakyti už savo veiksmus. Gali būti, kad keturiolikos ar šešiolikos metų asmens socialinė ir protinė branda atitinka dvylikos ar keturiolikos metų žmogaus socialinę brandą ir protinį išsivystymą. Kyla klausimas ar gali būti toks asmuo traukiamas baudžiamojon atsakomybėn už padarytą veiką? Remiantis Lietuvos teismų praktika, tokie asmenys trauktini baudžiamojon atsakomybėn bendrais pagrindais, nes amžius yra formalusis nusikaltimo sudėties požymis, kuris negali būti traktuojamas kitaip, negu numatyta LR BK 13 straipsnyje, todėl atsižvelgiant į visuomenės informuotumo laipsnį ir jaunimo akceleraciją siūlytina BK 13 str. 2 d. papildyti veika numatyta BK 310 str., kad už žiaurų elgesį su gyvūnais pagal baudžiamuosius įstatymus atsakytų asmenys nuo keturiolikos metų amžiaus.

3.2.2 Baudžiamosios atsakomybės už žiaurų elgesį su gyvūnais taikymas juridiniams asmenims.

LR BK 310 straipsnis numato baudžiamąją atsakomybę už žiaurų elgesį su gyvūnais tik fiziniams asmenims. Tokia straipsnio formuluotė įstatymo leidėjo svarstoma kaip baudžiamojo kodekso spraga, nes nenumato galimybės taikyti baudžiamosios atsakomybės už šiame straipsnyje numatytą veiką juridiniams asmenims.

Lietuvos Respublikos Gyvūnų globos, laikymo ir naudojimo įstatymo 17 str. numato fizinių ir juridinių asmenų, laikančių gyvūnus, teises, pareigas ir atsakomybę. Tačiau vienintelė sankcija, kuri galėtų būti taikoma pažeidus minėto įstatymo reikalavimus, tai LR Gyvūnų globos, laikymo ir naudojimo įstatymo 17 str. 5 d. numatyta galimybė teismo sprendimu gyvūnus įstatymo nustatyta tvarka paimti skersti, parduoti, perduoti kitam savininkui ar numarinti.⁶⁵

LR ATPK 90 str. numato galimybę už žiaurų elgesį su gyvūnais bausti administracine tvarka pareigūnus, tačiau pareigūnai šiame kodekse įvardijami kaip, asmenys, kurie nuolat ar laikinai vykdo valdžios atstovų funkcijas, taip pat kurie valstybinės ar kitų nuosavybės formų įmonėse, įstaigose ar organizacijose nuolat arba laikinai eina tarnybą, susijusią su organizacinių-tvarkymo ar administracinių-ūkinių pareigų vykdymu, arba kurie tokias pareigas eina minėtose įmonėse, įstaigose ar organizacijose pagal įgaliojimą (LR ATPK 14 str.). Pareigūnai atsako pagal minėtą LR ATPK straipsnį už pažeidimus susijusius su jų pareigų vykdymu, taip pat už pažeidimus, susijusius su nesilaikymu nustatytą valdymo tvarkos, valstybinės ir viešosios tvarkos, aplinkos, gyventojų sveikatos apsaugos bei kitų taisyklių, kurių laikymąsi užtikrinti yra jų tarnybinė

---

⁶⁵ Lietuvos Respublikos Gyvūnų globos, laikymo ir naudojimo įstatymas 1997-11-06 Nr. VIII-500 (aktuali redakcija) http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=227203 2012.02.05 20:05

pareiga. Tai nėra atsakomybė už juridinio asmens atliktas veikas, o tiesiog diferencijuota administracinė atsakomybė lyginant su atsakomybe už šio įstatymo nesilaikymą piliečiams.

Juridinis asmuo, vadovaujantis LR Civilinio kodekso 2.33 straipsnyje pateikiama sąvoka, yra savo pavadinimą turinti įmonė, įstaiga ar organizacija, kuri gali savo vardu įgyti ir turėti teises bei pareigas, būti ieškovu ar atsakovu teisme.⁶⁶

Senajame 1961 m. BK iki 2002 m. sausio 25 d., kuomet LR Seimas priėmė LR BK 7¹, 32, 35, 282, 284, 290 straipsnių pakeitimus, nebuvo nuostatų, įtvirtinančių juridinio asmens baudžiamąją atsakomybę. Juridinio asmens baudžiamosios atsakomybės įtvirtinimas LR BK yra susijęs su siekiu įstatymo nuostatas suderinti su iš tarptautinių dokumentų bei Europos Sąjungos teisės kylančiais reikalavimais. Pagrindinės veikos įtakojusios šiuos pakeitimus buvo terorizmas, organizuotas nusikalstamumas, korupcija, prekyba žmonėmis seksualinio išnaudojimo tikslais, vaikų pornografija ir k.t.

Pagal LR BK 20 str. 1 d. juridiniams asmenims baudžiamoji atsakomybė gali būti taikoma už tas nusikalstamas veikas, už kurių padarymą šio kodekso specialiojoje dalyje numatyta juridinio asmens atsakomybė. Įstatymų leidėjo nustatytas tokių veikų sąrašas yra gana platus: nusikaltimai žmogaus gyvybei, sveikatai, laisvei, nusikaltimai ir baudžiamieji nusižengimai žmogaus seksualinio apsisprendimo laisvei ir neliečiamumui, vaikui ir šeimai ir k. t. Baudžiamojo kodekso XLIV skyrius reglamentuoja nusikaltimus ir baudžiamuosius nusižengimus dorovei (numatyta atsakomybė už pelnymąsi iš kito asmens prostitucijos, įtraukimą į prostituciją, draudžiamus biomedicininis tyrimus su žmogumi ar žmogaus embrionu, disponavimą pornografinio turinio dalykais bei žiaurų elgesį su gyvūnais). Pažymėtina, kad už visas šiame skyriuje numatytas veikas, išskyrus žiaurų elgesį su gyvūnais, baudžiamoji atsakomybė numatyta ir juridiniam asmeniui. Praktikoje nusikalstamos veikos, numatytos BK 310 straipsnyje, subjektu gali būti ir juridinis asmuo (pavyzdžiui, gyvūnų globos asociacija ar įstaiga, veterinarijos klinika ir pan.), todėl LR Seimo nariai, Petras Auštrevičius, Dangutė Mikutienė ir Zita Užlytė pateikė pasiūlymą LR BK 310 str. papildyti antru punktu, kuris numatytų ir juridinio asmens atsakomybę už šiame straipsnyje numatytas nusikalstamas veikas.

LR Seimo Teisės ir teisėtvarkos komitetas pritarė šiai nuomonei, kad gyvūnai negali būti tyčia žalojami, luošinami, nes pagal konstitucinę doktriną - turi būti ginamos teisės ne tik tų, kurie gali mąstyti, bet ir tų, kurie gali kentėti. Juridiniai asmenys (svarstomu atveju) dažniausiai būna gyvūnų globos namai ar jų gydymo įstaigos, pačios humanišiausios, kurios priglaudžia gyvūnus, dažnai iš surinktų piniginių aukų juos maitina, prižiūri. Tačiau gali pasitaikyti atvejų,

---

⁶⁶ 2000.07.18 LR Civilinis kodeksas http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=411870 2012.01-06 14:17

kai juridinis asmuo padarys nusikaltimo sudėtį atitinkančius veiksmus, bet negalės būti nubaustas, nes nenumatyta juridiniams asmenims baudžiamoji atsakomybė.⁶⁷

Nors šiam įstatymo pakeitimo projektui buvo pritarta, iki šiol jokie tolimesni veiksmai, kad būtų įstatymiškai numatyta baudžiamoji juridinių asmenų atsakomybė už žiaurų elgesį su gyvūnais nevyksta, ir jau minėtų Seimo narių iniciatyva daugiau kaip metus laiko tyliai nurimo Seimo kanceliarijos stalčiuose.

3.2.3 Bausmė už žiaurų elgesį su gyvūnais.

Nagrinėjama nusikalstama veika pagal LR BK 11 str. priskirtina prie nesunkių nusikaltimų todėl, kad laisvės atėmimo bausmė už šia veiką neviršija trejų metų. Būtent ši nusikaltimo kvalifikacija ir sankcijos dydis ir sukelia didžiausias diskusijas tarp gyvūnų teisių gynėjų, teisininkų ir LR Seimo narių.

Nuolat iškyla klausimas dėl per švelnios bausmės už žiaurų elgesį su gyvūnais. 2009 m. Seimo narė Dangutė Mikutienė pateikė įstatymo projektą dėl LR BK 310 str. pakeitimo. Pagrindinis šios iniciatyvos motyvas, kad galiojančio Baudžiamojo kodekso 310 straipsnyje numatytos baudos už žiaurų elgesį su gyvūnais neužkerta kelio tokiems nusikaltimams. Projektu siekiama sumažinti žiaurių nusikaltimų skaičių prieš gyvūnus. Todėl siūloma padidinti laisvės atėmimo bausmę už šiuos nusikaltimus iki ketverių metų ir netaikyti arešto bausmės. Savo siūlyme D.Mikutienė teigia, kad padidinus laisvės atėmimo bausmę už žiaurų elgesį su gyvūnais iki ketverių metų sumažėtų šių nusikaltimų. Toks asmens padarytas nusikaltimas būtų laikomas apysunkiu ir jam galima būtų pritaikyti bauda iki 200 MGL. „Galiojanti griežčiausia bausmė (vienerių metų laisvės atėmimas, kuris paprastai skiriamas lygtinai) yra menka, ji neatgraso asmenų nuo gyvūnų kankinimo, žalojimo ir žudymo.“⁶⁸

Tačiau šis įstatymo projektas nors ir susilaukė nemenko Lietuvos visuomenės dėmesio, svarstant LR Seimo aplinkos apsaugos komitete 2009 m. gruodžio 9 d. pritarimo nesusilaukė. Seimo kanceliarijos Teisės departamento nuomonė grindžiama tuo, kad baudžiamoji teisė yra paskutinė priemonė (*ultima ratio*) ir nėra skirta spręsti problemas, kurių priežasčių šalinimas yra kitų politikos sričių, o ne baudžiamosios politikos objektas. Bendroji nusikalstamumo prevencija kaip baudžiamųjų įstatymų ir bausmės tikslas, kuomet griežtinant baudžiamąją atsakomybę tikimasi sumažinti nusikalstamumą, baudžiamosios teisės moksle yra kritikuojama, kadangi ji nėra susijusi su konkrečiu nusikaltimą padariusiu asmeniu, todėl nesukuria baudžiamųjų teisinių santykių. Be to, kriminologijos moksle jau prieš kelis šimtus metų yra įrodyta, jog ne bausmių

⁶⁷ LRS Teisės ir teisėtvarkos komiteto 2010.03.24 posėdžio protokolo dėl BK 310 straipsnio pakeitimo įstatymo projekto išrašas. http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=367912 2010.11.16 11:57

⁶⁸ D.Mikutienės ir V.Gapšio LR BK 310 str pakeitimo Įstatymo projekto aiškinamasis raštas http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=358241 2012.01.05 18:31

griežtumas, o neišvengiamumas yra geriausia nusikalstamumo prevencijos priemonė.⁶⁹ Tokią nuomonę savo veikale „Apie įstatymų dvasią“ išsakė Š. Monteskjė : „Gerą įstatymų leidėją labiausiai domina ne bausmės už padarytus nusikaltimus, bet kelio nusikaltimams užkirtimas“ ir Č. Bekarija veikale „Apie nusikaltimus ir bausmes“: „Kovoti su nusikalstamumu reikia ne vien tik kriminalinėmis bausmėmis“.

Senajame, 1961 m. Baudžiamajame kodekse buvo įtvirtinta nuostata „saugoti asmenis ir visuomenę nuo nusikalstamų kėsinių grasinant kriminalinėmis bausmėmis“ (1961 m. BK 1 str. 4 p.), kurios priėmus naująjį, 2003 m. įsigaliojusį LR BK atsisakyta.

Analizuojant gana negausią teismų praktiką pagal LR BK 310 str. galima pastebėti, kad teismų skiriama sankcija už žiaurų elgesį su gyvūnais svyruoja nuo 20 parų arešto bausmę atliekant areštineje⁷⁰ iki 10 mėnesių laisvės atėmimo.⁷¹

2008 m. liepos 18 d. Šiaulių apygardos teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus teisėjų kolegija teismo posėdyje apeliacine tvarka išnagrinėjo baudžiamąją bylą pagal nuteistojo A. A. apeliacinį skundą dėl Šiaulių miesto apylinkės teismo 2008-05-21 nuosprendžio, kuriuo A. A. nuteistas pagal LR BK 310 str. laisvės atėmimu 4 mėnesiams.

A. A. nuteistas už tai, kad jis 2008-03-03 apie 2.40 val. Šiaulių m., žiauriai elgėsi su gyvūnu – sudavė smūgius pagaliais kieme prie būdos pririštam nukentėjusiajai L. S. priklausančiam šuniui, dėl to šuo žuvo. Nuteistasis A. A. apeliaciniame skunde nurodo, kad jam paskirta neteisinga – per griežta – bausmė. Nors nuteistasis apeliaciniame skunde nurodo, kad jam paskirta bausmė yra per griežta, ir prašo paskirti jam su laisvės atėmimu nesusijusią bausmę, apeliacinės instancijos teismas, išnagrinęs byloje esančią medžiagą, konstatuoja, jog bausmė nuteistajam paskirta nepažeidžiant baudžiamojo įstatymo nuostatų, savo rūšimi ir dydžiu atitinka LR BK 41 str. nurodytą bendrąją bausmės paskirtį. Teismas atsižvelgė į padarytos nusikalstamos veikos pavojingumo laipsnį ir pobūdį, kaltės formą ir rūšį, kaltininko asmenybę, jo atsakomybę lengvinančias ir sunkinančias aplinkybes. Iš skundžiamo nuosprendžio matyti, jog teismas įvertino tai, kad A. A. padarė tyčinį nesunkų nusikaltimą dorovei, žiauriai elgėsi su negalinčiu pasipriešinti gyvūnu, be jokios priežasties jam suduodamas smūgius, dėl to šis žuvo. Tiek pats A. A., tiek J. D. parodė, kad šuo buvo pririštas, nieko jiems nepadarė, jie galėjo pro jį praeiti. Taigi šuo jokio pavojaus negalėjo sukelti, netgi negalėjo pabėgti mušamas. Byloje aptarti duomenys atskleidžia kaltininko žiaurumą, agresyvumą, polinkį į smurtinius nusikaltimus, visuomenėje

⁶⁹ 2009.12.09 LRS Aplinkos apsaugos komiteto išvados dėl LR BK 310 str. pakeitimo įstatymo projekto Nr. XIP-1429 http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=360514 2010.11.16 11:41

⁷⁰ Kauno apygardos teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus 2010 m. lapkričio 22 d. nuosprendis baudžiamojoje byloje Nr. 1A-724-397/2010 <http://www.infolex.lt/tp/181301>

⁷¹ Kauno apygardos teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus 2008 m. vasario 29 d. nuosprendis baudžiamojoje byloje Nr. 1-37-238/2008 <http://www.infolex.lt/tp/87494>

priimtų elgesio ir moralės normų nepaisymą. Todėl kolegijos nuomone, apylinkės teismas nuteistajam A. A. paskyrė teisingą bausmę. Vadovaudamasi tuo, kas išdėstyta, kolegija konstatuoja, kad pirmosios instancijos teismo A. A. paskirta bausmė nei savo rūšimi, nei dydžiu nėra aiškiai per griežta, todėl ją švelninti nėra jokio teisinio pagrindo.⁷²

Nuo 2007 m. iki 2010 m. Lietuvos teismų praktikoje nėra karto nebuvo pritaikyta maksimali, vienerių metų laisvės atėmimo bausmė už žiaurų elgesį su gyvūnais. Pastebėtina, kad dažniausiai asmenys teismo pripažinti kaltais už žiaurų elgesį su gyvūnais, tame pačiame teismo procese atsako ir už kitus, dažnai daug sunkesnius nusikaltimus, todėl skiriant galutinę bausmę teismas vadovaujasi LR BK 63 str. kuris nustato bausmių subendrinimo taisykles. Taip apimant arba visiškai ar iš dalies bausmes sudedant, bausmė už LR BK 310 str. numatytą veiką dar sumažėja.

Tačiau teismų praktikoje pasitaiko ir tokių atvejų kai apeliacine tvarka peržiūrėjęs žemesnio teismo sprendimą teismas, atsižvelgęs į padaryto nusikaltimo pobūdį, pavojingumo laipsnį, kaltininko asmenybę, jo atsakomybę lengvinančias ir sunkinančias aplinkybes sugriežtina bausmę.

2010 m. lapkričio 22 d. Kauno apygardos teismas apeliacine tvarka išnagrino baudžiamąją bylą pagal Jonavos rajono apylinkės prokuratūros prokuroro apeliacinį skundą dėl Jonavos rajono apylinkės teismo 2010 m. rugpjūčio 25 d. nuosprendžio, kuriuo J. T. pripažintas kaltu pagal LR BK 310 str. ir nubaustas 3 MGL dydžio (390 Lt) bauda. Tuo pačiu nuosprendžiu iš J. T. priteista Gyvūnų globos draugijai "Pifas" 200,00 Lt.

J. T. nuteistas pagal LR BK 310 str. už tai, kad 2010-08-17 d. apie 8.30 val. būdamas apsvaigęs nuo alkoholio, kas turėjo įtakos nusikalstamos veikos padarymui, paėmė rainą beveislę katytę ir išmetė iš penkto aukšto, iš buto per langą, ko pasėkoje gyvūnui padarė traumą, padarė šlaunikaulio vidusanarinį „pypkinį“ lūžį, sukėlusį kairės pusės užpakalinės kojos nevaldymą, įskėlė viršutinį žandikaulį, žiauriai elgėsi su gyvūnu. Kauno apygardos teismas apeliacine tvarka išnagrinęs baudžiamąją bylą konstatavo, kad nors nuteistojo padaryta nusikalstama veika baudžiamojo įstatymo priskiriama prie nesunkių nusikaltimų (BK 11 str. 3 d.), padaryta tyčinė nusikalstama veika. Lengvinančių nuteistojo atsakomybę aplinkybių nenustatyta, sunkinanti J. T. atsakomybę aplinkybė yra ta, kad nusikaltimą padarė būdamas apsvaigęs nuo alkoholio, kas turėjo įtakos pačios nusikalstamos veikos padarymui. Kaip asmenybė J. T. charakterizuotinas neigiamai, nes anksčiau jau buvo teistas už tyčinį nužudymą, išvadų nepadarė ir vėl neišnykus teistumui padarė naują nusikaltimą, kas rodo didesnę nuteistojo pavojingumą visuomenei. Be to, turi galiojančią administracinę nuobaudą, numatytą LT ATPK 178 str. 1 d. Tad įvertinus šias

---

⁷² Šiaulių apygardos teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus 2008 m. liepos mėn. 18 d. nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 1A-239-300/2008 <http://www.infolex.lt/tp/100061>

aplinkybes laikytina, kad pirmosios instancijos teismo paskirtoji nuteistajam bausmė - 3 MGL (390 lt) bauda, yra per švelni ir todėl nuosprendis keistinas (LR BPK 328 str. 2 p.), griežtinant nuteistajam paskirtąją bausmę ir skiriant trumpalaikį laisvės atėmimą (areštą). Atsižvelgtina ir tai, kad nuteistasis teismo posėdžio metu pripažino savo kaltę, pasižadėjo atlyginti padarytą žalą, tačiau lig šiol to nepadarė. Įvertinus paminėtų aplinkybių visumą, atsakomybę lengvinančias ir sunkinančias aplinkybes, jų kiekį ir tarpusavio santykį bei kitas LR BK 54 str. 2d. nurodytas aplinkybes, nuteistajam paskirtoji bausmė pagriežtintina, skiriant bausmę - trumpalaikį laisvės atėmimą areštą 20 (dvidešimčiai) parų, bausmę atliekant areštiniėje.⁷³

Bausmė yra valstybės prievartos priemonė, skiriama teismo nuosprendžiu nusikaltimą ar baudžiamąjį nusižengimą padariusiam asmeniui. Jos paskirtis sulaikyti asmenis nuo nusikalstamų veikų darymo, nubausti nusikalstamą veiką padariusį asmenį, atimti ar apriboti nuteistam asmeniui galimybę daryti naujas nusikalstamas veikas, paveikti bausmę atlikusius asmenis, kad laikytųsi įstatymų ir vėl nenusikalstų bei užtikrinti teisingumo principo vykdymą. Ne bausmės griežtumas turi skatinti asmenis nenusikalsti, o jos neišvengiamumo suvokimas. Todėl turi būti aiškiai apibrėžta baudžiamojo įstatymo taikymo sritis ir sąlygos, kad nagrinėjant baudžiamosios atsakomybės už žiaurų elgesį su gyvūnais taikymo galimybę nekiltų įstatymų kolizijos ar nepakankamos reglamentacijos klausimas.

4. Gyvūnų numarinimas (eutanazija) – žiaurus elgesys ar humanizmas

Gyvūnų eutanazija apibūdinama kaip neskausmingas gyvūno, paprastai stuburinio, nužudymas, kad būtų be kančių ar su mažiausiomis kančiomis nutraukta gyvūno gyvybė. Kalbant apie namų augintinius eutanazija dažniausiai vadinama užmigdymu, kadangi šių gyvūnų eutanazija dažniausiai atliekama suleidžiant mirtiną migdomųjų dozę.

Pasaulyje pripažįstami įvairūs eutanazijos būdai :

1. mirtina intraveninė anestetikų dozė (kaip jau minėta dažniausiai naudojama naminiams augintiniams numarinti),
2. intrakardinė (eutanazinis preparatas, suleidžiamas tiesiai į širdies kamerą);
3. intraperitoninė (eutanazinis preparatas, suleidžiamas į pilvo ertmę) injekcija;

Intrakardinė ar intraperitoninė injekcijos būdu eutanazija atliekama kai intraveninė injekcija neįmanoma. Intrakardinė injekcija gali būti atliekama tik giliai užmigdytiems gyvūnams.

---

⁷³ Kauno apygardos teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus 2010 m. lapkričio mėn. 22 d. nuosprendis baudžiamojoje byloje Nr. 1A-724-397/2010 <http://www.infolex.lt./tp/181301>

Kalifornijoje (JAV) intrakardinė injekcija budriam (sveikam) gyvūnui yra laikoma kriminaliniu nusikaltimu⁷⁴

4. mirtina įkvepiamo anestetiko dozė (smulkiems gyvūnams (graužikams, mažiems paukščiams) numarinti);
5. sprando nusukimas (šiuo būdu dažniausiai nužudomi smulkūs stuburiniai gyvūnai - pelės, žiurkės, net triušiai. Šis būdas kaip humaniškas rekomenduojamas ir nežudančiais sąžadais sugautoms pelėms žudyti);
6. galvos nukirtimas (graužikų, triušių, paukščių ir kitų panašaus dydžio gyvūnų eutanazijos būdas kitaip dar vadinamas dekapitacija);
7. nušovimas (stambių gyvūnų (arklių, galvijų) eutanazijos būdas);

Kad gyvūno numarinimas nušovimo būdu atitiktų humaniško kriterijus jis turi būti atliktas tinkamai, t.y. naudojant laisvai skriejančią kulka (taip nušaudami arkliai) arba strypinius pistoletus (jie naudojami skerdyklose). Strypinis pistoletas, tai toks pneumatinis ar parakinis įtaisas, kuris suspausto oro ar parako dujų slėgio dėka staigiai iššauna sunkų metalinį strypą, kuris staigiai iššoka pirmyn ir po grįžta atgal. Šaudant strypas turi pataikyti į smegenis.

8. apsvaiginimas ir kraujo nuleidimas (taip numarinamos gyvos žuvys maisto prekių parduotuvėse).

Suduodamas stiprus smūgis į galvą, kad būtų apsvaigintos, o po to perpjaunama žiaunų arterija, kad nutektų kraujas, arba už žiaunų perpjaunamos nugaros smegenys.

Eutanazija paprastai apibrėžiama kaip rami ir lengva mirtis (graikų kalboje Eu – geras, garbingas; thanatos - mirtis). Tačiau tai turėtų būti suprantama kaip sąmoningas gyvūno gyvybės nutraukimas kiek įmanoma švelnesnėmis priemonėmis, atliekamas kenčiančio gyvūno labui.

Kalbant apie gyvūnų eutanaziją dažnai naudojami įvairūs šio proceso apibūdinimai, tokie kaip humaniškas numarinimas, jau minėtas užmigdytas, nugaišinimas ir net humaniškas žudymas. Pastarasis pavadinimas dominuoja tarptautinėse konvencijose ir kituose juridiniuose dokumentuose ir labai kritikuojamas gyvūnų teisių organizacijų atstovų. Tarptautinėje konferencijoje „Gyvūnų gerovė Baltijos regione: atsakingas laikymas ir geroji praktika“, kuri 2011 m. gegužės 5-6 d. vyko Vilniuje, daugelis pranešėjų, tiek veterinarijos gydytojų, tiek gyvūnų globos organizacijų atstovų iš viso pasaulio pasisakė už tai, kad minėta sąvoka visiems laikams išnyktų iš teisinių dokumentų reglamentuojančių gyvūnų eutanaziją.

„...gal būt Baltijos regionas bus tos šalys, kurios įtakos Europos Sąjungą, kad žodžio „žudymas“ nebūtų mūsų įstatymuose ir kad mes išvengtume tų baisių dalykų kurie yra mūsų gyvenime.“ –

---

⁷⁴ Kalifornijos valstijos (JAV) baudžiamasis kodeksas (Calif. Penal Code 597u (a)(2))
<http://www.leginfo.ca.gov/cgi-bin/calawquery?codesection=pen> 2012.02.11 19:52

taip savo pranešimo pradžioje, su ašaromis akyse, pasvarstė Ina Sokolska, teisininkė, visuomeninio judėjimo "Žmonės už gyvūnus" atstovė.⁷⁵

Šiuo metu galiojančiame LR Gyvūnų globos, laikymo ir naudojimo įstatyme gyvūno numarinimas vadinamas eutanazija (LR Gyvūnų globos, laikymo ir naudojimo įstatymo 15 straipsnis), o žiaurų elgesį su gyvūnais reglamentuojantis LR Baudžiamojo kodekso 310 straipsnis numato, kad už žiaurų elgesį, kurio pasekmė gyvūno mirtis (nužudymas) kaltininkui gresia baudžiamoji atsakomybė.

Sąvokos humaniškas žudymas Lietuvos įstatymuose sutikti neteko, todėl galima daryti prielaidą, kad ši lingvistinė problema Lietuvai neaktuali.

Tačiau Lietuvoje vis dar gajus mąstymas, kad labai humaniška gyvūną „užmigdyti“ (numarinti) jeigu jis tapo tiesiog nereikalingas savo šeiminkui. Tai istoriškai susiklosčiusio savininkiško požiūrio į gyvūną augintinį, kuris ilgą laiką dominavo ir vis dar pasitaiko daugelio šalių (ne išimtis ir Lietuva) pasekmė. Kaip jau buvo minėta šiame darbe nagrinėjant užsienio šalių gyvūnų apsaugos įstatymus, daugelyje šalių gyvūnas traktuojamas kaip savininko daiktinė nuosavybė. Pavyzdžiui RF CK 137 straipsnis numato, kad gyvūnams taikomos bendros turtinės teisės normos, kadangi įstatymais ir kitais teisės aktais nėra nustatyta kitaip⁷⁶. LR Civiliniame kodekse gyvūnai taip pat prilyginami daiktams ir elgesį su jais reglamentuoja LR CK 4 knygoje (Daiktinė teisė) įtvirtintos teisės normos (pvz. LR CK 4.57 str. <...kilnojamaisiais bešeimininkiais daiktais gali būti gyvūnai...>)⁷⁷ Tačiau civilinio kodekso normos numato žalos atlyginimą, nuosavybės perleidimo ir įgijimo sąlygas, tačiau niekur nereglamentuoja savininko teisės į jo daikto (gyvūno) numarinimą.

Toks perdėtas savininko teisių suvokimas gimdo nepateisinamą ir žiaurų elgesį su gyvūnais.

<...„Dabar kaimo žmonės mane badys pirštais“ , - teisiųjų suole graužėsi Pakaunės gyventojas, 41 metų Audrius Simonaitis. Prieš dešimt dienų Mozūriškių kaime (Kauno r.) savo mišrūną šunį Maksą nudaigojęs A.Simonaitis aiškino neturėjęs kuo šerti 10 metų augintinio ir čiupęs virvę jį pasmaugė. Vienas nuosavame name gyvenantis A.Simonaitis tikino, kad gailisi

---

⁷⁵ 2011 m. gegužės 5-6 d. Vilniuje vykusios tarptautinės konferencijos „Gyvūnų gerovė Baltijos regione: atsakingas laikymas ir geroji praktika“ medžiaga. http://www3.lrs.lt/pls/inter/w2008_home.dabarseime 2011.05.05 - 06

⁷⁶ Гражданский кодекс РФ . Первая часть. Раздел 1. Основные положения. Глава 6. Общие положения. Статья 137. Животные. <http://www.gk-rf.ru/statia137> 2011.09.11 13:12

⁷⁷ LR Civilinio kodekso patvirtinimo, įsigaliojimo ir įgyvendinimo įstatymas. LR Civilinis KODEKSAS 2000 m. liepos 18 d. Nr. VIII-1864 (aktuali redakcija) http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=417616 2012.02.11 21:30

<...>. Jei galėtų atsukti laiką atgal, jis dovanotų Maksą pažįstamiems arba nuvežtų į gyvūnų prieglaudą....>⁷⁸

Tai pavyzdys, kai žmogus nutaręs atsikratyti jam nebereikalingo ir tik papildomus rūpesčius keliančio gyvūno, net nesikreipdamas į veterinarijos gydytoją nutarė jį numarinti. Teisėsaugos institucijos į šį faktą sureagavo laiku ir tinkamai. Bet daug tokių atvejų liekų nežinomi. Niekur neskelbiami ir faktai kai gyvūnai numarinami veterinarijos klinikose vien tik todėl, kad tapo savo šeiminkams nereikalingi ar per daug problemiški. Tokie atvejai neskelbiami laikraščiuose ar interneto portaluose, jais „nesigiriama“ televizijos laidose.

Veterinarijos gydytojai teigia neatliekantys numarinimo sveikiems gyvūnams. Tai kertasi su gydytojų moralės kodeksu, tačiau šiuo metu Lietuvoje nėra nei vieno įstatymo kuris draustų veterinarijos gydytojui atlikti eutanazijos procedūrą sveikam gyvūnui. Pavyzdžiui LR Gyvūnų globos, laikymo ir naudojimo įstatymo 15 straipsnis „Gyvūnų numarinimas (eutanazija)“ numato, kad naminius ir ūkinės paskirties gyvūnus numarinti gali tik veterinarijos gydytojas ar jo pavedimu kitas asmuo, išskyrus skubius atvejus, kai siekiama nutraukti sunkiai sužeisto gyvūno kančias.⁷⁹

Pažymėtina, kad minėtas įstatymas nereglamentuoja kokiais atvejais veterinarijos gydytojas turi teisę gyvūną numarinti. Darytina išvada, kad jeigu įstatymas suteikia teisę veterinarijos gydytojui atlikti eutanazijos procedūrą gyvūnui ir nenumato tos procedūros atlikimui jokių būtinų sąlygų (tokių kaip gyvūno sveikatos stovis), tai ši procedūra atlikta sveikam gyvūnui neužtraukia nei savininkui, nei veterinarijos gydytojui jokių neigiamų teisinių pasekmių.

2011 metų vasario 1 d. Whistlere, Vankuveryje, buvo surasta masinė kapavietė, kurioje po sniegu buvo palaidota daugiau kaip 100 paskerstų kinkomų šunų. Outdoor Adventures Whistler darbuotojas per dvi dienas nužudė 100 Huskių, kurie buvo naudojami šunų kinkinių turo 2010 m. Vankuverio žiemos olimpinės žaidynių metu, tačiau tapo našta joms pasibaigtu. Po olimpijų žaidynių, smukus kinkomų šunų pramogų verslui, Outdoor Adventures Whistler (šunų savininkai) nebegalėjo jų išlaikyti ir prižiūrėti, tad buvo paprašyta vietos veterinarijos gydytojo pritaikyti šunims eutanaziją. Tačiau veterinaras atsisakė žudyti sveikus gyvūnus. Outdoor Adventures Whistler teigia, kad šunims surasti kitus namus nepavyko. Darbuotojas, kuris apsiėmė nužudyti šunis, pasakojo, kad šunys buvo pririšti ir žudomi vienas priešais kitą, viena koja prispausdavo šunis prie žemės ir šaudė į juos. Žudymas vyko kitų šunų akivaizdoje, tad

⁷⁸ Laikraščio „Lietuvos Rytas“ korespondentas Vygandas TRAINYS, straipsnis „Gyvūno korikas bijo“ 2012-01-27 http://super.lrytas.lt/-13275999381326104371-gyvūno-korikas-bijo.htm?utm_campaign=superlt_promo&utm_medium=www&utm_source=lrytas.lt 2012-02-11 21:53

⁷⁹ Lietuvos Respublikos Gyvūnų globos, laikymo ir naudojimo įstatymas 1997-11-06 Nr. VIII-500 (aktuali redakcija) http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=227203 2012-02-11 20:42

šunys iš baimės pradėjo pulti ant juos šaudžiusio žmogaus. Dalis šunų nebuvo nušauti iš karto, tad buvo pribaugiami papildomu šūviu ar nudurti.⁸⁰

Vokietijoje yra visiškai uždrausta sveikų gyvūnų eutanazija, kaip ir Graikijoje bei Italijoje. Beje pažymėtina, kad Vokietija neturi ir benamių šunų problemos.

Lietuva bando keisti savo įstatyminę bazę gyvūnų apsaugos ir gerovės užtikrinimo linkme. Šiuo metu dar svarstymo ir derinimo stadijoje esantis LR Gyvūnų gerovės ir apsaugos įstatymo projekto įstatymas bando detalizuoti ir įstatymiškai atriboti nugaššinimą (eutanaziją) ir žudymą (Lietuvos Respublikos Gyvūnų gerovės ir apsaugos įstatymo projekto 2 str.). Šių sąvokų skirtumas žodžiais išreikštas kaip, nugaššinimas - tai numarinimas veterinariniais vaistais (2 str. 9 d.), o žudymas aiškinamas kaip gyvybės atėmimas gyvūnui, nedetalizuojant būdų (2 str.12 d.). Įstatymo projektas numato konkrečias valstybinių institucijų funkcijas įgyvendinant valstybės politiką gyvūnų gerovės ir apsaugos srityje. Prie Valstybinės maisto ir veterinarinės tarnybos funkcijų priskirtinos tokios, kaip:

- nustatyti skerdziamų ir kitu būdu žuomų gyvūnų apsaugos reikalavimus ir kontroliuoti jų įgyvendinimą;
- tvirtinti veterinarinių procedūrų, kurias leidžiama atlikti specialiai apmokytiems asmenims, sąrašą ir jų atlikimo tvarką.

Tačiau tame pačiame įstatymo projekte numatoma teisė iš gyvūnų savininkų ar laikytojų, kankinančių gyvūnus ar žiauriai besielgiančių su gyvūnais, teismo sprendimu gyvūnus Lietuvos Respublikos įstatymų nustatyta tvarka paimti skersti, parduoti <...> ar nugašinti (4 str. 4 d.)⁸¹ Vadinasi jeigu būtų priimta tokia įstatymo redakcija, valstybė pasilieka teisę į sveikų gyvūnų numarinimą, tik todėl kad jie tapo nereikalingi. Tokia valstybinė politika tikrai negali pasitarnauti žiauraus elgesio su gyvūnais prevencijai, atvirkščiai toks požiūris skatins ir gyvūnų savininkus atsikratyti nereikalingais gyvūnais juos numarinant (turint mintyje ir tai, kad jau minėtas įstatymo projektas numato jog sąmoningas gyvūno padarymas bešeimininkiu ar bepriziūriu traktuojamas kaip žiaurus elgesys su gyvūnų ir jo kankinimas ir gali užtraukti tiek baudžiamąją, tiek administracinę atsakomybę jo savininkui (4 str.2 d. 1 p. ir 3 d.)⁸²) Minimo įstatymo projekto 5 straipsnyje, kur kalbama kokie veiksmai nelaikomi žiauriu elgesiu su gyvūnais ir jų kankinimu, vėl įteisinamas gyvūnų nužudymas (ne nugaššinimas ar numarinimas), be to labai praplėstas žudyti galinčių asmenų ir situacijų sąrašas.

⁸⁰ „Kinkomų šunų skerdynės Vankuveryje“ <http://www.sleddog.lt/naujienos/pasaulio-naujienos/kinkomu-sunu-skerdynes-vankuveryje> 2012.02.11 16:56

⁸¹ Lietuvos Respublikos Gyvūnų gerovės ir apsaugos įstatymo projektas http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=403129&p_query=gyv%FBn%F8%20gerov%EBs%20&p_tr2=2 2011.08.22 10:32

⁸² Ten pat.

Šis straipsnis leidžia nužudyti gyvūnus kai :

- gyvūnų nužudymas vykdomas likviduojant gyvūnų užkrečiamąsias ligas, visuomenės sveikatos, gyvūnų sveikatos ir gerovės ir aplinkos apsaugos tikslais, vadovaujantis teisės aktų reikalavimais (5 str. 1 d. 5 p.);
- gyvūnų nužudymas vykdomas neatidėliotinais atvejais, kai būtina nutraukti sunkiai sužeisto gyvūno kančias (5 str. 1 d. 6 p.);
- gresia realus pavojus žmogui ar kitam gyvūnui (5 str. 1 d. 7 p.).

Kai veterinarijos gydytojo pagalba nėra galima, arba kitais teisės aktuose numatytais ypatingais atvejais, gyvūnus gali nužudyti kitas asmuo (5 str. 3 d.).

Šiame straipsnyje ir kituose teisės aktuose numatytais atvejais gyvūnas nužudomas taip, kad kuo mažiau fiziškai ir psichiškai kentėtų. Pasirenkamas toks gyvūno žudymo būdas kuris:

1) sukeltų greitą sąmonės netekimą ir mirtį;

2) prasidėtų stipriu bendros nejautos sukėlimu ir baigtusi etapu, sukeliančiu galutinę ir tikrą mirtį. (5 str. 4 d.)

Gyvūno nugaišinimas šiame straipsnyje minimas atskirai, ir jis galimas tik naudojant veterinarinius vaistus, kiti nugaišinimo būdai yra draudžiami. Nugaišinti gyvūnus gali tik veterinarijos gydytojas, turintis veterinarijos praktikos licenciją ar jo pavedimu veterinarijos felčeris (5 str. 1 d. 8 p. ir 5 str. 2 d.).⁸³

Taip įstatymiškai būtų įteisintos dvi gyvūnų numarinimo formos gyvūnų nužudymas ir nugaišinimas. Tik lieka neaišku kuri iš tų formų priskirtina tarptautinei sampratai apie gyvūnų eutanaziją. Prisimenant šiame darbe minėtas gyvūnų eutanazijos rūšis, tokia įstatymo formuluotė visiškai sumažintų galimybę taikyti asmenims baudžiamąją atsakomybę už žiaurų elgesį su gyvūnais.

Kol minėtas LR Gyvūnų gerovės ir apsaugos įstatymo projektas dar svarstymo stadijoje, lieka galioti dabartinės įstatymo nuostatos ir veterinarijos gydytojų moralės kodeksas bei gyvūnų savininkų humanistinis požiūris į teisę gyventi ir mirti.

Visuomeninės organizacijos VŠĮ Gyvūnų gerovės tarnybos „PIFAS“ veiklos politika apima ir šios tarnybos poziciją tam tikrų žmoniškųjų veiksmų, susijusių su gyvūnais, vertinime. Gyvūnų eutanazija yra pripažinta daugelio gyvūnų globos ir gerovės organizacijų, tame tarpe ir minėtos tarnybos, kaip tinkamas ir humaniškas būdas siekiant baigti kenčiančio gyvūno fizinę kančią. Eutanazija taip pat gali būti taikoma nutraukiant gyvybes gyvūnų, kurie turi rimtų elgsenos

---

⁸³ Lietuvos Respublikos Gyvūnų gerovės ir apsaugos įstatymo projektas
http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=403129&p_query=gyv%FBn%F8%20gerov%EBs%20&p_tr2=2 2011.08.22 10:32

sutrikimų, įskaitant agresiją, ir negali būti atiduodami į naujus namus dėl keliamo pavojaus žmonių ar kitų gyvūnų sveikatai ir gyvybei. Gyvūnų gerovės tarnyba „PIFAS“ savo veikloje netaiko eutanazijos sveikiems gyvūnams. Ši Tarnyba ar kitos nevyriausybinės gyvūnų globos organizacijos ir gyvūnų prieglaudos, netaikančios sveikiems gyvūnams eutanazijos, laiko gyvūnus kol jiems bus surasti nauji savininkai, tačiau dėl didelio benamių gyvūnų, kuriems reikalingas prieglobstis, skaičiaus jos taip pat neturi pakankamai vietos priglausti visų gyvūnų, todėl privalo atsisakyti priimti gyvūnus. Gyvūnų gerovės tarnyba „PIFAS“ pasisako už tai, kad eutanazija turi atlikti tik veterinarijos gydytojai ar kiti specialiai apmokyti asmenys. Procedūra turi būti atliekama naudojant tokius metodus, kurie sukelia gyvūnui greita sąmonės netekimą, nesukeliant skausmo ir kančios. Tarnyba nepritaria ir smerkia bet kokius eutanazijos metodus ir budus, kurie yra antihumaniški, sukeliantys gyvūnams skausmą ir kančią.⁸⁴

Tai progresyvus požiūris į eutanazijos problemą, tik be valstybės palaikymo šiai ir kitoms panašioms organizacijoms labai sunku įgyvendinti savo misiją.

Tarptautinės konferencijos ir Europos Sąjungos politika gyvūnų gerovės klausimais keičia veterinarijos gydytojų požiūrį į gyvūnų eutanazijos (užmigdymo, numaravimo) taikymą. Atsakingiau vertinamas tokio veiksmo neišvengiamumas, daugiau dėmesio skiriama gyvūnų savininkų švietimui apie atsakingą gyvūnų laikymą ir auginimą.

Dabar galiojantis LR gyvūnų globos, laikymo ir naudojimo įstatymas numato, kad eutanaziją gali atlikti tik veterinarijos gydytojas ar jo pavedimu kitas asmuo. Išimtiniais atvejais tai gali atlikti bet kas, kai siekiama nutraukti sunkiai sužeisto gyvūno kančias. Tokia įstatymo formuluotė palieką plačias teisėto normos taikymo ribas ir sudaro sąlygas piktnaudžiavimui įstatymu. Tuo labiau, kad įstatymas numato valstybės institucijom galimybę iš savininkų nevykdančių gyvūnų globos ir apsaugos reikalavimų, teismo sprendimu gyvūnus paimti skersti, parduoti, perduoti kitam savininkui ar numarinti. Nesant Lietuvoje įstatymo nuostatų kurios numatytu juridinių asmenų atsakomybe už žiaurų elgesį su gyvūnais ir jų kankinimą, tokia įstatymo formuluotė palieka teisę už benamių gyvūnų kontrolę atsakingom institucijom piktnaudžiauti savo teisėmis. Kadangi LR Veterinarijos įstatymas nenumato veterinarijos gydytojų teisių taikant gyvūnų eutanaziją ribų, šis veiksmas lieka tik gydytojo sąžinės ir moralės klausimas. Nors sveiko gyvūno numarinimas net ir humanišku būdu (veterinariniais vaistais) nepapuola į baudžiamojo įstatymo galiojimo ribas, įvertinus tai, kad šio veiksmo pasekmė – bereikalinga gyvūno mirtis, reikėtų traktuoti tai kaip LR BK 310 straipsnio pažeidimą ir bausti

---

⁸⁴ Gyvūnų gerovės tarnybos „Pifas“ veiklos politika <http://www.pifas.org/lt/musu-veikla/veiklos-politika/>
2012.02.11 23:38

ne tik veterinarijos gydytoją, kuris atliko mirtiną procedūrą, bet ir gyvūno savininką ar globėją kuris inicijavo tokius veiksmus.

Prieš įsigydami gyvūną žmonės turėtų gerai apgalvoti, jog su gyvūno atėjimu į namus atsiranda nauji ilgalaikiai, kasdieniniai įsipareigojimai, finansinės išlaidos. Taip pat būtina įvertinti moralinę atsakomybę, juk gyvūnas į namus atkeliauja ne mėnesiui, ne dviem ir ne kelioms šventinėms dienoms ar savaitei, kol visi atsigrožės ir atsidžiaugs. Gyvūną priimame dešimčiai ar net penkiolikai ir daugiau metų, todėl nusprendę įsigyti gyvūną žmonės turėtų suprasti, kad jis ne visada išliks mažas, gražus ir žaismingas. Dažnai gyvūno atėjimas į namus atneša ne tik įsipareigojimus, bet ir šeimininko įpročių pasikeitimo būtinybę, o šeimininkas susidūręs su buitinais nepatogumais tiesiog pasirenka lengviausią kelią - gyvūną užmigdyti.

IŠVADOS IR PASIŪLYMAI

1. Visame pasaulyje žiaurus elgesys su gyvūnais smerkiamas, o baudžiamoji atsakomybė už minėtą veiką numatyta daugelio pasaulio šalių įstatymuose. Siekiant gerinti gyvūnų teisių apsaugą įstatymai nuolat tobulinami. Nagrinėjant užsienio šalių įstatymus reglamentuojančius atsakomybę už žiaurų elgesį su gyvūnais, darytina išvada, kad šios veikos teisinė reglamentacija labai skirtinga ir visose analizuotose šalyse yra įstatyminių spragų bei keistinių teisės normų.

2. Administracinę atsakomybę už žiaurų elgesį su gyvūnais reglamentuoja LR Administracinių teisės pažeidimų kodekso 90 str., baudžiamąją atsakomybę už minėtą veiką reglamentuoja LR Baudžiamojo kodekso 310 str.. Dėl dispozicijų panašumo šiuose teisės aktuose atsiranda neaiškaus teisinio reglamentavimo problema ir kyla klausimas, kurio kodekso normos turi būti taikomos sprendžiant asmens atsakomybės už žiaurų elgesį su gyvūnais klausimą.

3. Lietuvos Respublikos Gyvūnų gerovės ir apsaugos įstatymo projektu siūloma įtvirtinti įvairius draudimus, ribojimus, praplėstas kai kurių sąvokų aiškinimas ir samprata, tačiau galiojantys įstatymai nenumato teisinės atsakomybės už šių draudimų ar ribojimų nepaisymą.

4. Žiaurus elgesys su gyvūnais LR BK priskiriamas nusikaltimams dorovei. Visuomenės dorovė, tai tam tikrų elgesio normų ir taisyklių rinkinys, bet jis daugiau dvasinio (giluminio), o ne formalaus pobūdžio. Įrodinėti dorovinės normos pažeidimą ar nepaisymą nėra lengva užduotis. Priskirdamas žiaurų elgesį su gyvūnu ir jo kankinimą nusikaltimams dorovei įstatymo leidėjas formalizuoja šią moralinę normą, tačiau kaip ir visos dorovinės nuostatos ji gali būti ginčytina įrodinėjant nusikalstamą veiką.

Pasiūlymas. Jeigu žiaurus elgesys su gyvūnu būtų priskiriamas nusikaltimams numatytiems LR BK XXXVIII skyriuje, t.y. nusikaltimams ir baudžiamiesiems nusižengimams aplinkai ir žmonių sveikatai, išvengtume straipsnio taikymo problemų, kai sunku įrodyti pagrindinį nusikalstamos veikos sudėties požymį.

5. Baudžiamasis įstatymas nedetalizuoja nusikaltimo dalyko - „gyvūno“ sąvokos. LR BK komentaras pateikia gana platų „gyvūno“ apibūdinimą - bet koks laukinis arba naminis gyvūnas (gyvuliai, paukščiai, laukiniai žvėrys žuvys ir kt.), o šiuo metu galiojantis LR Gyvūnų globos, laikymo ir naudojimo įstatymo 2 str. šią sąvoką dar labiau išplečia. Pagal dabartinę gyvūno sampratą pateikiamą LR įstatymuose ir baudžiamosios teisės doktrinoje, išlieka galimybė taikyti baudžiamosios teisės normas pavyzdžiui už parazituojančių gyvūnų (tokių kaip pelės) naikinimą spąstais ar nuodais.

Pasiūlymas. Siūlytina LR BK papildyti straipsniu apie sąvokų išaiškinimą ir jame pateikti „gyvūno“ sąvoką baudžiamosios teisės kontekste, t.y. už kokių gyvūnų kankinimą, ar žiaurų elgesį su jais kyla baudžiamoji atsakomybė.

6. LR BK 310 str. dispozicijoje aprašomos dvi alternatyvios veikos: žiaurus elgesys su gyvūnu ir gyvūno kankinimas. Aiškių kriterijų pagal kuriuos galima būtų atriboti žiaurų elgesį su gyvūnu ir gyvūno kankinimą nėra. Pagal LR BK 310 str. prasmę skiriasi tik šių veikų padariniai. Žiauraus elgesio su gyvūnu atveju būtina, kad gyvūnas žūtų arba būtų suluošintas, o gyvūno kankinimas pripažįstamas nusikaltimu net ir neatsiradus minėtų padarinių, nors gyvūno kančios faktą labai sunku įrodyti nesant akivaizdžių pasekmių.

Pasiūlymai. Siūlytina alternatyvią veiką – gyvūno kankinimą - susieti su dėl kankinimo patirtomis gyvūno fizinėmis kančiomis ir LR BK 310 str. dispozicijoje įrašyti: „<...>, arba kankino gyvūną ir dėl to gyvūnas patyrė fizinės kančias, <...>“. Bet koks žiaurus elgesys sukelia gyvūnui kančią, tik ne visos kančios palieka akiai matomus randus.

7. Pagal baudžiamuosius įstatymus už žiaurų elgesį su gyvūnais atsako tik pakaltinami ir sulaukę 16 metų asmenys.

Pasiūlymai. Atsižvelgiant į visuomenės informuotumo laipsnį ir jaunimo akceleraciją siūlytina BK 13 str. 2 d. papildyti veika numatyta BK 310 str., kad už žiaurų elgesį su gyvūnais pagal baudžiamuosius įstatymus atsakytų asmenys nuo keturiolikos metų amžiaus.

8. LR BK 310 straipsnis numato baudžiamąją atsakomybę už žiaurų elgesį su gyvūnais tik fiziniams asmenims. Juridinių asmenų baudžiamoji atsakomybė Lietuvos įstatymuose nenumatyta. Tai traktuotina kaip įstatymų spraga. Praktikoje nusikalstamos veikos, numatytos BK 310 straipsnyje, subjektu gali būti ir juridinis asmuo (pavyzdžiui, gyvūnų globos asociacija ar įstaiga, veterinarijos klinika ir pan.).

Pasiūlymai. Siūlytina LR BK 310 str. papildyti punktu, kuris numatytų ir juridinio asmens atsakomybę už šiame straipsnyje numatytas nusikalstamas veikas.

9. Visuomenėje paplitusi nuomonė, kad tik padidinus laisvės atėmimo bausmę už žiaurų elgesį su gyvūnais sumažėtų šių nusikaltimų. Išanalizavus teismų praktiką pagal LR BK 310 str. numatytą veiką pažymėtina, kad teismų skiriama sankcija už žiaurų elgesį su gyvūnais svyruoja nuo 20 parų arešto bausmę atliekant areštinėje iki 10 mėnesių laisvės atėmimo. Maksimali laisvės atėmimo bausmė už minėtą veiką nuo LR BK įsigaliojimo nė karto nebuvo skirta.

Pasiūlymai. Ne bausmės griežtumas turi skatinti asmenis nenusikalsti, o jos neišvengiamumo suvokimas. Todėl turi būti aiškiai apibrėžta baudžiamojo įstatymo taikymo sritis ir sąlygos, kad nagrinėjant baudžiamosios atsakomybės už žiaurų elgesį su gyvūnų taikymo galimybę nekiltų įstatymų kolizijos ar nepakankamos reglamentacijos klausimas.

10. Lietuvoje nėra nei vieno įstatymo kuris draustų veterinarijos gydytojui atlikti eutanazijos procedūrą sveikam gyvūnui. LR Gyvūnų globos, laikymo ir naudojimo įstatymo 15 str. suteikia teisę veterinarijos gydytojui atlikti eutanazijos procedūrą gyvūnui, bet nenumato tos procedūros atlikimui jokių būtinų sąlygų (tokių kaip gyvūno sveikatos stovis). Darytina išvada, kad ši procedūra atlikta sveikam gyvūnui neužtraukia nei savininkui, nei veterinarijos gydytojui jokių neigiamų teisinių pasekmių. Šiuo metu galiojančio LR Gyvūnų globos, laikymo ir naudojimo įstatymo 15 str. formuluotė palieką plačias teisėto normos taikymo ribas ir sudaro sąlygas piktnaudžiavimui įstatymu.

Pasiūlymai. Nors sveiko gyvūno numarinimas net ir humanišku būdu (veterinariniais vaistais) nepapuoia į baudžiamojo įstatymo galiojimo ribas, įvertinus tai, kad šio veiksmo pasekmė – bereikalinga gyvūno mirtis, reikėtų traktuoti tai kaip LR BK 310 straipsnio pažeidimą ir bausti ne tik veterinarijos gydytoją, kuris atliko mirtiną procedūrą, bet ir gyvūno savininką ar globėją kuris inicijavo tokius veiksmus.

Siūloma LR BK 310 straipsnio formuluotė.

310 straipsnis. Žiaurus elgesys su gyvūnais

1. Tas, kas žiauriai elgėsi su gyvūnu, jeigu dėl to gyvūnas žuvo arba buvo suluošintas, arba kankino gyvūną ir dėl to gyvūnas patyrė fizinės kančias, baudžiamas viešaisiais darbais arba bauda, arba areštu, arba laisvės atėmimu iki vienerių metų.
2. Už šiame straipsnyje numatytas veikas atsako ir juridinis asmuo.
3. Šiame straipsnyje minimi gyvūnai, tai laukiniai gyvūnai ir gyvūnai kurių auginimu ir laikymu rūpinasi žmogus.

LITERATŪROS SĄRAŠAS

Norminė literatūra

1. Lietuvos Respublikos Konstitucija // Valstybės žinios. 1992, Nr. 33-1014.
2. Lietuvos Respublikos administracinių teisės pažeidimų kodeksas // Valstybės žinios. 1985, Nr. 1-1//
3. Lietuvos Respublikos civilinis kodeksas // Valstybės žinios. 2000, Nr.74-2262.
4. Lietuvos Respublikos baudžiamasis kodeksas // Valstybės žinios. 2000, Nr. 89-2741
5. 1961 m. Lietuvos Respublikos baudžiamasis kodeksas // Valstybės žinios. 1961, Nr. 18-147
6. Lietuvos Respublikos religinių bendruomenių ir bendrijų įstatymas // Valstybės žinios. 1995, Nr. 89-1985
7. Lietuvos Respublikos gyvūnų globos, laikymo ir naudojimo įstatymas // Valstybės žinios. 1997, Nr. 108-2728.
8. Lietuvos Respublikos veterinarijos įstatymas // Valstybės žinios, 2010-12-18, Nr. 148-7563
9. 1968 m. Europos konvencija dėl gyvūnų apsaugos tarptautinio vežimo metu // Valstybės žinios, 2004-03-16, Nr. 40-1295 (ratifikuota 2003 m.)
10. 1986 m. Europos konvencija dėl eksperimentiniais ir kitais mokslo interesais naudojamų stuburinių gyvūnų apsaugos // Valstybės žinios, 2007-05-05, Nr. 49-1883 (ratifikuotas 2007 m.)
11. 1998 m. Europos konvencijos dėl eksperimentiniais ir kitais mokslo tikslais naudojamų stuburinių gyvūnų apsaugos pakeitimo protokolai // Valstybės žinios, 2007-05-05, Nr. 49-1884 (ratifikuotas 2007 m.)
12. 1978 m. Europos konvencija dėl gyvūnų, laikomų ūkininkavimo tikslams, apsaugos. Nuoroda internete:
http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=239257&p_query=&p_tr2=2
Prisijungimo laikas 2011.01.09
13. 1987 m. Europos konvencija dėl namuose laikomų gyvūnų apsaugos // Valstybės žinios, 2004-05-14, Nr. 80-2839 (ratifikuota 2004 m.)
14. 1979 m. Europos konvencija dėl skerdžiamų gyvūnų apsaugos // Valstybės žinios, 2004-03-16, Nr. 40-1296 (ratifikuota 2003 m.)
15. Lietuvos Respublikos Seimo statutas // Valstybės žinios, 1999-01-13, Nr. 5-97

Specialioji literatūra

1. Administracinių teisės pažeidimų kodekso 42, 46, 51, 51(2), 51(8), 51(10), 51(14), 52(2), 53, 61, 62(1), 67, 68, 70, 75, 76, 77, 77(1), 78, 78(1), 85, 86, 87, 88, 90, 159(3), 159(4), 162, 162(1), 163, 163(9), 163(13), 189(16), 221, 224, 232(1), 242, 246(3), 259(1), 264 straipsnių pakeitimo ir papildymo ir Kodekso papildymo 82(1) ir 269(1) straipsniais įstatymo projekto LYGINAMASIS VARIANTAS Nuoroda internete: http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=399130 . Prisijungimo laikas 2012.01.05
2. Aiškinamasis raštas dėl Lietuvos Respublikos Gyvūnų globos, laikymo ir naudojimo įstatymo pakeitimo įstatymo projekto Nuoroda internete: http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=403130 Prisijungimo laikas 2012-02-05
3. Animal Welfare Act Amendments of 1970 (AWA) // Public Law 91-579, (1970 m. Gyvūnų gerovės įstatymas) Nuoroda internete: <http://awic.nal.usda.gov/public-law-91-579-animal-welfare-act-amendments-1970> Prisijungimo laikas 2011.02.03
4. Babachinaitė G., Galinaitytė J., Jurgelaitienė G., Kiškis A., Kuolaitė A., Palavinskienė B., Paukštė A., Petkus A., Raudonienė A., Rudzkis T., Uscila R. Kriminologija : vadovėlis / Mykolo Romerio universitetas. Vilnius : Mykolo Romerio universiteto Leidybos centras, 2010. 666 p. ISBN 9789955191780
5. Cruelty Laws. Stray Pet Advocacy. Nuoroda internete: http://www.straypetadvocacy.org/cruelty_laws.html Prisijungimo laikas 2011.02.14
6. Dr. Stephanie J. Engelsman "WORLD LEADER"--AT WHAT PRICE? A LOOK AT LAGGING AMERICAN ANIMAL PROTECTION LAWS 2005m. Straipsnio nuoroda internete: <http://www.animallaw.info/articles/arus22paceenvtllrev329.htm> Prisijungimo laikas 2011.02.03
7. Dube, Rebecca. The new legal hot topic: animal law, The Globe and Mail, July 15, 2008. Nuoroda internete: <http://www.theglobeandmail.com/life/article697917.ece> Prisijungimo laikas 2012.03.13
8. Encyclopædia Britannica. / Animal Rights. 2007 Nuoroda internete: <http://www.britannica.com/bps/search?query=animal+rights> Prisijungimo laikas 2012.03.13
9. Frank Uekötter (2006). The Green and the Brown: A History of Conservation in Nazi Germany . Cambridge University Press. p. 56. ISBN 0521848199

10. 2011 m. gegužės 5-6 d. Vilniuje vykusios tarptautinės konferencijos „Gyvūnų gerovė Baltijos regione: atsakingas laikymas ir geroji praktika“ medžiaga.: Nuoroda internete: http://www3.lrs.lt/pls/inter/w2008_home.dabarseime . Prisijungimo laikas 2011.05.05 – 06
11. Gene and Lorri Bauston of Farm Sanctuary. Special Report to EarthSave : Brutality: Main Crop of Factory Farms? Nuoroda internete: <http://www.earthsave.org/lifestyle/ff.htm> Prisijungimo laikas 2011.02.03
12. Gyvūnų gerovės tarnybos „Pifas“ veiklos politika Straipsnio nuoroda internete: <http://www.pifas.org/lt/musu-veikla/veiklos-politika/> Prisijungimo laikas 2012.02.11
13. Historic Turning Point for Dogs and Cats in Europe in Sight - Council's Working Group Advises to Establish EU Legislation / date of publication: 27 October 2010 Nuoroda internete: <http://www.carodog.eu/?p=5&s=1&a=&item=500> . Prisijungimo laikas 2012.01.05
14. Humane Slaughter Act (HSA) / (P.L. 85-765; 7 U.S.C. 1901 et seq.) (JAV 1958 m. „Humaniško skerdimas įstatymas) Nuoroda internete: <http://www.animallaw.info/statutes/stusfd7usca1901.htm> Prisijungimo laikas 2011.02.03
15. Jarašiūnas E., Mesonis G. Užsienio šalių konstitucijos : Prancūzijos Respublikos Konstitucija, Vokietijos Federacinės Respublikos Pagrindinis Įstatymas, Didžiosios Britanijos Konstitucija (nekonsoliduota), Suomijos Respublikos Konstitucija, Estijos Respublikos Konstitucija, Latvijos Respublikos Konstitucija, Lenkijos Respublikos Konstitucija, Jungtinių Amerikos Valstijų Konstitucija, Rusijos Federacijos Konstitucija : mokomasis leidinys / Lietuvos teisės universitetas ; Vilnius : Lietuvos teisės universiteto Leidybos centras, 2004. 326 p. ISBN 9955563702.
16. Kalifornijos valstijos (JAV) baudžiamasis kodeksas (Calif. Penal Code 597u (a)(2)) Nuoroda internete: <http://www.leginfo.ca.gov/cgi-bin/calawquery?codesection=pen> Prisijungimo laikas 2012.02.11
17. Kinkomų šunų skerdynės Vankuveryje. Straipsnio nuoroda internete: <http://www.sleddog.lt/naujienos/pasaulio-naujienos/kinkomu-sunu-skerdynes-vankuveryje> Prisijungimo laikas 2012.02.11
18. Law on Animal 1933//Signed into law, 11/24/1933 (Nazi Germany and Animal Rights) Nuoroda internete: <http://www.worldfuturefund.org/wffmaster/reading/germany/nazianimalrights.htm> . Prisijungimo laikas 2012.01.03

19. Legge, Debbi and Brooman, Simon. Law Relating to Animals. Cavendish Publishing, p. 40 Nuoroda internete:
<http://books.google.lt/books?id=2Kt3uatLpQUC&printsec=frontcover&hl=lt#v=onepage&q&f=false> Prisijungimo laikas 2012.03.13
20. Leidinių katalogas „Nusikalstamumas ir teisėsaugos institucijų veikla“. Lietuvos statistikos departamentas. Nuoroda internete:
http://www.stat.gov.lt/lt/catalog/pages_list/?id=1345 . Prisijungimo laikas 2012.01.07
21. Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso komentaras / [sudarytojas Jonas Prapiestis]. - Vilnius : Teisinės informacijos centras, 2004- [Kn.] 3 : Specialioji dalis : (213-330 straipsniai)/ [Abramavičius A., Aidukas M., Aliukonienė R., Baranskaitė A., Čaikovski A., Garnelienė L., Milius V., Drakšienė A., Fedosiuk O., Ivoška G., Kuconis P., Prapiestis J., Sinkevičius E., Stasiulis D., Švedas G. ; Vilniaus universiteto Teisės fakultetas] - ISBN 9955-557-53-2
22. Lietuvos Respublikos Gyvūnų gerovės ir apsaugos įstatymo projektas Nuoroda internete:http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=403129&p_query=gyv%FBn%F8%20gerov%EBs%20&p_tr2=2 Prisijungimo laikas 2011.08.22
23. Lietuvos Respublikos Seimo Aplinkos apsaugos komiteto išvados dėl LR BK 310 str. pakeitimo įstatymo projekto 2009.12.09 Nr. XIP-1429 Nuoroda internete:
http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=360514&p_query=&p_tr2=2
Prisijungimo laikas 2010.11.16
24. Lietuvos Respublikos Seimo Teisės ir teisėtvarkos komiteto 2010.03.24 posėdžio protokolo dėl BK 310 straipsnio pakeitimo įstatymo projekto išrašas. Nuoroda internete:http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=367912 Prisijungimo laikas 2010.11.16
25. Lietuvos Respublikos Seimo Teisės departamento išvada LR Gyvūnų globos, laikymo ir naudojimo įstatymo pakeitimo įstatymo projektui 2011-09-07 Nr. XIP-3404 Nuoroda internete:
http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=405885&p_query=gyv%FBn%F8%20globos%2C%20laikymo%20ir%20naudojimo&p_tr2=2 Prisijungimo laikas 2012-02-05
26. Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2010 m. kovo 1 d. įsakymas Nr. 3D-185 „Dėl darbo grupės sudarymo“ Nuoroda internete:
http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=366427&p_query=&p_tr2=2
Prisijungimo laikas 2012.02.07

27. Luc Ferry (1995). The New Ecological Order . University of Chicago Press. p. 91. ISBN 0226244830
28. Matulienė S. Paskaitų ciklo „Atskirų nusikalstamų veikų kriminalistinė charakteristika ir jų tyrimo problemos“ medžiaga.
29. Mikutienės D.ir Gapšio V.LR BK 310 str. pakeitimo Įstatymo projekto aiškinamasis raštas Nuoroda internete:
http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=358241 Prisijungimo laikas 2012.01.05
30. Piesliakas V. Lietuvos baudžiamoji teisė. Pirmoji knyga. Baudžiamasis įstatymas ir baudžiamosios atsakomybės pagrindai. Vilnius: Justitia, 2006. 416p. ISBN 9955616202
31. Regan, Tom. Defending Animal Rights, University of Illinois Press, 2001. 224p., p. 67 - ISBN: 0-252-02611-X Nuoroda internete:
http://books.google.lt/books?id=NNPYOWKvAp4C&printsec=frontcover&hl=lt&source=gbs_ge_summary_r&cad=0#v=onepage&q&f=false Prisijungimo laikas 2012.03.13
32. Rusijos Federacijos Aukščiausiojo Teismo 2006.07.03 byla Nr. 87-o06-8 (jos komentaras straipsnyje „Atsakomybė už žiaurų elgesį su gyvūnais rusijos įstatymuose“) Nuoroda internete: <http://www.juryev.ru/publikacii/prochie/242-zhestokoe-obraschenie-s-zhvotnymi> . Prisijungimo laikas 2011.01.26 16:25
33. Rusijos Federacijos Jurisprudencijos leidinys „Вестник Воронежского института МВД России № 3 / 2008“/О.В. Саратова. Криминологическая характеристика преступлений, связанных с жестоким обращением с животными. - 47psl. Nuoroda internete: [http://www.vimvd.ru/scientificwork/bulletin/3_2008/3_2008\(1\).pdf](http://www.vimvd.ru/scientificwork/bulletin/3_2008/3_2008(1).pdf) . Prisijungimo laikas 2012.03.13
34. Rusijos laikraštis „Ochrannaja gramota“ 2010-09-27 (komentaras straipsnyje „Atsakomybė už žiaurų elgesį su gyvūnais Rusijos įstatymuose“) Nuoroda internete: <http://www.juryev.ru/publikacii/prochie/242-zhestokoe-obraschenie-s-zhvotnymi> . Prisijungimo laikas 2012.01.03 14:59
35. Seimo nario R. Žemaitaičio pranešimas: Ar priimsime adekvačią atsakomybę už kenksmingą elgesį su gyvūnais? Nuoroda internete:
http://193.219.60.233/pls/inter/w5_show?p_r=618&p_d=100406&p_k=1 . Prisijungimo laikas 2012.01.07
36. Strafgesetzbuch (StGB) Ausfertigungsdatum: 15.05.1871 Nuoroda internete:
<http://www.gesetze-im-internet.de/stgb/BJNR001270871.html> Prisijungimo laikas 2012.01.03

37. Tierschutzgesetz Ausfertigungsdatum: 24.07.1972. Nuoroda internete <http://www.gesetze-im-internet.de/tierschg/BJNR012770972.html> . Prisijungimo laikas 2012-01-03
38. Trainys V. Straipsnis laikraštyje „Lietuvos Rytas“: „Gyvūno korikas bijo“ /2012-01-27 Nuoroda internete: http://super.lrytas.lt/-13275999381326104371-gyvūno-korikas-bijo.htm?utm_campaign=superlt_promo&utm_medium=www&utm_source=lrytas.lt Prisijungimo laikas 2012-02-11
39. Twenty-Eight Hour Law of 1877//Added Pub.L. 103-272, § 1(e), July 5, 1994, 108 Stat. 1356. (1877 m. Dvidešimt aštuonių valandų įstatymas) Nuoroda internete: <http://www.animallaw.info/statutes/stusfd49usc80502.htm> Prisijungimo laikas 2011.02.03
40. Барнаульская Газета. Nuoroda internete: <http://altapress.ru/story/54843/> 2011.09.11
41. Гражданский кодекс РФ . Nuoroda internete: <http://www.grazkodeks.ru/> Prisijungimo laikas 2011-09-11
42. Животные как орудия преступления / Законность .2004 №11. Nuoroda internete: <http://pressa-lex.ru/index.php> Prisijungimo laikas 2011.01.06
43. Законопроект № 97802163-2 „О защите животных от жестокого обращения“ Nuoroda internete: [http://asozd2.duma.gov.ru/main.nsf/\(Spravka\)?OpenAgent&RN=97802163-2&02](http://asozd2.duma.gov.ru/main.nsf/(Spravka)?OpenAgent&RN=97802163-2&02) Prisijungimo laikas 2011.09.11
44. Уголовный кодекс Российской Федерации. Общий комментарий. Сравнительная таблица. Научно-практическое пособие.- М.: Учебно-консультационный центр „ЮрИнфоР“, 1996.
45. Уголовный кодекс Российской Федерации (от 13.06.1996 N 63-ФЗ (принят ГД ФС РФ 24.05.1996)). Издательство „Брандес“. Москва, 1996.

Teismų praktika

1. Lietuvos apeliacinio teismo 2008 m. birželio mėn. 13 d. nutartis, priimta baudžiamojoje byloje Nr. 1A-224/2008 Nuoroda internete: <http://www.infolex.lt/tp/87494>
2. Lietuvos apeliacinio teismo 2005 m. gegužės mėn. 11 d. nutartis, priimta baudžiamojoje byloje Nr. 1A-317 Nuoroda internete: <http://www.infolex.lt/tp/73394>
3. Lietuvos apeliacinio teismo 2009 m. gegužės mėn. 28 d. nutartis, priimta baudžiamojoje byloje Nr. 1A-119/2009 Nuoroda internete: <http://www.infolex.lt/tp/125829>

4. Šiaulių apygardos teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus 2008 m. liepos mėn. 18 d. nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 1A-239-300/2008 Nuoroda internete:
<http://www.infolex.lt/tp/100061>
5. Kauno apygardos teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus 2010 m. lapkričio 22 d. nuosprendis baudžiamojoje byloje Nr. 1A-724-397/2010 Nuoroda internete:
<http://www.infolex.lt/tp/181301>
6. Kauno apygardos teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus 2008 m. vasario 29 d. nuosprendis baudžiamojoje byloje Nr. 1-37-238/2008 Nuoroda internete:
<http://www.infolex.lt/tp/87494>
7. Vilniaus apygardos administracinio teismo 2010 m. rugsėjo 22 d. nutarimas, priimtas administracinio teisės pažeidimo byloje Nr. II-1384-95/2010 Nuoroda internete:
<http://www.infolex.lt/tp/174713>
8. Kauno apygardos administracinio teismo 2010 m. balandžio 26 d. nutartis priimta administracinio teisės pažeidimo byloje Nr. II-335-406/10 Nuoroda internete:
<http://www.infolex.lt/tp/176654>
9. Šiaulių apygardos teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus 2010 m. gruodžio mėn. 2 d. nuosprendis baudžiamojoje byloje Nr. 1A-435-332/2010; Nuoroda internete:
<http://www.infolex.lt/tp/184949>
10. Kauno apygardos teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus 2009 m. gegužės mėn. 6 d. nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 1A-248-120/2009; Nuoroda internete
<http://www.infolex.lt/tp/125076>
11. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus 2007 m. vasario mėn. 13 d. nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K-148/2007; Nuoroda internete
<http://www.infolex.lt/tp/76023>
12. Lietuvos apeliacinio teismo 2006 m. liepos mėn. 10 d. nutartis, priimta baudžiamojoje byloje Nr. 1A-262/2006; Nuoroda internete <http://www.infolex.lt/tp/73151>
13. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus 2006 m. sausio mėn. 31 d. nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K-61; Nuoroda internete
<http://www.infolex.lt/tp/57189>

Čenienė J. Baudžiamoji atsakomybė už žiaurų elgesį su gyvūnais Lietuvos ir užsienio įstatymuose / Baudžiamosios teisės ir kriminologijos magistro baigiamasis darbas. Vadovas prof. dr. Oleg Fedosiuk.- Vilnius: Mykolo Romerio universitetas, teisės fakultetas, Baudžiamosios teisės ir kriminologijos katedra, 2012. – 63 p.

SANTRAUKA

Magistro baigiamojo darbo objektas – baudžiamosios atsakomybės už žiaurų elgesį su gyvūnais samprata ir teisinis reglamentavimas Lietuvos ir užsienio įstatymuose bei teismų praktikoje.

Magistro baigiamajame darbe apžvelgiama gyvūnų apsaugos įstatymų ir žiauraus elgesio su gyvūnais kriminalizavimo istorinė raida. Analizuojami pasirinktų užsienio šalių (JAV, Rusijos Federacijos, Vokietijos Federacijos ir Europos Sąjungos) teisės aktai numatantys baudžiamąją atsakomybę už žiaurų elgesį su gyvūnais, aptariamoms tų šalių teisinės bazės spragos.

Darbe nagrinėjami šiuo metu Lietuvoje galiojantys ir gyvūnų gerovę reglamentuojantys įstatymai ir tarptautinės sutartys. Atliekama detali LR Baudžiamojo kodekso 310 straipsnio, numatančio baudžiamąją atsakomybę už žiaurų elgesį su gyvūnais sudėties sisteminė analizė. Pasitelkiant teismų praktikos pavyzdžius loginio-analitinio ir lingvistinio (verbalinio) teisės aiškinimo metodų pagalba išryškunami šios teisės normos dispozicijos trūkumai ir pateikiami pasiūlymai kaip tuos trūkumus būtų galima pašalinti. Pateikiami pamąstymai ir pasiūlymai gyvūnų numarinimo (eutanazijos) problemos sprendimui bei nagrinėjamos LR Gyvūnų gerovės ir apsaugos įstatymo projekto nuostatos reglamentuojančios žiauraus elgesio su gyvūnais sampratą.

Įvertinus šiame darbe formuluojamos problemos aspektus ginama hipotezė, kad dėl nepakankamai detalios teisinės reglamentacijos kyla praktinių baudžiamosios teisės normų taikymo už žiaurų elgesį su gyvūnais problemų.

Raktiniai žodžiai: žiaurus elgesys su gyvūnais, gyvūnų apsauga, baudžiamoji atsakomybė, gyvūnų eutanazija.

Chenene J. Criminal Liability for Cruel Treatment of Animals in Accordance with Lithuanian and Foreign Laws / Criminal Law and Criminology Master's thesis. Supervisor prof. Dr. Oleg Fedosiuk- Vilnius: Mykolas Romeris University, Faculty of Laws, Department of Criminal Law and Criminology, 2012. – 63 p.

SUMMARY

Subject of Master's thesis is the criminal responsibility for cruelty to animals and the concept of legal regulation in the Lithuanian and foreign laws, and in court practice too.

The Master's thesis gives the historical review of evolution of criminalization of the legislation on protection of animals and ill treatment of them. In the Thesis the analysis of legal acts of selected foreign countries (USA, Russia, Germany and European Union) is made. Are analyzed the legal acts providing criminal sanction for ill treatment of animals, and are discussed the gaps of legal base of mentioned countries.

In the Master's thesis the laws existing now in Lithuania and also international treaties which regulate welfare of animals are considered. It is made the detailed analysis of the contents of the Article 310 of the Criminal code of the Republic of Lithuanian, which provides the criminal responsibility for cruelty to animals. On examples of court practice by means of analytical and verbal methods of statutory interpretation of rules of law the shortcomings of a disposition of this legal norm come to light, and also ways of their emendation are offered. In the Master's thesis the suggestions for a solution of the problem of euthanasia of animals are provided, and also provisions of draft of the Republic of Lithuania Law on welfare and protection of animals regulating a concept of ill treatment of animals, are considered.

Considering aspects of the problem formulated in this Master's thesis, it is defending the hypothesis that because of an insufficient legal regulation there are practical problems of application of Criminal law's norms in cases of cruelty to animals.

Keywords: cruel treatment of animals, protection of animals, criminal liability, euthanasia of animals.